

Lagrådsremiss

Viss kreditgivning till konsumenter

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 23 januari 2014

Peter Norman

Katarina Back
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissens förslag syftar till att stärka konsumentskyddet vid kreditgivning och därmed bidra till att minska konsumenters problem med överskuldssättning.

En ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter föreslås. Lagen innehåller viss näringsrättslig reglering av företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter. Bland annat ställs krav på att företagen ska driva rörelsen på ett sätt som är sunt och att större ägare i företagen, liksom deras ledning, är lämpliga. För att få driva verksamheten krävs tillstånd från Finansinspektionen. Genom att verksamheten görs tillståndspliktig och ställs under Finansinspektionens tillsyn kan inspektionen kontrollera att företagen följer den nya lagen och övriga författningar som reglerar deras verksamhet. Om ett företag åsidosätter sina skyldigheter kan Finansinspektionen ingripa med sanktioner.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om viss verksamhet med konsumentkrediter	5
2.2	Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)	13
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	14
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet	15
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	16
2.6	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	21
2.7	Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)	22
3	Ärendet och dess beredning	23
4	Bakgrund	24
5	Gällande rätt	29
5.1	Lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet	29
5.2	Konsumentkreditlagen	33
5.2.1	Tillsynsmyndigheternas allmänna råd	35
5.2.2	Tillsyn och sanktioner	36
5.2.3	Om kreditgivning enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse	38
6	En särskild reglering av företag som lämnar konsumentkrediter	40
6.1	Snabblåneföretagen	40
6.2	Finansinspektionen	40
6.2.1	Rapport om tillsyn och registrering	40
6.2.2	Finansinspektionens företagsregister	42
6.3	Ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter	43
6.4	Tillståndsplikt	46
6.5	Förutsättningar för tillstånd	50
6.6	Ägarprövning	56
6.7	Godkännande av bolagsordning eller stadgar	57
6.8	Prövning av ansökan	58
6.9	Register	59
6.10	Tystnadsplikt	60
6.11	Uppdragsavtal	61
6.12	Tillsyn	61
6.13	Upplysningar och undersökningar	63
6.14	Grundläggande bestämmelse om ingripanden	65
6.15	Ingripande när personer i ledande ställning inte uppfyller kvalifikationskraven	66
6.16	Återkallelse av tillstånd av andra skäl än misskötsamhet	67

6.17	Avveckling av verksamheten.....	69
6.18	Sanktionsavgift.....	69
6.19	Förseningsavgift	70
6.20	Betalning av sanktionsavgift eller förseningsavgift.....	71
6.21	Ingripanden mot den som saknar tillstånd	71
6.22	Vite	72
6.23	Avgifter till Finansinspektionen	72
6.24	Överklagande.....	73
6.25	Sekretess vid ägarprövning.....	74
7	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	75
8	Konsekvenser av förslagen	77
9	Författningskommentarer	83
9.1	Förslaget till lag om viss verksamhet med konsumentkrediter	83
9.2	Förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)	94
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	94
9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet	95
9.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism....	95
9.6	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	96
9.7	Förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)	97
	Bilaga 1 Sammanfattning av Finansinspektionens rapport Tillsyn och registrering 2011	98
	Bilaga 2 Promemorians lagförslag	99
	Bilaga 3. Återremitterat förslag till lag om viss verksamhet med konsumentkrediter.....	107
	Bilaga 4 Förteckning över remissinstanserna.....	115
	Bilaga 5 Undersökning av skuldsättning i Örebro län	116

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om viss kreditgivning till konsumenter,
2. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
3. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
4. lag om ändring i lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet,
5. lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
6. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
7. lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om viss verksamhet med konsumentkrediter

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om viss yrkesmässig verksamhet med konsumentkrediter som består i att lämna eller förmedla krediter till konsumenter.

Lagen gäller inte verksamhet med konsumentkrediter som drivs med tillstånd enligt andra författningar.

2 § Denna lag gäller även för utländska företags verksamhet med konsumentkrediter i Sverige. För verksamhet genom filial gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

3 § Bestämmelser om skyldighet för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter att medverka till att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism finns i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Tillståndsplikt

4 § För att driva verksamhet med konsumentkrediter krävs tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges endast till ett svenskt aktieföretag, en svensk ekonomisk förening eller motsvarande utländskt företag.

Undantag från tillståndsplikt

5 § Tillstånd enligt denna lag behövs inte för

1. företag som har tillstånd enligt

a) lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

b) lagen (2010:751) om betaltjänster, eller

c) lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

2. företag som avses i 2 kap. 3 § första stycket 2–7 lagen om bank- och finansieringsrörelse,

3. statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter, eller

4. juridiska personer som driver verksamhet med konsumentkrediter i mindre omfattning utan vinstsyfte.

Undantagen enligt första stycket gäller även för motsvarande utländska företag och utländska statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter.

Förutsättningar för tillstånd

6 § Tillstånd till verksamhet med konsumentkrediter ska ges ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening, om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen i företaget, och

4. den som ska ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Med kvalificerat innehav avses ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet, beräknat på det sätt som anges i 1 kap. 5 a § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

7 § Vid bedömningen enligt 6 § 3 av om en innehavare är lämplig ska innehavarens anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att företagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt som avses i 1 kap. 5 § 6 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

b) brott enligt 2 § 2, 3 § eller 4 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, såvitt avser brott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

8 § Ett utländskt företag får ges tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter från filial i Sverige. Tillstånd ska ges, om

1. företaget driver motsvarande verksamhet i det land där det har sitt säte,

2. företaget står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet i det land där det har sitt säte och den myndigheten har tillåtits att företaget etablerar sig i Sverige, och

3. det finns skäl att anta att verksamheten här i landet kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

9 § Ett svenskt företag som driver verksamhet med konsumentkrediter får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i ett annat land. Ett

sådant tillstånd ska ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Prövning av ägares lämplighet

10 § Bestämmelserna om ägarprövning i kreditinstitut i 14 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse ska tillämpas även för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter enligt denna lag.

Godkännande av bolagsordning eller stadgar

11 § Företagets bolagsordning eller stadgar ska godkännas i samband med att det får tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter.

Ett företag som beslutat att ändra sin bolagsordning eller sina stadgar ska ansöka om godkännande av ändringen. Ändringen ska godkännas om bolagsordningen eller stadgarna stämmer överens med denna lag och andra författningar av betydelse för verksamheten samt i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av verksamheten.

Ett beslut om ändring av bolagsordning eller stadgar får inte registreras innan det har godkänts.

Prövning av ansökan

12 § Finansinspektionen ska meddela beslut i fråga om tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter inom tre månader från den dag då en fullständig ansökan har kommit in till Finansinspektionen och ansökningsavgiften har betalats. Detsamma gäller i fråga om godkännande av bolagsordning eller stadgar.

Sundhet

13 § Ett företag som driver verksamhet enligt denna lag ska driva den på ett sätt som är sunt.

Tystnadsplikt

14 § Enskildas förhållanden till ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet i första stycket.

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser om att det som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Uppdragsavtal

15 § Ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter får uppdra åt någon annan att utföra ett visst arbete eller vissa operativa funktioner som ingår i denna verksamhet. Företaget ska anmäla sådana uppdragsavtal till Finansinspektionen.

Uppdrag åt någon annan att utföra sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten får bara ges om företaget ansvarar för att

1. verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och

2. uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på verksamhetens internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att företaget följer de regler som gäller för den.

Register

16 § Finansinspektionen ska föra ett register över företag som har tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter.

Tillsynen och dess omfattning

17 § Finansinspektionen har tillsyn över företag som driver verksamhet med konsumentkrediter. Tillsynen omfattar att företagets verksamhet drivs enligt

1. denna lag,

2. andra författningar som reglerar verksamheten,

3. företagets bolagsordning eller stadgar, och

4. företagets interna instruktioner, som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten.

Finansinspektionens tillsyn omfattar inte konsumentkreditlagen (2010:1846).

Upplysningar från och undersökningar hos ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter

18 § Företag som driver verksamhet med konsumentkrediter ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär.

Finansinspektionen får, när det är nödvändigt, genomföra en undersökning hos ett sådant företag.

Upplysningar från och undersökningar hos andra företag

19 § Om ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter ingår i en koncern, ska de övriga företagen i koncernen lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn.

20 § Om det behövs för tillsynen, får Finansinspektionen genomföra en undersökning hos den som fått i uppdrag att utföra ett visst arbete eller vissa funktioner åt företag som driver verksamhet med konsumentkrediter.

Ett sådant företag ska också lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn.

Ingripanden mot företag som driver verksamhet med konsumentkrediter

21 § Om ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, bolagsordning, stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att inom viss tid begränsa verksamheten, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning.

Om överträdelsen är allvarlig ska företagets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om företaget gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot företaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

22 § Om någon som ingår i styrelsen i ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter, eller är dess verkställande direktör, inte uppfyller de krav som anges i 6 § 4, ska Finansinspektionen återkalla företagets tillstånd. Det får dock bara ske om inspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Inspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess företaget har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Det som anges om verkställande direktör i första och andra styckena gäller också en ställföreträdare eller ersättare för verkställande direktör.

23 § Finansinspektionen ska återkalla tillståndet för ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter, om företaget

1. har fått tillståndet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

2. inte inom ett år från det tillstånd beviljades har börjat driva sådan verksamhet som tillståndet avser,

3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser,

4. har förklarat sig avstå från tillståndet,

5. har överlåtut hela sin verksamhet, eller

6. försatts i konkurs eller om beslut fattats om att aktiebolaget eller den ekonomiska föreningen ska gå i tvångslikvidation.

I fall som avses i första stycket 1–3 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

Om Konsumentverket har fattat beslut enligt 51 § konsumentkreditlagen (2010:1846) om att förelägga ett företag att

upphöra med att lämna krediter och beslutet har vunnit laga kraft, får Finansinspektionen återkalla tillståndet för företaget.

24 § Om tillståndet återkallas, får Finansinspektionen besluta om hur avvecklingen av verksamheten enligt denna lag ska ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Ingripande mot den som saknar tillstånd

25 § Om någon driver verksamhet med konsumentkrediter som avses i denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Inspektionen får besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske.

Finansinspektionen får förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig på en viss verksamhet.

Sanktionsavgift

26 § Om ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter har fått anmärkning eller varning enligt 21 §, får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en sanktionsavgift.

Avgiften tillfaller staten.

27 § Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av företagets omsättningar det närmast föregående räkenskapsåret.

Om överträdelsen har skett under företagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

För ett företag som även driver annan verksamhet än den tillståndspliktiga enligt denna lag ska omsättningen enligt första stycket avse endast verksamheten med konsumentkrediter.

28 § När sanktionsavgiftens storlek beslutats, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

Förseningsavgift

29 § Om ett företag inte i tid lämnar de upplysningar som det är skyldigt att lämna enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 35 § 3, får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet av sanktionsavgift och förseningsavgift

30 § Sanktionsavgiften eller förseningsavgiften ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om att ta ut avgiften har vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

31 § Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift får verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser, om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 30 §.

Om sanktionsavgiften eller förseningsavgiften inte betalas i tid, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

32 § En sanktionsavgift eller förseningsavgift faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet att ta ut avgiften vann laga kraft.

Vite

33 § Finansinspektionens föreläggande eller förbud enligt denna lag får förenas med vite.

Avgifter till Finansinspektionen

34 § Företag som driver verksamhet med konsumentkrediter ska bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt denna lag med årliga avgifter.

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag.

Bemyndiganden

35 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilket innehåll en ansökan enligt 12 § om att få driva verksamhet med konsumentkrediter ska innehålla,
2. hur kravet på sundhet som avses i 13 § kan uppfyllas,
3. vilka upplysningar ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet enligt 18 och 19 §§, och
4. sådana avgifter som avses i 34 §.

Överklagande

36 § Finansinspektionens beslut enligt 25 § andra stycket får inte överklagas.

Finansinspektionens beslut i övrigt enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

2. En fysisk eller juridisk person som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande lämnar konsumentkrediter enligt 7 kap. 1 § andra stycket 2 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse såsom annan finansiell verksamhet enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt för viss finansiell verksamhet, får fortsätta att driva verksamheten enligt äldre

bestämmelser till den 1 januari 2015 utan krav på tillstånd eller, om ansökan om tillstånd till Finansinspektionen har kommit in inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

3. Sanktionsavgift enligt 26 § får tas ut endast för överträdelse som har skett efter ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Häri genom föreskrivs att 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §²

Vad som gäller om tystnadsplikt i svenska kreditinstituts, betalningsinstituts, institut för elektroniska pengars och värdepappersbolags verksamhet hindrar inte att uppgifter om lämnade krediter, betalningsförsummelse och kreditmissbruk utväxlas för kreditupplysningsändamål inom en krets som utgörs av dessa företag samt sådana företag som har tillstånd av Datainspektionen enligt 3 § första stycket.

I den krets som anges i första stycket ingår även utländska kreditinstitut som avses i 4 kap. 1, 2, 4 och 6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, utländska företag som avses i 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster, utländska företag som avses i 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar samt utländska företag som avses i 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Bestämmelser om användningen av uppgifter om betalningsförsummelse och kreditmissbruk finns även i 7 §.

Vad som gäller om tystnadsplikt i verksamheten hos svenska kreditinstitut, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, *företag med tillstånd som driver verksamhet* med *konsumentkrediter* och värdepappersbolag hindrar inte att uppgifter om lämnade krediter, betalningsförsummelse och kreditmissbruk utväxlas för kreditupplysningsändamål inom en krets som utgörs av dessa företag samt sådana företag som har tillstånd av Datainspektionen enligt 3 § första stycket.

I den krets som anges i första stycket ingår även utländska kreditinstitut som avses i 4 kap. 1, 2, 4 och 6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, utländska företag som avses i 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster, utländska företag som avses i 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar, utländska företag som avses i 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden *samt utländska företag som avses i 2 § lagen (2014:000) om viss verksamhet med konsumentkrediter*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

² Senaste lydelse 2011:760.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. för värdepappersföretag 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,

4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

5. för börser och clearingorganisationer 12 kap. 9 § och 19 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden,

6. för centrala värdepappersförvarare 2 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,

7. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–7, 10 och 11 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. för utgivare av elektroniska pengar 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

9. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

10. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

11. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster, *och*

12. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:651) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

11. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster,

12. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:651) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, *och*

13. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:000) om viss verksamhet med konsumentkrediter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 2013:565.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om anmälningssplikt avseende viss finansiell verksamhet

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1996:1006) om anmälningssplikt avseende viss finansiell verksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

En fysisk eller juridisk person som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning eller annan finansiell verksamhet ska anmäla verksamheten till Finansinspektionen. Anmälan behöver inte göras av företag som avses i 1 kap. 2 § 1–3, 6 och 17 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. *Anmälan behöver inte heller göras av fysiska eller juridiska personer som driver försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.*

En fysisk eller juridisk person som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning eller annan finansiell verksamhet ska anmäla verksamheten till Finansinspektionen. Anmälan behöver inte göras av

1. företag som avses i 1 kap. 2 § 1–3, 6, 17 och 20 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

2. fysiska eller juridiska personer som driver försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

Finansinspektionen ska föra register över personer som har gjort anmälan enligt första stycket.

Den som har blivit införd i registret ska tas bort ur registret när ett beslut om föreläggande enligt 8–10 §§ att upphöra med verksamheten har vunnit laga kraft. Ett finansiellt institut ska också tas bort ur registret om det anmäler att det inte längre ägnar sig åt anmälningsspliktig verksamhet eller om det på något annat sätt framgår att verksamheten har upphört.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 2010:759.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 och 4 §§, 2 kap. 4, 5 och 12 §§ samt 3 kap. 7 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Denna lag gäller för fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. livförsäkringsrörelse,

3. verksamhet av det slag som beskrivs i 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

4. verksamhet som kräver anmälan till eller ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet eller lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

5. försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av andra än anknutna försäkringsförmedlare,

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. verksamhet som fastighetsmäklare med fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666),

9. verksamhet för kasinospel enligt kasinolagen (1999:355),

10. verksamhet som godkänd eller auktoriserad revisor eller registrerat revisionsbolag,

11. yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster men som inte omfattas av 10,

12. yrkesmässig verksamhet som består i att lämna råd i avsikt att påverka storleken på en skatt eller avgift (skatterådgivare),

13. yrkesmässig verksamhet som advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 3 § första stycket,

14. yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist än som avses i 13, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 3 § första stycket,

15. yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser tjänster som anges i 3 § andra stycket och verksamhetsutövaren inte är en sådan person som avses i 10–14,

16. yrkesmässig handel med varor, till den del verksamheten avser försäljning mot kontant betalning som uppgår till minst ett belopp som motsvarar 15 000 euro,

¹ Senaste lydelse 2013:580.

17. verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betal-tjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,

18. verksamhet med att till-handahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara betalningsinstitut, *eller*

19. förvaltning av alternativa investeringsfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

18. verksamhet med att till-handahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara betalningsinstitut,

19. förvaltning av alternativa investeringsfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, *eller*

20. verksamhet med konsument-krediter enligt lagen (2014:000) om viss verksamhet med konsu-mentkrediter.

4 §²

I fråga om verksamheter som avses i 2 § 1–7 och 17 gäller lagen även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet.

I fråga om verksamheter som avses i 2 § 1–7, 17 och 20 gäller lagen även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet.

2 kap.

4 §³

Med utomstående i 3 § tredje stycket avses

1. fysiska eller juridiska per-soner med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § 1–3, 5–7 och 17, god-kända eller auktoriserade revisorer och advokater med hemvist inom EES, som har tillstånd eller är registrerade i ett särskilt yrkes-register, eller

2. fysiska eller juridiska per-soner med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § 1–3, 5–7 och 17, god-kända eller auktoriserade revisorer och advokater med hemvist utanför EES, som har tillstånd eller är registrerade i ett särskilt yrkesregister, om de tillämpar bestämmelser rörande kundkänne-dom och bevarande av handlingar som motsvarar kraven i Europa-parlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober

1. fysiska eller juridiska per-soner med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § 1–3, 5–7, 17 och 20, godkända eller auktoriserade revi-sorer och advokater med hemvist inom EES, som har tillstånd eller är registrerade i ett särskilt yrkes-register, eller

2. fysiska eller juridiska per-soner med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § 1–3, 5–7, 17 och 20, godkända eller auktoriserade revi-sorer och advokater med hemvist utanför EES, som har tillstånd eller är registrerade i ett särskilt yrkesregister, om de tillämpar bestämmelser rörande kundkänne-dom och bevarande av handlingar som motsvarar kraven i Europa-parlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober

² Senaste lydelse 2010:764.

³ Senaste lydelse 2010:764.

2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism⁴ och om det finns tillsyn över att dessa bestämmelser följs.

2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism⁵ och om det finns tillsyn över att dessa bestämmelser följs.

5 §⁶

Bestämmelserna om grundläggande kundkännedom och om fortlöpande uppföljning av affärsförbindelser i 3, 4 och 10 §§ gäller inte för

1. svenska myndigheter,

2. verksamhetsutövare som anges i 1 kap. 2 § 1–7, 17 och 18, och som har hemvist

2. verksamhetsutövare som anges i 1 kap. 2 § 1–7, 17, 18 och 20, och som har hemvist

a) inom EES,

b) i en stat utanför EES om staten har bestämmelser om åtgärder mot penningtvätt som motsvarar dem som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism och om det finns tillsyn över att dessa bestämmelser följs,

3. företag inom EES vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG⁷, eller

3. företag inom EES vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG⁸,

4. företag utanför EES vars överlåtbara värdepapper är upptagna till motsvarande handel och omfattas av motsvarande informationsskyldighet som företag under 3,

5. livförsäkringar, om den årliga premien uppgår till ett belopp motsvarande högst 1 000 euro eller engångspremien uppgår till ett belopp motsvarande högst 2 500 euro,

6. pensionsförsäkringar enligt 58 kap. 4–16 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) som inte får återköpas,

⁴ EUT L 309, 25.11.2005, s. 15 (Celex 32005L0060).

⁵ EUT L 309, 25.11.2005, s. 15 (Celex 32005L0060).

⁶ Senaste lydelse 2011:773.

⁷ EUT L 145, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004L0039).

⁸ EUT L 145, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004L0039).

7. pensionsavtal och pensionsrätter för anställda eller i den försäkrades förvärvsverksamhet, om inbetalning sker i form av avdrag på lön och överlåtelse av rättigheter inte är tillåten,

8. elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar

a) om det penningvärde som kan lagras på ett elektroniskt medium som inte kan laddas uppgår till högst 250 euro, eller

b) när det gäller elektroniska medier som kan laddas, det penningvärde som omsätts under ett kalenderår inte överstiger 2 500 euro och högst 1 000 euro kan lösas in under samma period, eller

9. när det gäller verkliga huvudmän bakom gemensamma konton som förvaltas av advokater eller andra oberoende jurister som har hemvist

a) inom EES, om uppgifter om de verkliga huvudmännens identitet kan göras tillgängliga på verksamhetsutövarens begäran, eller

b) i en stat utanför EES, om uppgifter om de verkliga huvudmännens identitet kan göras tillgängliga på verksamhetsutövarens begäran och advokaten eller den oberoende juristen omfattas av skyldigheter som motsvarar dem som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism och om det finns tillsyn över att dessa skyldigheter uppfylls.

12 §⁹

Verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § 1–7, 17 och 18 ska tillämpa bestämmelserna om kundkännedom och bevarande av handlingar enligt 2 kap. även för sina filialer och majoritetsägda dotterföretag med hemvist utanför EES, om inte hemvistlandets lag hindrar detta.

Verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § 1–7, 17, 18 och 20 ska tillämpa bestämmelserna om kundkännedom och bevarande av handlingar enligt 2 kap. även för sina filialer och majoritetsägda dotterföretag med hemvist utanför EES, om inte hemvistlandets lag hindrar detta.

En verksamhetsutövare ska vidta åtgärder för att effektivt hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism om bestämmelserna som anges i första stycket inte kan tillämpas samt skriftligen underrätta Finansinspektionen om detta.

3 kap.

7 §¹⁰

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § 1–7, 17 och 18 ska ha ett system för att snabbt och fullständigt kunna lämna upplysningar om huruvida de under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art.

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § 1–7, 17, 18 och 20 ska ha ett system för att snabbt och fullständigt kunna lämna upplysningar om huruvida de under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art.

⁹ Senaste lydelse 2010:764.

¹⁰ Senaste lydelse 2010:764.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

2.6 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Häri genom föreskrivs att 30 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

5 §¹

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ett ärende hos en statlig myndighet om innehav av

1. aktier i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, fondbolag eller försäkringsaktiebolag,

2. andelar i medlemsbank eller kreditmarknadsförening, eller

3. aktier eller andelar i börs, clearingorganisation, central värdepappersförvarare, betalningsinstitut *eller* institut för elektroniska pengar.

3. aktier eller andelar i börs, clearingorganisation, central värdepappersförvarare, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar *eller företag som driver verksamhet med konsumentkrediter enligt lagen (2014:000) om viss verksamhet med konsumentkrediter.*

Sekretessen gäller inte beslut av myndigheten och inte heller för uppgift från en annan myndighet om uppgiften inte är sekretessreglerad där.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 2011:774.

2.7 Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)

Härigenom föreskrivs att 49 § konsumentkreditlagen (2010:1846) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

49 §

Konsumentverket utövar tillsyn över att denna lag följs. Verkets tillsyn omfattar dock inte Sveriges riksbank, verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen eller verksamhet hos Kronofogdemyndigheten.

Konsumentverket utövar tillsyn över att denna lag följs. Verkets tillsyn omfattar dock inte Sveriges riksbank, verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen eller verksamhet hos Kronofogdemyndigheten. *Med verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen avses inte verksamhet som står under Finansinspektionens tillsyn enligt lagen (2014:000) om viss verksamhet med konsumentkrediter.*

Tillsynen ska utövas så att den inte vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändigt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

3 Ärendet och dess beredning

På regeringens uppdrag lämnade Finansinspektionen i april 2011 rapporten Tillsyn och registrering (dnr Fi2011/1948). Rapporten innehöll en förstudie jämte lagförslag om utökad tillståndsplikt för vissa finansiella verksamheter. Rapporten behandlar bl.a. den kreditgivning till konsumenter som sker genom s.k. snabblåneföretag.

Med beaktande av Finansinspektionens rapport i nämnda del utarbetades inom Finansdepartementet promemorian Viss kreditgivning till konsumenter (Ds 2013:26). I promemorian föreslås bl.a. en ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter. Under hösten 2013 tog Finansdepartementet fram en reviderad promemoria, i vilken även förmedling av konsumentkrediter föreslås omfattas av tillståndsplikt. Den reviderade promemorian remitterades separat.

En sammanfattning av Finansinspektionens rapport finns i *bilaga 1*. Departementspromemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Den reviderade promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi2013/1446).

I samband med arbetet med lagstiftningsärendet har samverkansmöten hållits med de berörda myndigheterna Finansinspektionen, Konsumentverket, Kronofogdemyndigheten och Riksåklagaren, bl.a. den 28 september 2012. Konsumentverket höll ett informationsmöte med snabblåneföretagen den 17 januari 2013.

Bland övriga närliggande åtgärder kan nämnas att regeringen tillsatte två utredningar för att analysera överskuldssättningen bland svenska hushåll. Båda utredningarna har redovisat sina uppdrag under hösten 2013 (se betänkandena Ut ur skuldfällan [SOU 2013:72] och Överskuldssättning i creditsamhället? [SOU 2013:78]).

4 Bakgrund

Kreditinstitut – dvs. banker och kreditmarknadsföretag – regleras i rörelsehänseende i huvudsak i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, förkortad LBF. Såväl bank- som finansieringsrörelse är tillståndspliktiga verksamheter som står under Finansinspektionens tillsyn. Någon tillståndsplikt gäller emellertid inte för finansiella institut som tillhandahåller kreditgivning till konsumenter utan att ta mot återbetalningspliktiga medel från allmänheten. För sådan verksamhet gäller i stället anmälningsplikt enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet, förkortad AnmL. Finansinspektionen har i den i avsnitt 3 nämnda rapporten Tillsyn och registrering ifrågasatt denna ordning och har bl.a. anfört att den ger en ”falsk kvalitetsmärkning”.

Kreditgivning till konsumenter omfattas därutöver av de i huvudsak civilrättsliga bestämmelserna i konsumentkreditlagen (2010:1846), förkortad KkrL. Konsumentverket utövar tillsyn över kreditprovning enligt den lagen, men verkets tillsyn omfattar inte sådan verksamhet som står under Finansinspektionens tillsyn, dvs. kreditgivning till konsumenter som tillhandahålls av banker och kreditmarknadsföretag (49 § KkrL). Verket har bl.a. befogenhet att förelägga en näringsidkare att upphöra med att lämna krediter om en bestämmelse om kreditprovning inte följs (51 § KkrL). Ett beslut om föreläggande får förenas med vite. Om det är tillräckligt, får Konsumentverket i stället meddela en varning. Konsumentverkets sanktionsmöjligheter är mer begränsade än de som Finansinspektionen har i förhållande till kreditinstituten. Ett lagförslag för att ge Konsumentverket möjlighet att utdöma sanktionsavgift har under hösten 2013 överlämnats till riksdagen.

De finansiella företag som bedriver kreditgivning till konsumenter tillhandahåller bl.a. s.k. snabblån, dvs. kortfristiga lån på förhållandevis låga belopp som utbetalas snabbt. Kännetecknande för snabblånen är dels att marknadsföringen av lånen ofta är aggressiv, dels att krediterna i regel är förenade med en hög effektiv ränta, till följd av att en viss fast avgift tas ut och att lånen löper på kort tid. Ibland används även begreppet sms-lån, vilket syftar på att kreditansökan i vissa fall kan göras via sms.

Överskuldsetting och utveckling kring snabblån

Under de senaste åren har de svenska hushållen markant ökat sin skuldsättning. Hushållens skuldsättning har ökat från 90 procent av den disponibla inkomsten i mitten av 1990-talet till 170 procent år 2010. Anledningen till hushållens skuldsättning beror till stor del på ökningen av bostadskrediter. Omkring 70 procent av hushållen äger sin bostad, vilket troligtvis ligger bakom det faktum att 81 procent av hushållens skulder utgörs av bolån. Många individer har emellertid också problem med att betala tillbaka sina krediter. 371 000 personer har för närvarande skulder hos Kronofogdemyndigheten, förkortad KFM, 62 procent män och 38 procent kvinnor. Från att ha legat på 60–64 miljarder kronor de senaste tre åren har skulderna ökat år 2013 till 66,5 miljarder kronor. En förklaring till att skulderna ökat är bl.a. ränta på tidigare skulder. Den största gruppen som har skulder hos KFM utgörs av personer utan

inkomst. En annan grupp med ökande skulder är personer, som har en inkomst på över 300 000 kronor per år. Den grupp som ökar mest är personer över 61 år. Medianskulden för de olika grupperna är cirka 40 000 kronor.

Sedan sms-lånen introducerades 2006 på den svenska kreditmarknaden har de varit omdebatterade. Ett flertal studier har gjorts om sms-lånen och de företag som tillhandahåller den typen av krediter. Debatten om dem har varit livlig och redan hösten 2007 begärde Konsumentverket i en skrivelse till Justitiedepartementet att en översyn av lagstiftningen som rörde snabblån skulle ske (dnr Ju2007/7662). Några av de studier som gjorts är t.ex. att KFM sedan hösten 2006 gjort sammanställningar av antalet ansökningar om betalningsföreläggande som rör snabblån. Vidare presenterades två rapporter om utvecklingen av sms-lån av Konsumentverket och KFM, dels rapporten 2007:17, "SMS-lån. En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter", dels rapporten 2008:1, "Analys av utvecklingen inom konsumentområdet". Ytterligare en rapport som berörde sms-lån presenterades av KFM 2008, nämligen KFM:s rapport 2008:3, "Överskudsättning och ekonomiska problem bland ungdomar – en kartläggning av risker". Rapporter lades även fram av andra myndigheter och organisationer, t.ex. Finansinspektionens rapport 2008:13 "Konsumentskyddet på finansmarknaden" samt rapporten från Sveriges Konsumenter, "Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabblån", 2009. Med anledning av bl.a. den omfattande kritiken mot sms-lån gjordes den nya konsumentkreditlagen tillämplig fullt ut på dessa krediter.

Under det att lagstiftningsarbetet med den nya konsumentkreditlagen pågick minskade antalet obetalda sms-lån betydligt. Antalet ansökningar om betalningsföreläggande avseende sms-lån hos KFM minskade år 2010 med 40 procent jämfört med år 2009. Minskningen berodde dels på domar från Marknadsdomstolen, dels på de skärpta krav som då var nära förestående i KkrL. Minskningen kan därför ses som en självsanering inför det att den nämnda lagen trädde i kraft den 1 januari 2011. Den positiva trenden i form av ett minskat antal ansökningar har dock brutits. År 2011 ökade antalet ansökningar med 18 procent till 33 064. Läget när det gäller antalet ansökningar hade därmed närmast återgått till situationen som den var år 2008, dvs. 35 775.

Enligt uppgifter från KFM beror det ökade antalet ansökningar om betalningsföreläggande avseende sms-lån på "usel kreditprövning". Sms-lånen riktas enligt KFM till dem som förvägras andra tjänster: dels ungdomar, dels äldre personer med överskudsättningsproblem. Av KFM:s statistik framgår att det är ungefär lika många män som kvinnor som finns registrerade hos myndigheten för obetalda sms-lån. Bland kvinnor mellan 46 och 55 år är dock procenttalet högre, 58 procent. Bland ungdomar (18–25 år) har andelen av de obetalda sms-lånen sjunkit från 35,9 procent 2007 till 19 procent 2011. Enligt Konsumentverket är en typisk snabblånekund en 37-årig ensamstående kvinna med barn. De flesta ansökningar görs i slutet av månaden och 60–70 procent av de som söker är återkommande kunder, dvs. de har tidigare ansökt om snabblån.

Med tanke på ökningen av antalet betalningsförelägganden på grund av sms-lån föreslår KFM att en "fullgod" kreditprövning borde vara en förutsättning för att få ansöka om betalningsföreläggande. Enligt KFM

visar flera av kreditgivarna som ägnar sig åt snabblåneverksamhet prov på lättsinnig kreditprövning. Att kredittagaren har betalningsanmärkningar är inget hinder för att få en ny kredit. En ung person hade t.ex. 22 betalningsanmärkningar och var restförd hos KFM men fick ändå en kredit. I ett annat fall fick en person låna trots att skulder för hundratusentals kronor var aktuella för utmätning. Vidare anför KFM att många kredittagare är unga och saknar inkomst. Hos vissa kreditgivare är det visserligen ett krav på att kredittagaren har en årsinkomst om 25 000 kronor men lån kan ändå beviljas trots lägre inkomster. Enligt en rapport från Sveriges konsumenter, "Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabblån", 2009, s. 42–44, har de som har sms-skulder sällan tagit endast ett sms-lån, utan det kan röra sig om 10 till 20 lån.

Enligt Konsumentverket gör alla kreditgivarna någon form av kreditprövning av kredittagarens återbetalningsförmåga, men olika faktorer används i olika utsträckning för att avgöra om krediten ska beviljas. Alla kreditgivare följer inte heller kreditupplysningsföretagens bedömning. Kreditgivarna vet inte alltid vilka parametrar som kreditupplysningsföretagen använder i sina s.k. scoringmodeller för att bedöma kredittagarens återbetalningsförmåga. Enligt Konsumentverket är det en särskild brist i kreditprövningen att man inte frågar kredittagaren om inkomst. Kreditgivare utgår ofta från äldre uppgifter som man inhämtat från ett kreditupplysningsföretag. Vidare är det knappt någon kreditgivare som granskar kredittagarens utgifter. Den bild som ges av Konsumentverket och KFM bekräftas av nedan nämnda undersökning av låntagarkollektivet.

Undersökning av skuldsättning i Örebro län

För att belysa problemen med snabblån har en undersökning av skuldsatta utförts. Undersökningen har baserats på skuldsättningen hos personer i Örebro län såsom ett representativt urval i riket. I *bilaga 5* finns en närmare redovisning av undersökningen. Sammanfattningsvis visar undersökningen följande i fråga om personer som är registrerade hos KFM för en snabblåneskuld:

- Det övervägande antalet är unga personer.
- Flertalet är ogifta och/eller ensamstående med barn.
- Det är något fler kvinnor än män.
- Personer som har utländsk bakgrund är något överrepresenterade.
- Många har låg utbildning.
- Flertalet har återbetalningsförmåga, men så många som 20 procent saknar helt kontant bruttolön vid kreditens beviljande.
- Arbetslösa eller personer som uppbär sjukersättning och/eller arbets-kadeersättning m.m. är något överrepresenterade.

Mer om utvecklingen av snabblån

Vid en undersökning som Konsumentverket gjorde i oktober 2007 uppgav sex procent av 12 220 personer i åldern 18–25 år att de någon gång tagit ett sms-lån, se Konsumentverkets rapport 2007:17 SMS-lån, En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter.

Mer än hälften av dessa uppgav att de haft svårt eller delvis haft svårt att betala tillbaka lånet och drygt en fjärdedel uppgav att de hade skulder

registrerade hos KFM. Av de personer som tagit lån hade 41 procent lånat maximalt 3 000 kronor, medan 17 procent hade lånat mellan 3 001 och 5 000 kronor. Av de svarande hade 37 procent använt pengarna de lånat till inköp av kläder, elektronik och liknande varor. Omkring 29 procent uppgav att de använt pengarna till att betala löpande räkningar. Omkring 16 procent av dem hade använt pengarna till att betala andra lån.

KFM har regelbundet sedan hösten 2006 fört statistik över ansökningar om betalningsförelägganden som rör sms-lån. Enligt den senaste sammanställningen uppgick antalet sådana ansökningar per helår till följande:

År	Antal ansökningar
2006	1 407
2007	24 418
2008	35 775
2009	46 531
2010	28 038
2011	33 064
2012	53 709

Statistiken visar således att ett stort antal personer har haft svårt att betala tillbaka snabblånen och att antalet ökar. Av de ovan angivna ansökningarna leder i vart fall två tredjedelar till ett utslag med betalningsförpliktelse (dvs. det som i dagligt tal benämns som betalningsanmärkning).

Under 2012 kom det drygt 53 000 ansökningar om betalningsföreläggande avseende sms-lån till KFM, vilket var en ökning med 70 procent jämfört med samma tidsperiod 2011. År 2011 inkom 1 167 097 mål till KFM vilket kan jämföras med år 2008 då antalet betalningsförelägganden uppgick till 973 340. Av de inkomna målen 2011 avsåg 33 064 obetalda snabblån. Det var en minskning från år 2008 då antalet mål avseende obetalda sms-lån var 35 775. Under år 2011 utgjorde snabblånen endast 2,8 procent av samtliga ansökningar om betalningsförelägganden. Dessutom återkallades 39 procent av målen, oftast eftersom skulden betalats. Halvårssiffror för 2013 visar på en liten minskning av antalet ärenden (23 817) jämfört med (23 310) samma period 2012. Antalet ärenden befinner sig emellertid alltså på en hög nivå.

Enligt en uppskattning vid KFM har cirka 50 000 personer i Sverige betalningsanmärkningar med anledning av snabblån. Hur många personer det finns bakom ansökningarna är dock inte helt klarlagt eftersom statistiken inte förs på individnivå. Enligt uppgift från KFM kan en person ha flera betalningsförelägganden, något som inte syns i redovisningen. Det är inte ovanligt att ett första betalningsföreläggande rör mobilabonnemang, det andra e-handel och det tredje snabblån. Enligt uppgift från KFM kan e-handel i likhet med snabblån leda till att kredittagaren hamnar i en skuldfälla.

Det finns fog för att anta att en del snabblån kan ha tagits för att lösa andra skulder.

Med tanke på antalet betalningsförelägganden och det faktum att det har blivit lättare att låna pengar har också risken för att individer och familjer drabbas av överskuldssättning ökat. Oroande rapporter från såväl KFM, se Konsumentverkets rapport 2003:04 samt KFM:s rapport, Alla vill göra rätt för sig, 2008. Se även SOU 2008:82 Vägen tillbaka för överskuldssatta, s. 70–75, som Finansinspektionen, se Finansinspektionens rapport, Hushållens ekonomiska förmåga, 2007-06-27, visar att 20 procent av hushållen har svårt att klara en oförutsedd utgift om 20 000 kronor. 10 procent av hushållen (dvs. 350 000) har svårt att få sin ekonomi att gå ihop. KFM beräknar att det finns cirka 400 000 personer som är överskuldssatta, se KFM:s rapport, Alla vill göra rätt för sig, 2008.

År 2008 uppgick antalet konkurser till 6 603, varav 660 hänförde sig till enskilda näringsidkare och 334 till fysiska personer. 2011 var antalet konkurser 7 248, varav 747 hänförde sig till enskilda näringsidkare och 321 till fysiska personer. Antalet inkomna skuldsaneringsärenden uppgick år 2008 till 6 528, varav 4 376 inleddes. Antalet inkomna skuldsaneringsärenden uppgick år 2011 till 8 452, varav 5 943 inleddes. Antalet ärenden år 2008 hos de kommunala skuld- och budgetrådgivarna uppgick till 12 505. Det kan jämföras med år 2011, då antalet ärenden uppgick till 46 000. År 2010 var 391 168 personer restförda hos KFM, vilket utgör cirka fyra procent av befolkningen. Antalet restförda personer hos KFM våren 2012 uppgick till 495 208, vilket utgör cirka fem procent av befolkningen.

Sammanfattningsvis finns fog för påståendet att det har skett en ökning av antalet personer som har betalningssvårigheter, vilket torde höra samman med skuldkrisen och den finansiella oron i världen. För ytterligare statistisk undersökning, se betänkandet Överskuldssättning i kreditsamhället? (SOU 2013:78).

Granskning av kreditprövning

Under 2012 har Konsumentverket granskat kreditprövningen hos tio snabblåneföretag. Samtliga tio företag varnades för brister i kreditprövningen. Bristerna gällde bl.a. att kreditgivaren inte tog in uppgifter från konsumenten beträffande t.ex. konsumentens skulder. Inte heller beaktades konsumentens nuvarande utgifter vid prövningen. Kreditprövningen gjordes vidare på ett föråldrat beslutsunderlag.

5 Gällande rätt

5.1 Lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet

Tillämpningsområde

Lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet, förkortad AnmL, som före den 1 juli 2007 hade rubriken lagen om valutaväxling och betalningsöverföring, infördes huvudsakligen för att förhindra att företag som driver valutaväxlingsrörelse i väsentlig omfattning utnyttjas för penningtvätt (se prop. 1995/96:216). Lagen kompletteras av förordningen (2004:331) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet.

Lagens tillämpningsområde har utvidgats flera gånger och omfattar finansiella institut, dvs. såväl fysiska som juridiska personer som ägnar sig åt valutaväxling eller annan finansiell verksamhet. Med annan finansiell verksamhet avses yrkesmässig verksamhet som huvudsakligen består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, förkortad LBF, dvs.

- lämna och förmedla kredit, t.ex. i form av konsumentkredit och kredit mot panträtt i fast egendom eller fordringar,
- medverka vid finansiering, t.ex. genom att förvärva fordringar och upplåta lös egendom till nyttjande (leasing),
- tillhandahålla betalningsmedel,
- ikläda sig garantiförbindelser och göra liknande åtaganden,
- medverka vid värdepappersemissioner,
- lämna ekonomisk rådgivning,
- förvara värdepapper,
- driva rembursverksamhet,
- tillhandahålla värdefackstjänster,
- driva valutahandel.

Enligt Finansinspektionen är gruppen av företag och fysiska personer som är registrerade hos inspektionen som finansiella institut mycket skiftande. Den innehåller allt ifrån stora finansbolag som riktar sig mot kvalificerade företagskunder, till privatpersoner som ägnar sig åt valutaväxling i mindre skala. Det finns verksamheter som erbjuder t.ex. konsumentkrediter men som inte omfattas av anmälningsplikten enligt AnmL. För att omfattas av anmälningsplikt krävs att den finansiella verksamheten är yrkesmässig. Det krävs också att företagets huvudsakliga verksamhet består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 LBF. Endast om företag t.ex. tillhandahåller konsumentkrediter yrkesmässigt och den kreditgivningen är den huvudsakliga verksamheten omfattas de således av anmälningsplikten. Att verksamheten ska vara yrkesmässig innebär att det ska vara fråga om en verksamhet som drivs med självständighet, regelbundenhet och varaktighet samt i regel även i vinstsyfte.

Anmälningssplikt

En fysisk eller juridisk person som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning eller annan finansiell verksamhet ska anmäla verksamheten till Finansinspektionen (2 § AnmL). Anmälan är avgiftsbelagd, se förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen.

Anmälan behöver inte göras av företag som avses i 1 kap. 2 § 1, 3, 6 och 17 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, dvs. juridiska personer som t.ex. driver bank- eller finansieringsrörelse enligt LBF. Det gäller även fysiska och juridiska personer som bedriver a) verksamhet av det slag som beskrivs i 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, b) verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar och c) verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster.

Anmälan behöver inte heller göras av juridiska personer som driver försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

Som redan nämnts anges i 2 § AnmL att den som "avser att ägna" sig åt anmälningsspliktig verksamhet ska anmäla den, dvs. anmälan ska således göras innan verksamheten påbörjas. Om en fysisk eller juridisk person ägnar sig åt anmälningsspliktig verksamhet utan att ha gjort någon anmälan om detta, ska Finansinspektionen förelägga personen att göra en anmälan. Om personen inte rättar sig efter föreläggandet, ska myndigheten förelägga den att upphöra med verksamheten (8 § första stycket). Föreläggandet får förenas med vite (11 §). Är det osäkert om anmälningsskyldighet föreligger beträffande viss verksamhet, får Finansinspektionen förelägga personen att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om så är fallet (8 § andra stycket).

Informationskrav gentemot allmänheten

För att tillgodose allmänhetens rätt till information över vilka företag som ägnar sig åt anmälningsspliktig verksamhet ska Finansinspektionen föra register över de fysiska och juridiska personer som driver anmälningsspliktig verksamhet (2 § andra stycket AnmL), se närmare förordningen om anmälningssplikt avseende viss finansiell verksamhet.

Syftet med registret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret. I fråga om personuppgifter ska registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för den kontroll som Finansinspektionen enligt den aktuella lagen utövar över de fysiska och juridiska personer som ägnar sig åt anmälningsspliktig verksamhet eller information till allmänheten om de fysiska eller juridiska personer som registrerats i registret. Finansinspektionen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan ska innehålla samt vilka handlingar som samtidigt ska ges in till Finansinspektionen och vilka upplysningar som ett anmälningsspliktigt företag ska lämna till Finansinspektionen för dess årliga kontroll enligt 9 § AnmL.

Krav på ägare och ledning

Den som i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller som har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet får inte ägna sig åt verksamhet som är anmälningspliktig (3 § första stycket AnmL). För en juridisk person gäller detta förbud den som har ett kvalificerat innehav av andelar i den juridiska personen eller ingår i dess ledning. Med ett kvalificerat innehav avses detsamma som i 1 kap. 5 § 14 LBF, dvs. ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget (jfr 1 kap. 5 a § LBF).

Ett finansiellt institut som anmält sin verksamhet är skyldigt att anmäla förändringar i ägar- och ledningskretsen till Finansinspektionen. Samma skyldighet ankommer på en juridisk person som har ett kvalificerat innehav i institutet, såvitt avser förändringar i dess ledningskrets (3 § tredje stycket AnmL).

Enligt 9 § AnmL ska Finansinspektionen bl.a. i samband med anmälan kontrollera att ägare och ledning i anmälningspliktiga finansiella institut inte är diskvalificerade på grund av kravet i 3 § första stycket. Vid kontrollen bör Finansinspektionen undersöka Kronofogdemyndighetens, förkortad KFM:s register samt belastningsregistret. Kontakter kan också behöva tas med Skatteverket och konkursförvaltare. Har t.ex. personen i fråga gjort sig skyldig till bokföringsbrott eller skattebrott som inte är bagatellartade, eller om denne regelmässigt underlåtit att betala skatter och allmänna avgifter på icke obetydliga belopp eller på olika sätt har förfarit otillbörligt i samband med ett konkursförfarande kan det ses som exempel på att personen i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet.

Årlig kontroll och ingripande

Finansinspektionen ska minst en gång per år kontrollera att de anmälningspliktiga företagen uppfyller de i lagen angivna kraven (9 § AnmL). Finansinspektionen har möjlighet att göra ytterligare kontroller om myndigheten skulle bli uppmärksam på något missförhållande.

Finner Finansinspektionen att en fysisk person är diskvalificerad enligt 3 § första stycket har Finansinspektionen möjlighet att förelägga personen att upphöra med verksamheten (9 § andra stycket). Om verksamheten drivs av en juridisk person, får Finansinspektionen förelägga denne att göra rättelse. Om rättelse inte görs, får Finansinspektionen förelägga personen att upphöra med verksamheten (9 § tredje stycket). Finansinspektionen har vidare möjlighet att förelägga en kvalificerad innehavare, som inte uppfyller kravet i 3 § första stycket, att avyttra så stor del av sina aktier eller andelar att innehavet därefter inte är kvalificerat, eller om innehavaren är en juridisk person, att byta ut den diskvalificerade personen i dess ledning. Finansinspektionen saknar möjlighet att förelägga institutet att upphöra med verksamheten. Den enda ytterligare sanktion som kan tas till mot en kvalificerad innehavare, som inte följer föreläggandet, är att förena det med vite (11 §). Skälet till den nämnda regeln var att Lagrådet ifrågasatte om ett företag skulle behöva tvingas att upphöra med sin verksamhet till följd av att en ägare

vägrade att avyttra sitt innehav, se prop. 1995/96:216. Det framstod som en väl hård reprimand mot ett kanske i övrigt skötsamt företag. Med anledning härav föreslogs vite som den enda sanktionsmöjligheten att tillgripa i den aktuella situationen.

Finansinspektionen utövar även tillsyn över att de nämnda instituten följer bl.a. lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Fysiska eller juridiska personer som ägnar sig åt anmälningsskyldig verksamhet är skyldiga att medverka till att förhindra penningtvätt eller finansiering av terrorism. De finansiella instituten ska på begäran av Finansinspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att inspektionen ska kunna kontrollera att instituten följer penningtvättslagen, lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall och förordningen (EG) nr 1781/2006 om information om betalaren som ska åtfölja överföringar av medel¹ (7 § AnmL). Finansinspektionen får förelägga ett finansiellt institut att göra rättelse om det inte lämnar de nämnda upplysningarna, eller om institutet överträder någon bestämmelse i penningtvättslagen eller någon av de andra nämnda författningarna (10 § AnmL). Om rättelse inte görs, får Finansinspektionen förelägga institutet att upphöra med verksamheten. Föreläggandet får förenas med vite.

Finansinspektionen får också, när myndigheten anser det nödvändigt, genomföra en undersökning hos det anmälningsskyldiga finansiella institutet. En sådan undersökning får dock endast omfatta den verksamhet som är anmälningsskyldig enligt AnmL (7 a §).

Finansinspektionen har således tillsyn över att de aktörer som tillhandahåller snabblån följer det regelverk som gäller beträffande åtgärder mot penningtvätt. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller även för dessa företag, vilket innebär bl.a. krav på kundkännedom och granskning av misstänkta transaktioner som ska rapporteras till Finanspolisen, se Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2009:1) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Enligt regelverket som gäller beträffande åtgärder mot penningtvätt ska kunden identifieras och kundkännedom uppnås innan en affärsförbindelse etableras eller en transaktion utförs. År 2008 undersökte Finansinspektionen identifieringsrutinen hos fyra snabblåneföretag. Undersökningen visade på bristfälliga identifieringsrutiner som dock rättades av företagen under undersökningens gång.

Finansinspektionens föreläggande enligt 8–10 §§ kan förenas med vite (11 § AnmL). Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart. Den som blivit införd i registret ska avföras från detta när ett beslut från Finansinspektionen om föreläggande enligt 8–10 §§ att upphöra med verksamheten har vunnit laga kraft (2 § tredje stycket AnmL). Ett institut ska också tas bort ur registret om det anmäler att det inte längre ägnar sig åt anmälningsskyldig verksamhet eller om det på något annat sätt framgår att verksamheten upphört.

¹ EUT L 345, 8.12.2006, s. 1, (Celex 32006R1781).

Överklagande och avgifter

Finansinspektionens beslut får, med undantag för beslut enligt 2 § tredje stycket första meningen och 8 § andra stycket, överklagas till allmän domstol (12 § AnmL). De nämnda undantaget gäller dels beslut som innebär att den som blivit införd i registret ska tas bort ur detta när ett beslut om föreläggande att upphöra med verksamheten har vunnit laga kraft, dels beslut som innebär att den som driver verksamhet som inte är registrerad föreläggs att lämna vissa upplysningar om verksamheten.

Anmälningspliktiga finansiella institut ska med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet med anknytning till lagen (13 § första stycket AnmL). Den årliga tillsynsavgiften uppgår för närvarande till 2 000 kronor för en fysisk person och 10 000 kronor för en juridisk person.

5.2 Konsumentkreditlagen

Genom konsumentkreditlagen (2010:1846), förkortad KkrL införlivades EU-direktivet om konsumentkrediter,² som syftar till att underlätta framväxten av en väl fungerande inre marknad för konsumentkrediter, med svensk rätt.

Lagen omfattar i princip alla slag av krediter som en näringsidkare lämnar till en konsument (se prop. 2009/10:242).

Lagen är tillämplig på krediter som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument (1 § första stycket). Lagen gäller också kredit som lämnas eller erbjuds en konsument av någon annan än en näringsidkare, om krediten förmedlas av en näringsidkare som ombud för kreditgivaren. Lagen innehåller också bestämmelser om vissa skyldigheter för kreditförmedlare (1 § andra stycket).

Samma regler som gäller för konsumentkrediter i allmänhet gäller också för snabblån. De var tidigare undantagna från vissa bestämmelser i 1992 års konsumentkreditlag, t.ex. kravet på kreditprövning. Genom den gjorda lagändringen är tanken att skapa förutsättningar för att minska de negativa följderna av snabblånen utan att onödigtvis försvåra för kreditgivare och låntagare som kan hantera låneformen. Att KkrL är tillämplig på snabblån innebär att näringsidkaren måste göra en kreditprövning av konsumenten oavsett hur litet lånebelopp det är fråga om. Frågan är således om konsumenten har disponibla inkomster som räcker till att täcka kostnaderna för krediten och återbetalningen. Har konsumenten ingen inkomst utöver vad han eller hon behöver för sitt uppehälle, t.ex. om konsumenten bara har studiemedel, saknas alltså i princip betalningsförmåga för krediten. Kan konsumenten visa på kommande inkomster, t.ex. från feriearbete, kan en låneansökan godtas trots att konsumenten vid lånetillfället saknar inkomst. Krediten får inte beviljas om konsumenten saknar ekonomiska förutsättningar att fullgöra sitt åtagande. Skulle en näringsidkare ändå bevilja krediten i en sådan

² Europarlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EG (EUT L 133, 22.5.2008, s. 66, Celex 32008L0048).

situation kan Konsumentverket ingripa enligt 51 § KkrL. Dessutom kan ett sådant förfarande, i undantagsfall, leda till att konsumentens återbetalningsskyldighet jämkas. Det är näringsidkaren som har bevisbördan för att en tillräcklig kreditprövning har gjorts i det enskilda fallet.

Kreditgivaren ska i sitt förhållande till konsumenten iaktta god kreditgivningssed (6 § KkrL). Detta innebär att kreditgivaren ska ta till vara konsumentens intressen med behövlig omsorg och ge de förklaringar som konsumenten behöver.

Begreppet god kreditgivningssed bestäms till sitt innehåll till stor del genom de etiska regler som branschföreträdare och tillsynsmyndigheter har kommit överens om. Även uttalanden av tillsynsmyndigheterna kan ge vägledning vid begreppets tolkning. Konsumentverket ger vägledning i de allmänna råden, se KOVFS 2011:1 beträffande begreppet god kreditgivningssed. Finansinspektionen hänvisar i sina råd endast till 6 § KkrL, se 2 kap. i FFFS 2011:47, se dock beslutspromemoria FI dnr 10-4628, 2011-10-06, s. 5.

Näringsidkaren ska således ge konsumenten de förklaringar och upplysningar, som denne behöver för att kunna avgöra om det aktuella kreditavtalet passar hans eller hennes behov och ekonomiska situation. Konsumenten kan behöva förklaringar för att kunna välja mellan olika slag av krediter eller för att kunna beräkna alla kostnader för krediten såsom räntesatsen. Förklaringskyldigheten innebär emellertid ingen skyldighet för näringsidkaren att lämna råd till konsumenten. Omständigheterna i ett enskilt fall kan vara sådana att det av god kreditgivningssed följer att näringsidkaren bör avråda en konsument från att ingå ett kreditavtal. Det bör dock tilläggas att förklaringskyldigheten i princip gäller under hela avtalstiden, trots att den i första hand är avsedd för att ge konsumenten ett tillräckligt underlag för att kunna avgöra om krediten passar vederbörandes behov och ekonomiska situation.

Förklaringskyldigheten ska anses ha fullgjorts om näringsidkaren har gett samtliga förklaringar som en viss konsument behöver. Förklaringarna måste således anpassas utifrån konsumentens behov i det enskilda fallet. Enligt KOVS 2011:1, 2.1.1 bör näringsidkaren på lämpligt sätt försäkra sig om att konsumenten har förstått de förklaringar avseende viktiga delar som har givits.

I rekvisitet god kreditgivningssed anses ligga ett krav på att kreditgivaren ska ge konsumenten rättvisande information om krediten. Det finns anledning att ställa kraven på förklaringar högre vid vissa typer av krediter, t.ex. krediter som innebär särskilt stora risker för skuldsättningsproblem och krediter som har en konstruktion som är svår för konsumenten att förstå.

Har emellertid en konsument tidigare ingått avtal rörande en viss kreditprodukt hos kreditgivaren, bör normalt kreditgivaren kunna utgå ifrån att ytterligare förklaringar inte behöver ges annat än på en direkt fråga från konsumenten.

I KkrL finns specifika bestämmelser för konsumentkrediter som utgör ett komplement till de generella bestämmelserna om marknadsföring i marknadsföringslagen (2008:486).

Konsumentverket har noterat att marknadsföringen av just sms-lån har varit aggressiv. Konsumentombudsmannen har därför i några fall väckt

talans vid Marknadsdomstolen mot vissa sms-företag. I MD 2007:17 förbjöds kreditgivaren att via radio och tv samt på sin webbplats marknadsföra sms-lån genom att framhålla krediten som en snabb och bekväm möjlighet att lösa sina ekonomiska problem. I MD 2010:30 ansågs marknadsföringen stå i strid med god marknadsföringssed bl.a. eftersom möjligheten till en snabb kredit framhållits som ett avgörande argument i förhållande till övriga kreditvillkor. I MD 2008:3 och MD 2009:34 förbjöds kreditgivarna att ta ut avgifter som inte motsvarade kostnaderna för lånet till den enskilda konsumenten.

5.2.1 Tillsynsmyndigheternas allmänna råd

I Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:47) om krediter i konsumentförhållanden, se även beslutspromemoria FI dnr 10-4628, s. 8, anges beträffande kreditprövning att en sådan bör syfta till att uppskatta konsumentens nuvarande och framtida återbetalningsförmåga. Kreditprövningen bör grundas på ett skriftligt underlag eller på andra tillförlitliga uppgifter, t.ex. en kreditupplysning. Vidare anges att konsumentens återbetalningsförmåga bör bedömas utifrån hans eller hennes inkomster, tillgångar, utgifter och skulder samt eventuella borgensåtaganden. I sammanhanget bör noteras att de allmänna råden inte framhåller, som förarbetena till KkrL, att återbetalningsförmågan ska grundas på tillräckliga uppgifter. Detta framgår däremot av beslutspromemorian till råden, se beslutspromemoria FI dnr 10-4628, s. 8. Det bör dock tilläggas att enligt 8 kap. 2 § LBF ska ett kreditinstitut kreditprövning vara organiserad så att beslutsunderlaget redovisas och att kreditärendets hantering även i övrigt kan följas. Kravet på kreditprövningens organisation innebär att den som fattar beslut i ett kreditärende ska ha ett tillräckligt beslutsunderlag för att bedöma risken med att bevilja krediten. Det innebär i sin tur krav bl.a. på att det finns system för att få fram information till beslutsnivån. Informationen rörande lånesökanden kan enligt förarbetena till LBF omfatta intjäningsförmåga, förmögenhetsställning, betalningsvilja, kopplingen till andra låntagare i kreditinstitutet och liknande förhållanden av betydelse vid bedömningen av risken med att bevilja krediten. Den som fattar beslut ska också ha kunskap om interna riktlinjer och liknande (se prop. 2002/03:139 s. 535 f.).

Av Finansinspektionens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden, framgår att en kreditgivare bör dokumentera underlaget för kreditprövningen. Finansinspektionen anser att kreditprövningen bör dokumenteras för att underlätta tillsynen av att företaget har gjort en kreditprövning samt för att, vid en eventuell tvist, underlätta bevisföringen för både företag och konsument (jfr 8 kap. 3 § LBF). Dokumentation bör bestå av det underlag som har legat till grund för kreditprövningen och bör ske på lämpligt sätt. Finansinspektionen har dock lämnat till kreditgivarna att själva avgöra vad som är ett lämpligt sätt för dokumentationen samt hur länge dokumentationen bör sparas. Av Konsumentverkets allmänna råd (KOVFS 2011:1) om konsumentkrediter framgår att kreditprövningen ska grundas på tillräckliga uppgifter och

krediten får endast beviljas om konsumenten har ekonomiska förutsättningar för att fullgöra sitt åtagande enligt kreditavtalet.

Till skillnad från Finansinspektionens allmänna råd finns inget specifikt i Konsumentverkets råd om kreditgivarens skyldigheter att dokumentera kreditprövningen. Kreditgivaren är visserligen skyldig att dokumentera kreditavtalet enligt 14 § KkrL genom att nedteckna avtalet i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för konsumenten. I detta avtal behöver det dock inte framgå hur kreditprövningen har gjorts.

5.2.2 Tillsyn och sanktioner

Konsumentverket utövar tillsyn över att KkrL följs. Verkets tillsyn omfattar dock inte Sveriges riksbank, verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen eller verksamhet hos KFM. Med anledning av undantaget faller större delen av hur konsumentkrediterna hanteras utanför Konsumentverkets tillsynsbefogenheter. I fråga om verksamhet som står under Finansinspektionens tillsyn har det som motiv för undantagen anförts att det måste anses riktigt att näringsidkare som redan är underkastade tillsyn av särskild myndighet ställs under tillsyn av samma myndighet när det gäller efterlevnaden av KkrL, se prop. 2009/10:242 s. 78 och 120, prop. 1991/92:83 s. 95 och 144 ff., prop. 1976/77:123 s. 147, Lagutskottets betänkande 1977/78:5 s. 21 samt Erikson, A. & Lambertz, G., Konsumentkrediter, Kommentar till 1992 års Konsumentkreditlag, 1993, s. 332.

I LBF finns närmare bestämmelser om den tillsyn som Finansinspektionen ska utöva över kreditinstitut och utländska motsvarigheter (13 kap.). I LBF finns dessutom bestämmelser om ett kreditinstituts kreditgivning (8 kap., jfr även 6 kap.).

Även om Finansinspektionen utövar tillsyn över att kreditinstituten följer KkrL när det gäller kreditprövning är det Konsumentverket som utövar tillsyn över att de nämnda instituten följer KkrL beträffande marknadsföring av krediter.

Tillsynen över att bestämmelserna i KkrL följs är alltså delad mellan Konsumentverket och Finansinspektionen. I förarbetena till 1992 års KkrL har understrukits betydelsen av att de två myndigheternas praxis i tillsynsverksamheten i huvudsak stämmer överens (se prop. 1991/92:83). Det förutsätter att dessa myndigheter samråder med varandra i tillsynsfrågor. Vid flera tillfällen har diskuterats om inte alla kreditgivare som tillhandahåller krediter enligt konsumentkreditlagen borde stå under Finansinspektionens tillsyn på liknande sätt som kreditinstitut (se prop. 2009/10:42 s. 78).

Konsumentverket har i sin tillsyn bl.a. befogenhet att förelägga en näringsidkare att upphöra med att lämna krediter för det fall bestämmelsen om kreditprövning i 12 § KkrL inte följs (51 § KkrL). Ett beslut om föreläggande får förenas med vite. Om det är tillräckligt får Konsumentverket i stället meddela varning. Att förelägga ett företag att upphöra med att lämna krediter är emellertid en ingripande åtgärd. Vid bedömningen av om ett sådant föreläggande ska komma i fråga får hänsyn tas till

förhållandena i det enskilda fallet. Flagranta eller upprepade överträdelse talar exempelvis för ett föreläggande.

Om en näringsidkare som står under Finansinspektionens tillsyn bryter mot 12 § KkrL har inspektionen rätt att tillgripa de åtgärder som anges i 15 kap. LBF. Ingripande sker genom föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, förbud att verkställa beslut eller genom anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig, ska kreditinstitutets tillstånd att driva verksamheten återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Om överträdelsen är ringa eller ursäktlig, får Finansinspektionens avstå från ingripande. Har ett kreditinstitut meddelats beslut om anmärkning eller varning, får Finansinspektionen besluta att institutet ska betala en straffavgift.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Konsumentverkets sanktionsmöjligheter när en näringsidkare bryter mot 12 § KkrL ännu är mer begränsade än vad som gäller för Finansinspektionen i relation till kreditinstituten, men som nämnts ovan har en proposition rörande Konsumentverkets sanktionsmöjligheter överlämnats till riksdagen under hösten 2013, se prop. 2013/14:34.

En annan skillnad mellan Finansinspektionen och Konsumentverket är att det inte är meningen att Konsumentverket kontinuerligt ska bevaka alla de näringsidkare som står under verkets tillsyn. Tanken är i stället att stickprovskontroller ska göras. Konsumentverket ska koncentrera sina resurser så att punktvisa insatser görs där det finns anledning att anta att KkrL inte följs. Det ankommer dock på verket att självständigt bedöma vilka insatser som ska göras. Beträffande Finansinspektionen kan nämnas att dess arbete bör inriktas mot att fortlöpande följa utvecklingen av det enskilda institutets rörelse för att inspektionen snabbt ska kunna göra en värdering av det enskilda institutet och få ett samlat grepp om dess riskexponering.

För tillsynen har Konsumentverket eller den som verket förordnar rätt att företa inspektion hos näringsidkare som bedriver varuförsäljning eller som i sin yrkesmässiga verksamhet lämnar, förmedlar eller övertar kredit (50 § KkrL). Konsumentverket har rätt att ta del av samtliga handlingar som behövs för tillsynen. Näringsidkaren ska lämna de upplysningar om verksamheten som begärs för tillsynen. Om en näringsidkare inte tillhandahåller handlingar eller lämnar upplysningar, får Konsumentverket förelägga näringsidkaren att fullgöra sin skyldighet. Föreläggandet får förenas med vite. Den inspektion som Konsumentverket gör ska vara ett led i tillsynsarbetet över att KkrL följs. Det betyder att inspektionen enbart får avse sådant som har betydelse för den frågan. Inspektionen får inte avse verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen. Här kan det uppkomma gränsdragningsproblem. I kommentaren till 1992 års konsumentkreditlag anfördes följande exempel. En säljare kan t.ex. av ett kreditmarknadsbolag få stöd för sin försäljning genom kreditgivning till köparen. I det fallet står kreditgivningsverksamheten under Finansinspektionens tillsyn. Den tillsynen omfattar inte säljarens medverkan utan den delen av tillsynsuppgiften ligger på Konsumentverket. Med tanke på det anförda visar det nödvändigheten av att myndigheterna samverkar i sina tillsynsupdrag.

Varken kravet på kreditprövning eller kravet på god kreditgivningssed är civilrättsligt sanktionerade. Det har diskuterats om inte en sådan

sanktion skulle införas men det har ännu inte skett (se prop. 2009/10:242 s. 56 f.). Överträdelse av reglerna kan dock leda till att någon eller båda av de berörda tillsynsmyndigheterna ingriper. En enskild individ kan däremot inte åberopa avsteg från reglerna som en ogiltighetsgrund för det ingångna kreditavtalet. I några enskilda fall har dock avsteg från reglerna medfört att kreditavtalet jämkats med stöd av 36 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, se NJA 1996 s. 3 och NJA 1999 s. 304. Vidare bör tilläggas att lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden innehåller regler som vid en tillämpning av avtalslagens bestämmelser om jämkning av oskäliga avtal begränsar vilka omständigheter som får räknas till konsumentens nackdel (11 §). Använder sig en näringsidkare av oskäliga villkor kan denne i framtiden förbjudas att fortsätta med det.

5.2.3 Om kreditgivning enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse

En kreditgivare som tillhandahåller konsumentkrediter och står under Finansinspektionens tillsyn måste ha god kontroll över sin verksamhet. Den kontrollen är förhållandevis omfattande, särskilt om man jämför med de krav som ställs på kreditgivare som också tillhandahåller konsumentkrediter men som endast omfattas av AnmL. Enligt 6 kap. 2 § LBF, som är styrande för ett kreditinstituts kredithantering, framgår bl.a. att ett kreditinstitut ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet ska härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll och ha en klar strategi för omfattningen av och inriktningen i den samlade kreditrisk som institutet väljer att exponera sig för. Genom adekvata styr-, informations- och kontrollsystem ska institutet se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras, se Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2004:6) om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut.

Kraven har dock en systemstabilitetsfunktion snarare än en konsument-skyddsfunktion (se prop. 2002/03:139 s. 453, jfr s. 350 f.).

Vidare ska ett kreditinstitut, innan det beslutar att bevilja en kredit, pröva risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte kan fullgöras (8 kap. 1 § LBF). Institutet får bevilja en kredit bara om förpliktelserna på goda grunder kan förväntas bli fullgjorda. Bestämmelsen syftar till att skydda insättarnas medel. Genom att begränsa risken för kreditförluster, skapas förutsättningar för stabila institut.

Bestämmelsen i 8 kap. 1 § LBF kan jämföras med 12 § KkrL som syftar till att förhindra överskuldssättning hos konsumenter. Där motiveras primärt behovet av en sådan regel med att antalet kreditgivare som inte har tillstånd för sin verksamhet kunde öka i samband med införandet av LBF.

I flera rapporter har påtalats att riskerna för konsumenterna har ökat betydligt med snabbblån, där aktörerna som erbjuder denna form av kredit inte omfattas av tillståndsplikt och därmed sammanhängande tillsyn. Erfarenheterna från senare års framväxt av dessa snabbblåneföretag har

visat på konsumenternas utsatthet och betydelsen av kontroll av dessa företag.

6 En särskild reglering av företag som lämnar konsumentkrediter

6.1 Snabblåneföretagen

Snabblåneföretag är en relativt ny företeelse varför kunskapen om företagen är låg. Från det att sms-lån introducerades i Sverige ökade antalet kreditgivare från ett företag i mars 2006 till 20–25 i december 2007 enligt en uppskattning av Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten, förkortad KFM. Tillsynen över företagen är dock fortfarande begränsad. Det är osäkert hur många aktörer som finns på marknaden. I vissa fall har företagen flera webbplatser och agerar under olika namn, se rapporten från Sveriges Konsumenter, ”Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabblån”, 2009, s. 22 ff.

I dagsläget bedömer Konsumentverket och KFM att det rör sig om 22 företag utifrån vilka företag som är aktiva med att söka betalningsförelägganden. Finansinspektionen uppger däremot att det kan vara omkring 80 företag och sex privatpersoner som ägnar sig åt annan finansiell verksamhet i form av att lämna konsumentkrediter. Huruvida de alla ägnar sig åt att ge s.k. snabblån är osäkert.

Med tanke på att det är osäkert hur många aktörer som finns på marknaden är det svårt att avgöra exakt hur stora utlåningsvolymerna är. Uppgifter från KFM visar på en omsättning 2012 på över 200 miljoner kronor för de 10 största företagen inom snabblånebranschen. Det finns ingen statistik om antalet beviljade snabblån. Uppgifter från Konsumentverket visar att av undersökta bolag i februari 2012 hade bolagen 1 141 till 7 629 ansökningar per månad och bolag. 60–75 procent var återkommande kunder. De flesta av de undersökta bolagen avtog 30–46 procent av alla ansökningar.

Återbetalningstiden för krediten är som regel 30 dagar men den faktiska återbetalningstiden kan vara längre. Storleken på ett snabblån är normalt mellan 1 000 och 5 000 kronor.

6.2 Finansinspektionen

6.2.1 Rapport om tillsyn och registrering

I motsats till vad som gäller för banker och kreditmarknadsföretag gäller, som framkommit ovan, ingen tillståndsplikt för finansiella institut som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter utan att ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten. De omfattas endast av anmälningsplikt enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet, förkortad AnmL.

Finansinspektionen har i sin rapport ifrågasatt denna ordning och har bl.a. anfört att den ger en ”falsk kvalitetsmärkning” gentemot konsumenter eftersom Finansinspektionen varken har full insyn eller möjligheter till ingripande mot brister, se Finansinspektionens rapport, Tillsyn och registrering, 7 april 2011, s. 7 och 26.

Enligt inspektionen uppfattar ytterst få konsumenter skillnaden mellan att företaget är registrerat hos inspektionen eller står under tillsyn av inspektionen. Finansinspektionen påtalade redan 2004 när lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, förkortad LBF och lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet infördes att det fanns risk för att konsumenterna skulle förvillas av den oavsiktliga effekt av kvalitetsmärkning som en registrering kunde innebära. Det fick dock ankomma på Finansinspektionen att se till att informera allmänheten så att detta problem inte uppstod (se prop. 2002/03:139 s. 428 ff., särskilt s. 432 f.). Enligt Finansinspektionens mening har myndigheten försökt att tydliggöra skillnaden mellan registrering och tillsyn. Inspektionen bedömer dock att det är mycket tveksamt om detta är tillräckligt och om informationen faktiskt når fram till alla konsumenter.

Ett företag som finns med i Finansinspektionens register kan av konsumenterna uppfattas som statligt auktoriserat eller kvalitetsmärkt. Enligt Finansinspektionen finns det också en rad exempel på företag som aktivt använder sig av registreringen i sin marknadsföring. Konsumenterna riskerar således att invaggas i en känsla av trygghet. Det kan i sig bidra till att ytterligare öka riskerna för att konsumenterna drabbas av problem samtidigt som ansvaret i moralisk mening kan lämpas över på Finansinspektionen och staten. Finansinspektionen anser därför som en allmän princip att registrering utan tillsyn bör undvikas, framför allt när det gäller företag som riktar sig till konsumenter.

Enligt Finansinspektionen finns det flera skäl till varför företag som ägnar sig åt kreditgivning riktad till konsumenter i framtiden bör stå under tillsyn av inspektionen. Erfarenheterna från senare års framväxt av snabblåneföretag har visat på konsumenternas utsatthet och betydelsen av kontroll av företag som riktar sig till konsumenter, se Finansinspektionens rapport, Risker i det finansiella systemet 2011, s. 32 f.

Finansinspektionen ifrågasätter om det är tillräckligt att konsumentproblemen löses genom enbart information och marknads- och civilrättslig lagstiftning. Finansinspektionen anser att tröskeln att erbjuda krediter till konsumenter bör höjas genom ett krav på tillstånd och rörelse regler, se Finansinspektionens rapport, Tillsyn och registrering, 7 april 2011, s. 13.

All kreditgivning riktad till konsumenter skulle således omfattas av kraven på sundhet m.m. som finns i LBF. De finansiella företagen som ägnar sig åt konsumentkrediter skulle också omfattas av det av Finansinspektionen införda bolånetaket som syftar till att minska konsumentriskerna i bostadslån se Finansinspektionens rapport a.a.s. 13 och beslutspromemoria, FI dnr 10-1533, 2010-07-08.

Enligt Finansinspektionens mening finns det emellertid inte skäl att låta de relativt omfattande reglerna om bl.a. kapitaltäckning som gäller för kreditmarknadsföretag tillämpas på företag som enbart ägnar sig åt utlåning. Dessa företag tar inte emot medel från sina kunder och det saknas av den anledningen behov av ett kapitalvärdeskydd. Däremot är möjligheten till tillsyn över dessa företag viktig, varför Finansinspektionen föreslår bl.a. att tillsynen av kreditprövningar tas över av inspektionen från Konsumentverket samt att inspektionen får möjlighet att ingripa mot sådana företag som inte sköter sig.

6.2.2 Finansinspektionens företagsregister

Enligt Finansinspektionens företagsregister fanns det i november 2012 omkring 300 företag som var registrerade som finansiella institut enligt AnmL. Vid närmare granskning kan konstateras följande. Av dessa finns det 70 som ägnar sig åt valutaväxling. Beträffande övriga finansiella institut är det osäkert vilken typ av annan finansiell verksamhet som de ägnar sig åt. Finansinspektionen har tidigare angett i sin rapport från 2011 att av 264 finansiella institut ägnade sig 92 företag åt kreditgivning m.m. till företagskunder och 80 företag och sex privatpersoner åt kreditgivning till konsumenter. Vidare fanns 29 fysiska personer och 57 juridiska personer som ägnade sig åt valutaväxling.

Enligt äldre uppgifter i Finansinspektionens register framkommer endast om det finansiella institutet ägnar sig åt valutaväxling eller annan finansiell verksamhet. Sedan våren 2012 har ansökningsblanketten utformats så att verksamhetsutövaren ska kryssa för vilken verksamhet som ska drivas.

Det finns därutöver verksamheter som erbjuder konsumentkrediter utan att de behöver anmäla sig enligt AnmL, eftersom den lagen endast gäller de fysiska och juridiska personer som avser att göra detta yrkesmässigt och om erbjudandet av konsumentkrediter är den huvudsakliga verksamheten.

Det finns en skillnad mellan ansökan om registrering och anmälan. Ansökan om registrering som förekommer i lagen om inlåningsverksamhet förutsätter att ansökan prövas och eventuellt godkänns innan verksamheten får påbörjas. Anmälan enligt AnmL förutsätter inte någon sådan förhandsprövning innan det anmälda företaget börjar driva sin verksamhet. Kontrollen sker i stället i efterhand. Huvudsyftet med AnmL var att föra in fler verksamheter än valutaväxlingsrörelse under reglerna om penningtvätt (se prop. 1995/96:216 s. 37–39). Då ansågs det inte motiverat att ställa valutaväxlingsrörelse under samma omfattande tillståndsplikt och tillsyn som banker och andra kreditinstitut, eftersom valutaväxlingsrörelse inte hade påverkan på det finansiella systemets stabilitet. När AnmL utsträcktes till att omfatta även betalningsöverföringar övervägdes på nytt om de nämnda företagen borde vara tillståndspliktiga eller anmälningspliktiga (se prop. 1999/2000:145 s. 23).

Det ansågs inte föreligga något skäl att ändra den bedömning som tidigare hade gjorts, varför de nämnda företagen fortsatte att vara anmälningspliktiga. I samband med ändringarna i AnmL 2004, då lagen utsträcktes till att omfatta de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 LBF, var motivet att utöka penningtvättsreglernas tillämpningsområde (se prop. 2002/03:139 s. 598).

AnmL:s regler är enklare och mindre omfattande vad gäller anmälan än vad t.ex. lagen om inlåningsverksamhet är avseende registrering. Vid utebliven registrering enligt lagen om inlåningsverksamhet har Finansinspektionen rätt att förelägga företaget att upphöra med verksamheten. Enligt AnmL gäller att vid utebliven anmälan ska Finansinspektionen först förelägga företaget att göra en anmälan och därefter om vederbörande inte vidtar rättelse, förelägga företaget att upphöra med verksamheten.

Det finns ytterligare ett problem i skillnaderna mellan registrering och anmälan. Enligt Finansinspektionen kan det förekomma att en anmälan enligt AnmL registreras trots vetskap om att den fysiska personen som vill registrera verksamheten finns i t.ex. belastningsregistret. Enligt Finansinspektionen krävs att anmälan registreras, trots de angivna bristerna. Först därefter kan Finansinspektionen ingripa mot bristen och begära rättelse, men eftersom rättelse inte kan ske fattas, så småningom, beslut om avregistrering. Detta kan ta tid. Finansinspektionen anser således inte att man kan avstå från att göra registreringen trots vetskap om att personen inte uppfyller kraven i 3 § första stycket AnmL. I samband med att anmälan enligt bl.a. 2 § första stycket kommer in, ska Finansinspektionen kontrollera att ägare och ledning inte är diskvalificerade på grund av allvarlig brottslighet. Brottslighet utgör hinder mot att ägna sig åt anmälningspliktig verksamhet (se prop. 2002/03:139 s. 249 och 600 f.). Det kan konstateras att Finansinspektionens rutiner vid tolkningen av AnmL kan leda till att personer som har åsidosatt eller åsidosätter sina skyldigheter i näringsverksamhet eller som har gjort sig skyldiga till allvarlig brottslighet kan finnas med bland de registrerade finansiella instituten till dess att Finansinspektionen hunnit vidta åtgärder för att avregistrera dem. Under tiden finns det risk för att ett flertal konsumenter kan råka illa ut, vilket är otillfredsställande utifrån ett konsumentskyddsperspektiv.

6.3 Ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter

Regeringens förslag: En ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter införs.
--

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Med promemorians förslag avses här, liksom i fortsättningen, såväl förslaget i Ds 2013:26 som i den reviderade promemorian).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har inkommit med svar, förutom *Juridiska fakulteten vid Lunds universitet* och *Sveriges advokatsamfund*, tillstyrker förslaget. *Finansbolagens Förening* ser positivt på att de s.k. snabblåneföretagens kreditgivning regleras, men ifrågasätter nyttan med förslaget med hänvisning till regeringens parallella förslag om utökade sanktionsmöjligheter för Konsumentverket (Ds 2013:17). Vidare anser föreningen att det inte är tillräckligt utrett om inte bättre ingripandemöjligheter för Konsumentverket kan vara mer proportionellt och effektivt för att komma tillrätta med de problem som görs gällande kring bristande kreditprövningar. *Kammarrätten i Stockholm* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* efterlyser en ändrad lydelse av lagens rubrik i vilken begreppet tillståndsplikt bör ingå för att tydliggöra lagens innehåll. De vill också att uttrycket ”viss verksamhet med konsumentkrediter” genomgående byts ut till ordet ”konsumentkreditgivning”. *Juridiska fakulteten vid Lunds universitet* pekar på att tillträdet till kreditmarknaden för företagen försvåras genom att man inför tillståndsplikt. Vidare framförs att det

samband som görs gällande mellan behovet av ökat konsumentskydd och den redovisade förekomsten av snabbblån inte ger intryck av att problemet är överhängande, ett samband mellan överskuldssättning och snabbblån övertygar inte och det är svårt att se vad den föreslagna lagstiftningen ska tillföra. Fakulteten anser det inte heller klarlagt hur tillstånds- och rörelsereglerna ska förbättra kredittagarnas ställning jämfört med den befintliga lagstiftningen. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* framhåller vikten av en sund konkurrens på marknaden och att villkoren för kreditgivning är så likartade som de olika kreditformerna tillåter. *Sveriges advokatsamfund* avstyrker förslaget och anser att mindre ingripande åtgärder än att införa tillståndsplikt för kreditgivning till konsumenter bör prövas. *Svensk Inkasso* ser ett ökat behov av näringsrättslig reglering för denna typ av verksamhet, men anser att de föreslagna tillståndsreglerna bör inordnas i LBF. *Svenska Bankföreningen* anser att det finns skäl att överväga att införa tillståndskrav för samtliga verksamhetsområden som i dag endast kräver en anmälan till Finansinspektionen.

Skälen för regeringens förslag: Finansinspektionen saknar till stor del tillsyn över sådan kreditgivning till konsumenter som tillhandahålls av företag utanför bankers och kreditmarknadsföretags verksamhetsfält. Det är en välgrundad bedömning att många av de nuvarande problemen med sådan kreditgivning beror på att tillsynsmyndigheterna saknar effektiva medel att ingripa vid missförhållanden.

Av Finansinspektionens förslag som lämnades i rapporten ”Tillsyn och registrering” år 2011 framgår att de företag som ägnar sig åt verksamhet som inriktar sig på kreditgivning till konsumenter ska omfattas av en viss del av den lagstiftning som gäller för banker och kreditmarknadsföretag enligt LBF. Med anledning härav föreslogs att det skulle införas en ny företagsform för de företag som endast driver den typen av verksamhet, nämligen konsumentkreditföretag. En potentiell nackdel med förslaget var enligt Finansinspektionen själv att det kan uppfattas som förvirrande att det uppstår ytterligare en företagsform, se Finansinspektionens rapport ”Tillsyn och registrering”, 7 april 2011, s. 16. Den nackdelen ansågs dock uppvägas av behovet av särskilda och enklare rörelse regler för att inte i alltför hög grad begränsa konkurrensen och möjligheten för nya företag att träda in på marknaden. Ett konsumentkreditföretag skulle t.ex. inte behöva uppfylla kraven på startkapital som gäller för banker och kreditmarknadsföretag (jfr 3 kap. 5–7 §§ LBF). Däremot skulle t.ex. kraven i 3 kap. 2 § LBF vara tillämpliga på konsumentkreditföretag, dvs. företaget skulle vara tvunget att ansöka om tillstånd för sin verksamhet.

Regeringen anser att det är befogat att uppställa krav på tillstånd för de företag som driver verksamhet med konsumentkrediter, men med utgångspunkt i den analys av snabbblånemarknaden som företagets framstår det inte som motiverat att reglera de aktuella verksamheterna under samma stränga krav som gäller enligt LBF för kreditinstitut, dvs. banker och kreditmarknadsföretag.

I syfte att skapa ett högt konsumentskydd krävs regler för de aktuella företagets verksamhet, tillsyn över att reglerna följs samt möjligheter att ingripa vid överträdelser av reglerna, se Finansinspektionens Tillsynsrapport 24 maj 2012 (dnr 12-5723) s. 7, 9 och 11.

Särskilda regler för och särskild tillsyn över banker och andra finansiella företag har funnits länge. Den särskilda regleringen i bl.a. LBF och tillsynen över de nämnda företagen ska framför allt främja ett stabilt och effektivt finansiellt system och upprätthålla marknadens funktionssätt, men också främja ett gott konsumentskydd. Syftet med den regleringen är dock inte i första hand inriktad på att skydda konsumenterna utan på att skapa ett stabilt finansiellt system med goda förutsättningar för konkurrens och hög effektivitet.

Beträffande balansen mellan finansiell stabilitet och konsumentskydd anfördes i förarbetena till LBF att de regler som behövs av systemstabilitetsskäl är delvis av en annan natur än de som behövs för att skydda konsumenterna (se prop. 2002/03:139). Att låta de regler som ställs upp av systemstabilitetsskäl träffa de företag som behöver regleras av konsumentskyddsskäl kan därför slå fel och bli onödigt betungande. Det anfördes vidare att problem med aggressiv marknadsföring och överskuldssättning är mer eller mindre frekvent och återkommande beroende på bl.a. det allmänekonomiska läget och hushållens villighet att ta lån. Mycket lite talade för att de relativt heltäckande tillståndskraven inklusive rörelser regler m.m. som gäller, på något sätt skulle bidra till skäligheten vid behandling av kunder vid sidan av den civilrättsliga och marknadsrättsliga regleringen. Det ansågs att konsumentskyddet i första hand skulle tas om hand av den civilrättsliga och marknadsrättsliga regleringen snarare än den näringsrättsliga. På senare tid har emellertid betydelsen ökat av näringsrättslig reglering som ett led i konsumentskyddet.

Syftet med en ny reglering av verksamhet med konsumentkrediter som kan ge ett högt konsumentskydd, uppnås enligt regeringens uppfattning på bästa sätt genom att reglera verksamheten med konsumentkrediter i en särskild lag där reglerna är särskilt anpassade för den typen av verksamhet.

Juridiska fakulteten vid Lunds universitet har ifrågasatt om lagstiftningsåtgärden är motiverad. *Sveriges advokatsamfund* och *Finansbolagens Förening* har ifrågasatt om förslaget att ställa företagen under Finansinspektionens tillsyn är ett proportionellt och effektivt sätt för att komma tillrätta med de problem som görs gällande kring bristande kreditprövningar. Regeringen avser att ta ett helhetsgrepp för att stävja överskuldssättningen. Antalet ansökningar hos Kronofogdemyndigheten avseende snabb lån ligger på en hög nivå. Mot bakgrund av detta gör regeringen bedömningen att en särskild lagreglering av företag som lämnar eller förmedlar krediter till konsument, snabblåneföretag, är både en motiverad och en proportionerlig åtgärd för att uppnå ett högt konsumentskydd, se avsnitt 6.4.

När det gäller de synpunkter som några remissinstanser framför beträffande den nya lagens rubrik gör regeringen följande överväganden. En rubriksättning med begreppet tillståndsplikt, såsom remissinstanserna efterlyser, skulle ge intryck av att lagen endast innehåller regler om tillståndsplikt. Utöver reglerna om tillstånd införs genom den nya lagen även sanktionsbestämmelser och ett nytt näringsrättsligt regelverk som reglerar berörda verksamheter för att därigenom uppnå ett högt konsumentskydd. Den av regeringen föreslagna rubriken avspeglar

tydligare att ett helt nytt regelverk för företag som lämnar krediter till konsumenter införs.

6.4 Tillståndsplikt

Regeringens förslag: För att driva verksamhet med konsumentkrediter krävs tillstånd av Finansinspektionen. Tillståndsplikten omfattar företag som yrkesmässigt lämnar eller förmedlar vissa konsumentkrediter. Tillstånd får ges endast till ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening eller ett motsvarande utländskt företag. Tillstånd behövs inte för

1. företag som har tillstånd enligt
 - a) lagen om bank- och finansieringsrörelse,
 - b) lagen om betaltjänster, eller
 - c) lagen om elektroniska pengar,
2. företag som avses i 2 kap. 3 § första stycket 2–7 lagen om bank- och finansieringsrörelse,
3. statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter, eller
4. juridiska personer som driver verksamhet med konsumentkrediter i mindre omfattning utan vinstsyfte.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I jämförelse med promemorians förslag har tillämpningsområdet förenklats och förtydligats så att det framgår att lagens bestämmelser endast gäller för företag som behöver tillstånd enligt den nya lagen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Riksbanken* anser att en starkt reglering av verksamheten i fråga torde minska problemen med överskuldssättning hos konsumenter och kan bidra till ett ökat förtroende för den finansiella sektorn. *Konkurrensverket* betonar angelägenheten av att beakta de ökade kostnader som det medför för företagen att införa tillståndsplikt, eftersom ökade kostnader kan försvåra inträde på marknaden. Man framhåller även att likartad verksamhet bör regleras på likartat sätt. *Rikspolisstyrelsen* välkomnar att fysiska personer genom lagförslaget förbjuds att driva yrkesmässig kreditgivning men efterlyser en redovisning för vad som ska anses vara yrkesmässig bedriven verksamhet. *Risicum Capital AB* anser att aktörer som erbjuder säljkrediter med kort löptid och de som erbjuder olika former av avbetalningslösningar bör omfattas av tillståndsplikt, eftersom även avbetalningsköp är typiska konsumtionslån och riskerar att leda till överskuldssättning. Diskrepansen i regleringen är svårförklarlig och leder enligt bolaget till en osund konkurrensskillnad. *Svensk Inkasso* efterlyser regler om krav på ett rimligt eget gediget kapital i företagen. *Kommerskollegium* påpekar att inskränkningen i undantaget för ideell verksamhet till att inte omfatta utländska motsvarigheter kan vara direkt diskriminerande, att det är oklart vad som omfattas av begreppet förmedlare och att detta bör tydliggöras för att kunna bedöma kravens förenlighet med EU-rätten, samt att en utvidgning av tillämpningsområdet till att också omfatta förmedlare bidrar till en

handelshindrande negativ effekt. *Finansbolagens Förening*, *Svenska Bankföreningen* och *advokaterna Dan Hanqvist och Mattias Lampe* efterlyser ett tydligare undantag för specialföretag för värdepapperisering.

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget att utvidga tillståndsplikten till att omfatta förmedling av konsumentkrediter. *Finansinspektionen* anser att en definition av begreppet "förmedla konsumentkrediter" bör införas eller i vart fall annan ledning ges för bedömningen av vilka typer av företeelser som aktörer på marknaden kommer att behöva ansöka om tillstånd för. Vidare föreslår *Finansinspektionen* att företag som förmedlar en konsumentkredit från en kreditgivare som redan har tillstånd och står uunder inspektionens eller motsvarande behörig utländsk myndighets tillsyn inte ska behöva tillstånd. *Sveriges advokatsamfund* efterlyser också ett klagörande av vad som avses med förmedling i den nya lagen. *Finansbolagens Förening* och *Sveriges advokatsamfund* efterfrågar ett huvudsaklighetskrav för att förtydliga att inte all kreditgivning eller förmedling medför tillståndsplikt.

Skälen för regeringens förslag: Som redovisats i avsnitten 4 och 5 är några av förklaringarna till problemen med särskilt snabblåneföretagen dels att det saknas tydligt underlag för att identifiera verksamheterna, dels att den näringsrättsliga regleringen är bristfällig. För att kunna komma till rätta med de problem som uppkommit talar övervägande skäl för att verksamheten endast bör få drivas efter tillstånd av *Finansinspektionen*. En bestämmelse om tillståndskrav bör tas in i den föreslagna nya lagen om viss kreditgivning till konsument. Den bör utformas efter förebild av bestämmelsen i 3 kap. 2 § LBF (jfr även 3 kap. 1 § lagen [2007:528] om värdepappersmarknaden samt 2 kap. 6 § lagen om betaltjänster). Regeringen håller med *Konkurrensverket* om att företag som bedriver likartad verksamhet bör behandlas på ett likartat sätt och att regleringen för dem bör vara så enhetlig som möjligt. När det gäller de företag som här föreslås omfattas av en skärpt reglering anser regeringen att det, med hänsyn till den begränsade finansiella verksamhet som företagen bedriver, saknas tillräckliga skäl att reglera deras verksamhet lika ingående som banker och kreditmarknadsföretag. *Konkurrensverket* pekar också på eventuella negativa tröskeleffekter för företagen på grund av ökade kostnader i samband med krav på tillstånd. Regeringen gör emellertid bedömningen att eventuellt ökade kostnader är proportionerliga i förhållande till den nya lagens syfte att uppnå ett högt konsumentskydd.

Tillståndskravet bör gälla den som yrkesmässigt driver verksamhet som består i att lämna eller förmedla konsumentkrediter. Tillståndsplikten omfattar därmed verksamhet med att enbart lämna eller förmedla konsumentkrediter, liksom verksamhet som inbegriper att både lämna och förmedla sådana krediter. I och med att tillståndsplikten inte bara omfattar den som lämnar krediter direkt till konsument utan även den som förmedlar kredit till konsumenter begränsas möjligheterna att kringgå den nya regleringen genom att arrangera kreditgivningen i flera led med flera företag inblandade.

Endast aktiebolag och ekonomiska föreningar, liksom motsvarande utländska företag, bör kunna få tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter. Fysiska personer bör inte kunna få fortsätta driva

sådan verksamhet yrkesmässigt. Regleringen motsvarar i det här avseendet vad som gäller enligt t.ex. LBF. Som *Rikspolisstyrelsen* påpekar förhindrar ett uteslutande av fysiska personer att personer i t.ex. kriminella organisationer bedriver yrkesmässig kreditgivning. I kampen mot den grova organiserade brottsligheten är det viktigt att samhällets samlade resurser tas tillvara och att varje möjlig åtgärd vidtas för att försvåra dessa organisationers verksamhet.

Enligt regeringens uppfattning vore det för långtgående att kräva särskilt tillstånd enligt den nya lagen för alla företag som vill driva viss verksamhet med konsumentkrediter. Undantag från tillståndsplikt bör gälla dels för finansiella företag som redan har tillstånd enligt annan reglering, dels för sådana företag som inte är finansiella företag men som i sin verksamhet tillhandahåller vissa konsumentkrediter som ett underordnat led i affärsverksamheten.

Tillståndsplikt gäller t.ex. redan för kreditinstitut enligt LBF, för institut för elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar, för försäkringsbolag enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043), för värdepappersbolag enligt lagen om värdepappersmarknaden, och för betalningsinstitut enligt lagen (2010:751) om betaltjänster. Dessa företag bör undantas från krav på tillstånd enligt den nya lagen.

Undantag från tillståndsplikt bör vidare gälla för sådana verksamheter som drivs utan tillstånd med stöd av 2 kap. 3 § 2–7 LBF. Syftet är att avgränsa den föreslagna lagens tillämpningsområde från verksamheter som typiskt sett inte är lån lämnat eller förmedlat av ett finansiellt företag. Det innebär t.ex. att ett företag som tillhandahåller finansiering i samband med avsättning av tjänster som erbjuds, eller varor som framställs eller säljs, av företaget eller inom en koncern, undantas från tillståndsplikt. Därmed undantas konsumentkrediter som medges eller förmedlas inom handeln och som betraktas som anstånd med betalning och inte lån, t.ex. kontokortskrediter och avbetalningsköp. Inte heller fakturakrediter omfattas av tillståndsplikten. *Risicum Capital AB* anser att även avbetalningsköp utgör konsumtionslån som i samma utsträckning bidrar till överskuldssättning som de krediter som föreslås omfattas av den nya lagen. Regeringen gör dock bedömningen att det ligger i allmänhetens och omsättningens intresse att underlätta förutsättningarna för avbetalningsköp inom handeln. Det vore inte rimligt att kräva att samtliga företag inom handeln som beviljar anstånd med betalning i samband med köp av varor ska ansöka om tillstånd för kreditgivning. Krediter inom handeln, såsom avbetalningsköp, är avsedda att underlätta ett köp av en specifik vara för konsumenten och utgör inte ett lån. Betalningsanståndet är kopplat till den vara som säljaren tillhandahåller eller producerar. Till skillnad mot de krediter med kort löptid som avses omfattas av den nya lagen, erhåller konsumenten inte heller en av säljaren angiven summa pengar att fritt disponera över. Avbetalningsköp inom handeln kännetecknas vidare av att säljaren vill underlätta för konsumenten att genomföra köpet på så sätt att löptiderna för avbetalningen i regel omfattar en lång tidsperiod, till skillnad mot för snabblåneföretagens korta löptid, ofta 30 dagar. Mot bakgrund av detta gör regeringen bedömningen att företag inom handeln som beviljar anstånd med betalning vid köp av varor eller tjänster inte bör omfattas av tillståndsplikt. Inte heller pantbanker eller näringsidkare som utövar

konsumentkreditförmedling i samband med fastighetsförmedling behöver ansöka om tillstånd enligt den nya lagen. Statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter bör inte omfattas av tillståndsplikten. Det bör inte heller utländska juridiska personer samt myndigheter inom EES som motsvarar de nämnda kategorierna av aktörer.

Från tillståndsplikt bör även undantas ideella verksamheter, såsom hjälporganisationer, kyrkliga samfund och liknande, för att underlätta för dem att fortsätta att ge kortfristigt stöd, närmast sociala lån, till behövande personer. Sådana juridiska personer som driver verksamhet med konsumentkrediter i mindre omfattning utan vinstsyfte bör undantas från tillståndsplikt för att inte behöva starta ett särskilt företag för att driva hjälpverksamheten vidare. I förhållande till promemorians förslag bör undantaget justeras till att även omfatta utländska motsvarigheter med anledning av *Kommerskollegiums* påpekande om risk för diskriminerande effekter.

För att undvika gränsdragningsproblem bör det inte införas något undantag för företag som ägnar sig åt viss verksamhet med konsumentkrediter i begränsad omfattning men i vinstsyfte. Det gäller i princip oavsett storleken på rörelsen. *Finansbolagens Förening* och *Sveriges advokatsamfund* efterlyser ett huvudsaklighetskrav för att begränsa tillämpningsområdet för tillståndspliktig kreditgivning och förmedling av konsumentkrediter. Även företag som huvudsakligen driver annan verksamhet kan dock anses driva tillståndspliktig verksamhet med konsumentkrediter trots att den i det enskilda företags fall är av mindre omfattning i relation till företagets totala verksamhet. Syftet med den föreslagna lagen är att uppnå ett högt konsumentskydd och den enskilde konsumenten kan inte anses vara mindre skyddsvärd för att ett företag driver sin verksamhet i mindre omfattning. Avgörande för tillståndsplikten bör i stället vara om verksamheten drivs yrkesmässigt. *Rikspolisstyrelsen* efterlyser ett förtydligande av vad som ska anses vara yrkesmässigt bedrivna verksamheter. Enligt regeringens uppfattning bör yrkesmässigheten bedömas utifrån t.ex. antalet transaktioner, verksamhetens varaktighet och med ledning av de belopp som kreditgivningen avser. Ett flertal remissinstanser pekar på tolkningssvårigheter beträffande vilka verksamheter som avses med att förmedla konsumentkrediter. Bedömningen av om förmedling av konsumentkrediter kan anses föreligga bör främst avgöras med utgångspunkt i om verksamheten bedrivs yrkesmässigt enligt ovan nämnda kriterier. En prövning får således göras av Finansinspektionen i varje enskilt fall. Ett generellt undantag, som *Finansinspektionen* föreslår, för företag som förmedlar en konsumentkredit från en kreditgivare som har tillstånd och står under tillsyn inte ska behöva tillstånd, vore alltför långtgående.

Svensk Inkasso har ifrågasatt om det inte bör ställas krav på ett rimligt eget gediget kapital. Regeringen anser dock att krav på kapital i företagen motsvarande det som gäller för kreditinstitut, inte är motiverat eftersom det här enbart rör sig om utlåningsföretag. Någon inlåning sker inte i samma företag.

Med anledning av önskemål från *Svenska Bankföreningen*, *Finansbolagens Förening* och *advokaterna Dan Hanqvist och Mattias Lampe* om ett uttryckligt undantag för specialföretag för

värdepapperisering konstaterar regeringen att den kreditkonstellationen är en annan än den som ska regleras med förevarande lagförslag. Ett specialföretag för värdepapperisering lämnar inte krediter utan förvärvar konsumentkreditfordringar av en originator och emitterar obligationer för att finansiera förvärvet. Eftersom det är originatorn som lämnar krediten bör denne rimligen göra en kreditprövning. Följaktligen är det originatorn som ska underkastas tillståndsplikt. Någon annan bedömning är heller inte rimlig för de fall där specialföretaget gentemot originatorn har en skyldighet att fylla på "säkerhetsmassan" genom att förvärva ytterligare fordringar för att kompensera för amorteringar i säkerhetsmassan. Då specialföretag uppenbarligen inte ägnar sig åt kreditgivning anser regeringen att det inte finns skäl att ta in ett uttryckligt undantag i lagen.

6.5 Förutsättningar för tillstånd

Regeringens förslag: Tillstånd för verksamhet med konsumentkrediter ska ges ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening, om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter eller någon annan författning,

2. det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med den nya lagen och andra författningar som reglerar verksamheten,

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen i verksamheten,

4. den som ska ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Om företaget har eller kan förväntas få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Tillstånd till ett utländskt företag får ges om

1. företaget driver motsvarande verksamhet i det land där det har sitt säte,

2. företaget står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet i det land där det har sitt säte och den myndigheten har tillåtit att företaget etablerar sig i Sverige, och

3. det finns skäl att anta att verksamheten här i landet kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med bestämmelserna i den nya lagen och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Ett svenskt företag som driver verksamhet med konsumentkrediter får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i ett annat land. Ett sådant tillstånd ska ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas enligt bestämmelserna i den nya lagen om verksamhet med konsumentkrediter och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter ska driva rörelsen på ett sätt som är sunt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en ansökan om att få driva verksamhet med konsumentkrediter ska innehålla,
2. om hur kravet på sundhet kan uppfyllas, och
3. vilka upplysningar företaget ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet.

Promemorians förslag överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Förslagen skiljer sig endast åt på så sätt att promemorian innehåller ett lagstadgat krav på att ett företags kreditärende ska dokumenteras.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Kommerskollegium* anför att kravet på filial i den föreslagna nya lagen kan anses strida mot fördragsrättens princip om fri etablering genom att inte vara proportionerligt, diskriminerande eller inte påkallat som skydd för tvingande allmänna intressen. Vidare kan kravet på tillstånd för verksamhet i ett värdland uppfattas som krav på en dubbel tillståndsprövning. *Konsumentverket*, *Risicum Capital AB* och *Finansinspektionen* anser att ett förtydligande och en exemplifiering av vad som ska anses utgöra sundhet för företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter krävs. Man framhåller att sundhetsregeln enligt promemorian tar sikte på annat än hur konsumentkreditgivande företag hanterar sin konsumentkreditgivande verksamhet i det enskilda fallet. Sådan verksamhet regleras av KkrL, som har en sundhetsregel vad avser god kreditgivningssed, och vars efterlevnad tillses av Konsumentverket. Eftersom fokus för lagförslaget närmast uteslutande synes vara hur företagen driver sin konsumentkreditgivning anser *Finansinspektionen* att det därför blir oklart vilken typ av sundhet som avses i den föreslagna nya lagen. Enligt inspektionen riskerar oklarheten att leda till svårigheter för de företag som ska tillämpa bestämmelsen, liksom för inspektionen som ska utöva tillsyn över att bestämmelsen efterlevs. Det kan även medföra problem kring den föreslagna delade tillsynen eftersom det kan uppstå oklarheter kring vilken myndighet som ska ingripa. *Konsumentverket* och *Yrkesföreningen för Budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* framhåller att innebörden av dokumentationsplikten är oklar, vilket kan förorsaka gränsdragningsproblem mellan Konsumentverkets och Finansinspektionens ansvarsområden. *Svenska Bankföreningen* framför att det i likhet med vad som föreskrivs i LBF bör framgå direkt av lagtexten i den nya lagen att såväl beslutsunderlaget som hanteringen i övrigt ska dokumenteras. Ett särskilt bemyndigande i lagen avseende dokumentation skulle då bli överflödigt. *Sveriges advokatsamfund* och *Finansbolagens Förening* anser att det är oklart hur kravet på dokumentation samt ett bemyndigande till Finansinspektionen att meddela bindande föreskrifter om dokumentationskrav, är förenligt med vad som gäller enligt konsumentkreditdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: Som föreslås i avsnitt 6.4 ska tillstånd endast få ges till ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk

förening eller deras utländska motsvarigheter. Förutsättningarna för att få tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter bör anges i den nya lagen. Det övergripande syftet med regleringen är att säkerställa ett högt konsumentskydd, men ändå uppnå enhetliga, konkurrensneutrala och proportionerliga krav.

För tillstånd bör till att börja med krävas Finansinspektionens godkännande av företagets bolagsordning eller stadgar vid tillståndsansökan och vid ändringar av dem (jfr 3 kap. 2 § första stycket 1, 3, 4 och 8 §§ LBF). Vid prövningen av ansökan om tillstånd ska inspektionen således pröva om bolagsordningen eller stadgarna är förenliga med lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och med andra författningar som reglerar företagets verksamhet. I företagets bolagsordning eller stadgar ska det framgå bl.a. under vilka förutsättningar som kreditgivningen ska ske. Vidare bör det krävas att den planerade rörelsen kan antas komma att drivas i enlighet med den nya lagen och andra författningar som reglerar verksamheten (jfr 3 kap. 2 § första stycket 2 LBF).

Den som har eller kan förväntas komma att ha ett kvalificerat innehav i företaget bör bedömas vara lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen i verksamheten (se avsnitt 6.6). Även den som ska ingå i styrelsen eller ska vara verkställande direktör eller den som är ersättare för dem, bör ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen samt i övrigt vara lämplig (jfr 3 kap. 2 § första stycket 3 och 4 LBF). Som en del av denna prövning kan det bli nödvändigt att undersöka om en person har gjort sig skyldig till olika typer av ekonomisk brottslighet. Finansinspektionen har redan i dag möjlighet att begära ut relevanta uppgifter ur belastningsregistret vid prövning av om den som registrerats som finansiellt institut enligt AnmL uppfyller förutsättningarna för att få driva verksamhet enligt den lagen (se avsnitt 5.1). Motsvarande möjlighet finns vid ledningsprövning enligt övriga lagar på finansmarknadsområdet och bör finnas även här. Ändringar som föranleds på grund av detta bör därför göras i förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

Varje direkt eller indirekt ägarandel i ett företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter som motsvarar 10 procent eller mer av kapitalet eller rösterna, eller som på något annat sätt gör det möjligt att utöva ett väsentligt inflytande över företagets ledning, bör anses vara ett kvalificerat innehav. Om företaget har eller kan förväntas få nära förbindelser med någon annan bör tillstånd få ges endast om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget. Syftet med detta är att förhindra att tillsynen över företaget försvåras genom att det ingår i en svåröverskådlig företagsgrupp.

I dag gäller att ett utländskt företag som vill driva verksamhet med konsumentkrediter enligt AnmL måste öppna en filial i Sverige. Filialetablering är en förutsättning för att svenska regler om t.ex. penningvävt ska vara tillämpliga på det utländska företaget. Även med den föreslagna nya lagen bör det krävas att ett utländskt företag som driver verksamhet i Sverige inrättar en filial här i landet. I likhet med vad som föreslås gälla för svenska företag bör verksamheten också vara tillståndspliktig. Vissa utländska företag omfattas av andra regler med EU-rättslig bakgrund och undantas därför från tillståndsplikt enligt vad

som föreslås i avsnitt 6.4. För övriga företag som faller inom den nya lagens tillämpningsområde bör det dock uppställas krav på tillstånd från Finansinspektionen. Tillstånd bör få ges bara om företaget i sitt hemland driver motsvarande verksamhet och där står under betryggande tillsyn av en myndighet eller annat behörigt organ samt det finns skäl att anta att den planerade verksamheten här i landet kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med den nya lagen och andra författningar som reglerar företagets verksamhet. I likhet med vad som gäller på andra områden för finansiella företag, bör också krävas att den behöriga myndigheten i hemlandet har medgett att etablering sker här (jfr 4 kap. 4 § LBF och 4 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden).

För att ett svenskt företag som driver verksamhet enligt den nya lagen ska få öppna filial i ett annat land, bör, i likhet med vad som gäller för icke EU-reglerad verksamhet enligt t.ex. LBF och lagen om värdepappersmarknaden, krävas tillstånd från Finansinspektionen. Tillstånd bör ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas enligt bestämmelserna i den nya lagen och andra författningar som reglerar institutets verksamhet (jfr 5 kap. 5 § LBF).

Som *Kommerskollegium* anför saknas EU-rättslig reglering när det gäller den förevarande verksamheten. Tjänstedirektivet³ är inte tillämpligt och någon analog tillämpning av det är inte påkallad. Enligt huvudprinciperna i Fördraget om europeiska unionens funktionsätt (FEUF) ska nationell reglering vara icke-diskriminerande, proportionerlig i förhållande till syftet med regleringen och påkallad utifrån ett tvingande allmänintresse. Syftet med den aktuella regleringen är att säkerställa ett högt konsumentskydd på ett konkurrensneutralt sätt, inte att främja näringsverksamhet ur ett gränsöverskridande inre marknadsperspektiv. Eftersom det inte är ovanligt att kreditgivning av aktuellt slag till konsumenter sker genom tekniska kanaler såsom sms och webbplatser, har det också av det skälet bedömts motiverat med krav på etablering av filial i Sverige utifrån syftet med ett högt konsumentskydd, så även för att säkerställa att verksamheten drivs på motsvarande villkor som kommer att gälla för svenska företag i enlighet med den nya lagen. *Kommerskollegium* anför vidare att krav på tillåtelse från hemlandet för etablering i ett värdland skulle innebära ett dubbelt tillståndsförfarande, vilket dels skulle inskränka etableringsrätten, dels på en oreglerad marknad riskera medföra att tillåtelse inte kan inhämtas. Regeringen anser att, eftersom det saknas s.k. europapass på området, kan inte ett utländskt tillstånd utan vidare jämföras med ett svenskt på så sätt att en ny prövning av Finansinspektionen inte skulle vara nödvändig. Däremot kan den prövning som utförts i ett hemland beaktas vid en prövning av om kriterierna enligt den nya lagen kan anses uppfyllda. Ett samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter kan också upprätthållas när det gäller svenska företags etablering utomlands. Om utländsk reglering saknas finns möjlighet att starta ett svenskt företag på lika villkor som gäller för svenska företagare, vilket regeringen anser

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

medför förutsättningar för konkurrensneutralitet samtidigt som ett högt konsumentskydd kan säkerställas och upprätthållas. Kommerskollegium menar vidare att kravet på betryggande tillsyn i hemlandet är oklart vad gäller nivå och vem som har att påvisa kvaliteten i tillsynen. Eftersom syftet med den föreslagna nya lagen är att säkerställa ett högt konsumentskydd anser regeringen att det också avgör vilken nivå som erfordras på tillsynen på motsvarande sätt som gäller för svenska företag, och på samma sätt som gäller för svenska företag i tillståndsprocessen gäller det för utländska företag att säkerställa att lagens syften inte förfelas. Sammantaget bedömer regeringen att den föreslagna regleringen uppfyller kraven på proportionalitet och icke-diskriminering samt är nödvändig för att uppnå syftet med ett säkerställt högt konsumentskydd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad en ansökan om att driva viss verksamhet med kreditgivning till konsument ska innehålla.

Sundhetskrav

I likhet med vad som gäller enligt LBF bör det finnas ett grundläggande krav på sundhet i rörelsen (jfr 6 kap. 4 § LBF). Ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ska alltså driva rörelsen på ett sätt som är sunt. I lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet fanns krav uppställda om hur ett kreditmarknadsföretags verksamhet skulle drivas så att allmänhetens förtroende för kreditmarknaden skulle kunna upprätthållas och i övrigt så att verksamheten skulle anses vara sund (1 kap. 4 §). I förarbetena till det lagrummet anges bl.a. att kravet på en sund verksamhet innebär att kreditmarknadsföretagen ska se till att deras organisation, arbetsmetoder och beslut baseras på noggranna och tillräckligt långsiktiga bedömningar (se prop. 1992/93:89 s. 153). Vidare anges att i kravet på en sund verksamhet ligger ett krav på att ta skäligen hänsyn till kundernas, och då främst konsumenternas, intressen. *Finansinspektionen* framhåller att en klar och tydlig avgränsning till sundhetsprincipen i KkrL bör framgå av den nya lagen för att Finansinspektionen ska kunna utöva tillsyn och veta när ett eventuellt ingripande ska ske. *Konsumentverket* och *Risicum Capital AB* framför motsvarande önskemål om förtydliganden och gränsdragning.

Innebörden av kravet på en sund rörelse har behandlats i flera förarbeten i samband med kvalitetsregler för företag som ägnar sig åt kreditgivning (se t.ex. prop. 1992/93:89 s. 153 och prop. 2002/03:139 s. 280). I likhet med det som uttalas i de förarbetena anser regeringen att lagförslagets sundhetsregel bör innefatta ett allmänt kvalitetskrav på företagen. Regeringen anser att bedömningen av huruvida verksamheten bedrivs på ett sätt som är sunt får göras med utgångspunkt från syftet med paragrafen, dvs. att företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter håller en sådan kvalitetsnivå i sin rörelse att konsumenternas förtroende för marknaden kan upprätthållas. Som exempel kan nämnas kreditgivningsföretagens eventuella missbruk av en typiskt sett starkare ställning gentemot enskilda kunder. I regleringen av värdepappersrörelse föreskrivs det, som en motsvarighet till sundhetsparagrafer, att ett värdepappersinstitut ska handla hederligt, rättvist och professionellt (8 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden). Detta är

också krav som är berättigade att ställa på företag som driver viss verksamhet med kreditgivning till konsumenter. Sundhetskravet bör i första hand riktas mot förhållanden som är klart olämpliga och förtroendeskadliga. Sundhetskravet är även avsett att träffa överträdelse av normer i form av lagar eller andra författningar, icke bindande regler givna av myndigheter, regler från privata organ såsom branschorganisationer eller liknande, eller etablerade moraliska eller etiska normer. Liknande bedömningsgrunder anfördes i förarbetena till LBF (prop. 2002/03:139).

Inom sundhetsbegreppet i 6 § KkrL ryms däremot förhållanden som kreditgivarens informationsplikt gentemot den enskilde konsumenten i samband med att kreditavtalet ingås och att kreditgivaren ska vara omsorgsfull i fråga om konsumentens intressen. Konsumenten ska bl.a. erhålla de förklaringar hon behöver för att förstå vad avtalet innebär och vilka kostnader som kommer att uppstå i samband med kreditavtalet. Bestämmelsen om sundhet i KkrL tar främst sikte på frågor som uppstår i samband med att ett enskilt kreditavtal ska ingås, medan sundhetsregeln i den nya lagen avses ta sikte på missförhållanden som rör rörelsen som sådan. Här ingår även bedömningar av soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysning av verksamheten.

Det bör uppmärksammas att sundhetskravet ska gälla både när bedömningen görs av om huruvida ett företag uppfyller förutsättningarna för tillstånd och i den löpande utvärderingen av verksamheten.

Sundhetskravet bör vidare innefatta att företagen ska dokumentera alla delar av den operativa verksamheten, såväl beslut i kreditärenden som hanteringen i övrigt (jfr 8 kap. 3 § LBF). Syftet är att ge Finansinspektionen bättre underlag för den näringsrättsliga kontrollen av företagen. Kravet på dokumentation bör innebära att det ska finnas ett bevarat skriftligt eller elektroniskt material rörande den information som har inhämtats i ärendet.

Dokumentationskravet bör inte avse företagets efterlevnad av bestämmelserna om kreditprövning i KkrL. Det har dock övervägts om tillsynsmyndigheten bör ges rätt att utfärda bindande föreskrifter beträffande dokumentationen av kreditärendet. Vare sig i LBF eller i KkrL finns något bemyndigande för tillsynsmyndigheterna i det avseendet. I stället har myndigheterna använt sig av möjligheten att utfärda allmänna råd. Sådana råd, som funnits sedan 1990-talet, är i sig inte bindande, men utgör en rekommendation av hur KkrL bör tillämpas. Finansinspektionens allmänna råd omfattar samtliga företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter och som står under inspektionens tillsyn. En näringsidkare kan dock välja en annan metod för att uppnå samma syfte som de allmänna råden, och framför allt det syfte som den bakomliggande lagregeln har. En näringsidkare vars alternativa handlande inte ger det önskade resultatet kan emellertid anses ha brutit mot lagregeln.

Brister företaget i kreditverksamheten och lagöverträdelsen anses allvarlig ska Finansinspektionen enligt den nya lagen kunna ingripa med olika åtgärder. Om inspektionen vid en granskning av företaget finner att det brister i fullgörandet av sina skyldigheter, bör företaget komma att påföras en sanktionsavgift i enlighet med de förslag som lämnas i avsnitt 6.18. I mycket allvarliga fall bör en överträdelse kunna leda till att ett

företags tillstånd återkallas, se avsnitt 6.16. Det är därför viktigt även av det skälet att vägledning ges också för hur kreditärenden ska hanteras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om hur sundhetskravet kan uppfyllas. I föreskrifterna bör det preciseras bl.a. vad som utgör tillräckliga styr- och kontrollformer för verksamheten med konsumentkrediter. Föreskrifterna bör även innefatta hur kreditärenden ska dokumenteras och redovisas. Enligt regeringens uppfattning är det lämpligare att utforma dokumentationsplikten som ett utflöde av sundhetskravet snarare än som ett separat krav. Med anledning av synpunkter från *Sveriges advokatsamfund* och *Finansbolagens förening* bör uppmärksammas att föreskrifter rörande dokumentationen inte utformas så att de riskerar att strida mot reglerna i konsumentkreditdirektivet.

6.6 Ägarprövning

Regeringens förslag: Vid prövningen av om den som har ett kvalificerat innehav i ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter är lämplig ska innehavarens anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att företagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i lagen om verksamhet med konsumentkrediter och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. att innehavet har samband med eller kan öka risken

a) för penningtvätt, eller

b) finansiering av terroristbrott.

Även den som förvärvar ett kvalificerat innehav i företaget efter det att tillstånd för verksamheten meddelats ska prövas.

Med kvalificerat innehav avses ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster, eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen i företaget.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Finansinspektionen* önskar att det klargörs att alla former av brottslighet ska kunna anses relevanta vid prövningen av en ägares lämplighet.

Skälen för regeringens förslag: Vid tillståndsprövningen enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter bör *Finansinspektionen*, i likhet med vad som gäller beträffande andra finansiella företag, göra en lämplighetsprövning av den som har eller kan förväntas få ett kvalificerat innehav i företaget. Vid prövningen bör beaktas om det finns skäl att anta att innehavaren kommer att motverka att verksamheten drivs i enlighet med gällande regler och att innehavet har samband med eller kan öka risken för vissa angivna brott. I likhet med andra företag som står under *Finansinspektionens* tillsyn bör de aktuella företagen vara skyldiga att följa det regelverk som finns beträffande åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Vid

ägarprövningen ska därför beaktas om innehavet kan öka risken för penningtvätt. Det bör även beaktas om innehavet kan öka risken för finansiering av terroristbrott.

Vid prövningen ska också innehavarens anseende beaktas. Med anseende avses detsamma som vid motsvarande ägarprövning i andra finansiella företag. I en persons anseende kan vägas in t.ex. huruvida personen har dömts för ekonomiska brott. Begreppet anseende bör kunna tolkas vidare och även avse en bedömning av personens laglydighet, erfarenhet och omdöme i övrigt. Syftet är att förhindra olämpliga personer från att ha kvalificerade innehav i sådana företag. Som en del av kontrollen bör Finansinspektionen ta del av Kronofogdemyndighetens register samt belastningsregistret för att kontrollera huruvida en person misstänks för eller har gjort sig skyldig till brott som är sådana att de kan påverka bedömningen, t.ex. bokföringsbrott eller skattebrott som inte är bagatellartade. Som *Finansinspektionen* efterlyser bör inspektionen på motsvarande sätt som i fråga om andra finansiella företag ha möjlighet att begära ut uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret avseende sådan brottslighet som är relevant för att bedöma huruvida en viss person är lämplig att ha ett kvalificerat innehav i ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter. Ändringar till följd av detta bör därför göras i förordningen (1999:1134) om belastningsregister och i förordningen (1999:1135) om misstankeregister så att Finansinspektionen kan begära ut uppgifter från registren i samband med ägarprövning i fråga om sådana företag. Kontakter kan också behöva tas med Skatteverket eller konkursförvaltare. Har t.ex. personen regelmässigt underlåtit att betala skatter och allmänna avgifter på icke obetydliga belopp eller som näringsidkare på olika sätt förfarit otillbörligt i samband med ett konkursförfarande bör det ses som exempel på att personen i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet.

Ovanstående krav bör gälla den som har ett kvalificerat innehav av andelar i den juridiska personen. Med ett kvalificerat innehav bör avses detsamma som i 1 kap. 5 § 14 LBF, dvs. ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster, eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

I likhet med vad som gäller för andra finansiella företag bör även den som förvärvar ett kvalificerat innehav i företaget efter det att tillstånd för verksamheten meddelats prövas.

6.7 Godkännande av bolagsordning eller stadgar

Regeringens förslag: I samband med att tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter ges ska företagets bolagsordning eller stadgar godkännas. Ett företag som har beslutat att ändra sin bolagsordning eller sina stadgar ska ansöka om godkännande av ändringen. Ändringen ska godkännas om bolagsordningen eller stadgarna stämmer överens med lagen om viss kreditgivning till konsumenter och andra författningar samt i övrigt innehåller de särskilda

bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av verksamheten. Ett beslut om ändring av bolagsordning eller stadgar får inte registreras innan det har godkänts.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Finansinspektionen* framhåller att krav på godkännande och tillstånd vid ändringar av bolagsordning endast marginellt bidrar till en effektiv tillsyn över företagen. I likhet med lagen om betaltjänster och lagen om elektroniska pengar bör ett uttryckligt krav på godkännande av bolagsordning och stadgar inte finnas med i lagen. *Risicum Capital AB* anser att det är oklart med vilken typ av ”bestämmelser som behövs med hänvisning till omfattningen och arten av verksamhet” när bolagsordningen ska godkännas och efterlyser en exemplifiering härav.

Skälen för regeringens förslag: För banker och kreditmarknadsföretag gäller i dag vissa i lag preciserade förutsättningar för att de ska beviljas tillstånd att driva finansieringsverksamhet (3 kap. LBF, 2 kap. 3 § sparbankslagen [1987:619] och 2 kap. 2 § lagen om medlemsbanker [1995:1570]). Vid behandlingen av en ansökan om verksamhetstillstånd för banker och kreditmarknadsföretag prövas om bolagsordningen (bankaktiebolag och kreditmarknadsbolag), stadgarna (medlemsbanker och kreditmarknadsföreningar) eller reglementet (sparbanker) stämmer överens med LBF. För banker prövas även om och i vilken utsträckning det i bolagsordningen behövs några särskilda bestämmelser med hänsyn till omfattningen och arten av bankens verksamhet. Regeringen anser att man bör ställa upp motsvarande krav för viss verksamhet med konsumentkrediter som dem som gäller för verksamhet enligt LBF för att uppnå en likalydande reglering för finansiella företag, som driver liknande verksamhet. Enligt regeringens uppfattning bör det på motsvarande sätt som i fråga om banker vara upp till Finansinspektionen att avgöra om det bör ställas några krav i samband med prövningen av tillståndsansökan med hänsyn till den art av verksamhet som bedrivs. Därav följer att ett företags bolagsordning eller stadgar ska godkännas i samband med att ett företag beviljas tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter. I likhet med vad som gäller för verksamhet som drivs enligt LBF är det också befogat att kräva att en ändring av ett företags bolagsordning eller stadgar ska godkännas av Finansinspektionen.

6.8 Prövning av ansökan

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska meddela beslut i fråga om tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter inom tre månader från den dag då en fullständig ansökan om har kommit in och ansökningsavgiften har betalats. Detsamma gäller i fråga om godkännande av bolagsordning eller stadgar.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: Ansökan om tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter samt frågor om godkännande av bolagsordning eller stadgar ska lämnas in till och prövas av Finansinspektionen. Ett ärende om ändring av bolagsordning eller stadgar som aktualiseras efter det att företaget har fått tillstånd ska likaså prövas av Finansinspektionen.

Utifrån det finansiella företagens intresse bör det anses skäligt att det finns en regel om att Finansinspektionen ska meddela sökanden huruvida ansökan bifallits eller avslagits inom tre månader från det att myndigheten mottagit en fullständig ansökan och ansökningsavgiften har betalats. En motsvarande bestämmelse finns i 2 kap. 9 § första meningen lagen om betaltjänster. I anslutning till den bestämmelsen finns, till följd av EU-rättsliga krav, även i andra meningen en mer långtgående bestämmelse som innebär att om ett beslut inte meddelats i tid ska tillstånd anses ha beviljats av Finansinspektionen. En motsvarande bestämmelse bedöms emellertid inte vara nödvändig när det gäller företag som driver viss verksamhet med kreditgivning till konsumenter.

6.9 Register

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska föra ett register över företag som har tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Yrkesföreningen för Budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* framhåller att ett register tydliggör för konsumenten vilka företag som blivit godkända samt att det skapar struktur för branschen.

Skälen för regeringens förslag: Som framgått är Finansinspektionens företagsregister inte helt tillfredsställande ur konsumentskyddssynpunkt (avsnitt 6.2.2). Skälet till att Finansinspektionen ska föra ett register är att garantera allmänhetens rätt till information om vilka företag som driver anmälningspliktig verksamhet. Allmänheten bör kunna lita på att de företag som är införda i registret och visas på Finansinspektionens webbplats uppfyller de mest grundläggande kraven för att driva sådan verksamhet. Eftersom kontrollen nu sker i efterhand kan den situationen inträffa att ett företag finns med på listan över registrerade företag trots att företagets ägare eller personer i dess ledning är kriminellt belastade. Ett sådant företag finns med på listan till dess att Finansinspektionen kan vidta åtgärder för att avregistrera det.

Det är utmärkande för verksamhet med konsumentkrediter att kunskap i stora delar saknas om vilka företag som bedriver verksamheten, hur många företag som är aktiva och hur omsättning m.m. ser ut i branschen. Registerföring är en verksam åtgärd för att skapa transparens. För att tillgodose allmänhetens rätt till information om vilka företag som har tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter bör Finansinspektionen därför föra ett register över de företag som har tillstånd att driva sådan verksamhet.

Motsvarande skyldighet gäller för Finansinspektionen att föra ett register avseende finansiella verksamheter som regleras enligt t.ex. lagen om betaltjänster (8 kap. 5 §).

6.10 Tystnadsplikt

Regeringens förslag: Enskildas förhållanden till ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter får inte obehörigen röjas. Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet.

Det ska vara tillåtet för företag som beviljats tillstånd av Finansinspektionen att driva verksamhet med konsumentkrediter att utväxla uppgifter för kreditupplysningsändamål.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. I promemorians förslag saknades ett tydliggörande i 5 a § lagen om ändring i kreditupplysningslagen att det endast ska vara företag som har beviljats tillstånd av Finansinspektionen att driva viss verksamhet med konsumentkrediter som ska kunna utväxla uppgifter för kreditupplysningsändamål.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Datainspektionen* anser dock att förslaget till ändring i 5 a § kreditupplysningslagen bör justeras så att det tydliggörs att endast företag som beviljats tillstånd av Finansinspektionen att driva viss verksamhet med konsumentkrediter ska ingå i den grupp av företag som tillåts att utväxla uppgifter för kreditupplysningsändamål.

Skälen för regeringens förslag: Den verksamhet som kommer att drivas enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter visar sådana likheter med den verksamhet som bedrivs av kreditinstitut, att det är befogat med en bestämmelse om tystnadsplikt för uppgifter om enskildas förhållanden i den nya lagen i likhet med den som finns i 1 kap. 10 § LBF. Av bestämmelsen bör det också, i likhet med den i LBF, framgå att ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken inte följer för den som bryter mot förbudet. Den som bryter mot tystnadsplikten kan i stället bli föremål för de ingripanden som Finansinspektionen inom ramen för sin tillsynsverksamhet kan tillgripa mot de företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter (se avsnitten 6.14–6.18).

Kreditinstitut har möjlighet att utväxla uppgifter om lämnade krediter m.m. för kreditupplysningsändamål. En möjlighet att utbyta sådana uppgifter även för företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter kan antas medföra en förbättrad kreditprövning. Värdet av en förbättrad kreditprövning uppväger det intrång i den personliga integriteten som utbytet av uppgifter kan innebära. För att möjliggöra sådant utbyte av uppgifter bör företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ingå bland de företag som kan lämna ut uppgifter om krediter i enlighet med kreditupplysningslagen (1973:1173). *Datainspektionen* påpekar att det bör tydliggöras i lagtexten att endast företag som beviljats tillstånd av Finansinspektionen ska ingå i den slutna användarkretsen. Regeringen instämmer i detta.

6.11 Uppdragsavtal

Regeringens förslag: Ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter får uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller vissa operativa funktioner som ingår i denna verksamhet. Företaget ska anmäla sådana uppdragsavtal till Finansinspektionen. Uppdrag åt någon annan att utföra sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten får bara ges om företaget ansvarar för att

1. verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och

2. uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på verksamhetens internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att verksamheten följer de regler som gäller för den.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: Regler om vad som gäller när finansiella företag uppdrar åt någon annan att utföra ett visst arbete finns bl.a. i 6 kap. 7 § LBF, 3 kap. 28 § lagen om betaltjänster och 8 kap. 14 § lagen om värdepappersmarknaden. Liksom för sådana finansiella företag som avses där bör det vara möjligt för företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter att uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller andra operativa funktioner som ingår i verksamheten. Det bör dock inte vara möjligt att kringgå rörelsereglerna genom att organisera rörelsen i olika företag. Det företag som har tillstånd bör t.ex. ansvara för att verksamheten mot kunden inte innebär en försämrad kvalitet i företagets interna kontroll och hantering av bl.a. kreditbeslut. De förutsättningar som gäller för uppdrag åt någon annan enligt nämnda lagar bör därför få sin motsvarighet i den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Det innebär att uppdragsgivaren ska ansvara för att verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former. Vidare är en förutsättning att uppdragsgivaren ansvarar för att uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på verksamhetens internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att verksamheten följer de regler som gäller för verksamheten. Ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter och vill uppdra åt någon annan att utföra vissa funktioner bör även vara skyldigt att anmäla detta till Finansinspektionen.

6.12 Tillsyn

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska ha tillsyn över företag som driver verksamhet med konsumentkrediter. Tillsynen omfattar att verksamheten drivs enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter, andra författningar som reglerar verksamheten, företagets bolagsordning eller stadgar samt interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten.

Finansinspektionens tillsyn ska dock inte omfatta konsumentkreditlagen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Finansinspektionen* och *Konsumentverket* betonar behovet av tydlig gränsdragning mellan myndigheternas ansvarsområden. *Risicum Capital AB* framför att all tillsyn bör utövas av Finansinspektionen i likhet med vad som gäller för banker och kreditmarknadsbolag, att det i lagen bör tydliggöras att Finansinspektionen inte har tillsyn över KkrL och att det för att undvika risken för dubbelbestraffning även bör framgå att felaktigheter som Konsumentverket påpekat inte leder till ingripanden från Finansinspektionen och tvärtom. *Svensk Handel* ställer sig frågande till hur förevarande lagförslag förhåller sig till regeringens förslag om utökade sanktionsmöjligheter för Konsumentverket. *Svensk Handel* och *Svensk Inkasso* anser att konstruktionen med dubbel tillsyn genom Konsumentverket och Finansinspektionen är mindre ändamålsenlig.

Skälen för regeringens förslag: Finansinspektionen utövar tillsyn över banker och kreditmarknadsföretag som i dag tillhandahåller kreditgivning till konsument. Inspektionen har även tillsyn enligt AnmL. Finansinspektionen bör ansvara även för tillsynen enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Tillsynen bör omfatta att de företag som berörs driver sin verksamhet i enlighet med den nya lagen, andra författningar som reglerar verksamheten, företagets bolagsordning eller stadgar samt interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten (jfr t.ex. 13 kap. 2 § LBF). Författningar utöver den nya lagen omfattar t.ex. associationsrättsliga bestämmelser samt regler mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Flera remissinstanser har framfört synpunkter som rör gränsdragningen mellan Finansinspektionens och Konsumentverkets ansvarsområden. Frågor om skärpta tillsynsbestämmelser och om ansvarsfördelningen mellan Finansinspektionen och Konsumentverket har varit föremål för överväganden i flera sammanhang (se t.ex. prop. 2009/10:242 s. 78).

I avsnitt 6.4 föreslås att tillståndsplikt införs för viss verksamhet som innebär att lämna eller förmedla krediter till konsument. Genom att företagen blir tillståndspliktiga kan Finansinspektionen förhindra att en verksamhet som inte når upp till kraven påbörjas. Finansinspektionen kommer att löpande kunna kontrollera att ett företag som har tillstånd följer alla de författningar och vars efterlevnad Finansinspektionen utövar tillsyn över. Om företaget åsidosätter sina åligganden kan Finansinspektionen ingripa med olika åtgärder, se avsnitt 6.14. Genom att dessa företag blir föremål för Finansinspektionens löpande tillsyn kan myndigheten i större utsträckning ingripa mot företag som begår lagöverträdelse än vad som är fallet i dag.

Frågan om Konsumentverkets tillsyn över att KkrL följs ingår inte i förevarande lagstiftningsärende. Som nämnts pågår i stället ett lagstiftningsärende som syftar till att stärka Konsumentverkets tillsyn enligt KkrL med ytterligare sanktionsmöjligheter (se avsnitt 3). Enligt 49 § KkrL omfattar Konsumentverkets tillsyn av efterlevanden inte den

verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen, vilket skulle innebära att de verksamheter som nu regleras också skulle falla under inspektionens tillsyn. Regeringen bedömer dock att man inte kan förväntas att uppnå ett högre konsumentskydd genom att lägga över tillsyn från Konsumentverket till Finansinspektionen när det gäller de företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter enligt den nya lagen. Därför ska tillsynen över att företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter följer KkrL finnas kvar hos Konsumentverket.

De båda myndigheterna har olika ansvarsområden. Konsumentverket utövar tillsyn över att KkrL följs. Det innebär att verket övervakar bl.a. att tillräcklig information lämnas ut till konsumenterna av näringsidkaren i kreditärenden och att kreditprövning utförs innan kredit beviljas. Verket har rätt att ta del av samtliga handlingar som behövs för den tillsynen. Finansinspektionens tillsyn ska säkerställa att samtliga företag som fått erforderliga tillstånd av inspektionen tillämpar hela det finansiella regelverket och har förmåga att infria sina åtaganden på marknaderna. Inspektionens fokus som tillsynsmyndighet är de finansiella företagens uppförande, hantering av kreditrisker – inbegripet interna processer för styrning, kontroll och dokumentation – och konsumenternas trygghet på de finansiella marknaderna. Alla ingripanden och sanktioner sker utifrån det näringsrättsliga regelverket med perspektiv på företagens kontrollsystem och hantering av kreditrisker. På grund av de båda myndigheternas olika ansvarsområden är tillsynen över finansiella företags kreditgivning inte dubbel (se också nedan avsnitt 6.14). Följaktligen kan en dubbelbestraffning inte heller bli aktuell. Myndigheterna samarbetar redan i dag och avsikten är att det ska utvecklas för att uppnå ett så effektivt genomslag som möjligt av de åtgärder som regeringen vidtar mot överskuldssättning.

6.13 Upplysningar och undersökningar

Regeringens förslag: Företag som driver verksamhet med konsumentkrediter ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär.

Finansinspektionen får, när det är nödvändigt, genomföra en undersökning hos ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter.

Om ett sådant företag ingår i en koncern, ska de övriga företagen i koncernen lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som Finansinspektionen behöver för sin tillsyn över företaget.

Om det behövs för tillsynen får inspektionen genomföra en undersökning hos den som fått i uppdrag att utföra visst arbete eller vissa funktioner åt företaget som driver verksamhet med konsumentkrediter. Ett sådant företag ska också lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Svensk Inkasso* efterlyser regler om rapporteringsplikt till Finansinspektionen.

Skälen för regeringens förslag: Som redovisats i avsnitten 6.8 och 6.12 krävs en betydligt mer aktiv och kraftfull tillsyn över de företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter. Finansinspektionen måste ha möjlighet att kräva in uppgifter från företagen och kontrollera på ett mer aktivt sätt att företagen lever upp till kraven i den nya lagen. I likhet med vad som gäller för banker och kreditmarknadsföretag enligt 13 kap. 3–6 §§ LBF bör ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter vara skyldigt att lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Finansinspektionen bör även ha rätt att genomföra undersökning på plats hos ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter, om det behövs för tillsynen av företaget. Finansinspektionen kan genom en undersökning på plats inspektera alla aspekter av företagets verksamhet som inspektionen har tillsyn över. Platsundersökningen syftar främst till att ta del av handlingar och studera rutiner på plats.

Om ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ingår i en koncern, bör de övriga företagen i koncernen vara skyldiga att lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över det företag som har lämnat uppdraget.

Har ett företag fått i uppdrag av ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter att utföra visst arbete eller vissa funktioner bör Finansinspektionen få genomföra undersökningar även hos det företaget, om det behövs för tillsynen över det företag som gett uppdraget. Det uppdragstagande företaget bör också vara skyldigt att lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över företaget.

För att kunna bedriva en löpande tillsyn föreskriver Finansinspektionen ofta att tillståndspliktiga företag med viss regelbundenhet ska lämna rapporter av olika slag. Ett bemyndigande om rätt att meddela sådana föreskrifter brukar lämnas i de lagar som gäller tillståndspliktig verksamhet (se t.ex. 16 kap. 1 § 4 LBF och 23 kap. 15 § 1 lagen om värdepappersmarknaden). Information som ska lämnas kan t.ex. avse uppgifter om löpande verksamhet, olika transaktioner och bokslutshandlingar. I den nya lagen bör det därför tas in ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka upplysningar ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet. Att föreskriva en

rapporteringsplikt för företagen som går utöver de uppgifter som Finansinspektionen behöver för sin tillsyn, som *Svensk Inkasso* tycks efterlysa vore dock att ålägga företagen en onödig administrativ börda som inte får anses vara påkallad för närvarande.

6.14 Grundläggande bestämmelse om ingripanden

Regeringens förslag: Om ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter åsidosätter sina skyldigheter enligt lagen om verksamhet med konsumentkrediter, andra författningar än konsumentkreditlagen som reglerar företagets verksamhet, bolagsordning eller stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten, ska Finansinspektionen ingripa.

Inspektionen ska ingripa genom att utfärda ett föreläggande att inom viss tid begränsa verksamheten, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig ska företagets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig eller om företaget gör rättelse.

Finansinspektionen får också avstå från ingripande om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot företaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Konsumentverket* anser att det klart bör framgå av lagtexten att Finansinspektionen inte får ingripa i de fall en näringsidkare åsidosätter sina skyldigheter och överträdelserna avser bestämmelser som ligger inom ramen för Konsumentverkets tillsyn.

Skälen för regeringens förslag: Finansinspektionens tillsynsansvar bör innebära att inspektionen ska ingripa om ett företag som har fått tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter inte följer den föreslagna nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, företagets bolagsordning eller stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten. Finansinspektionens befogenheter att ingripa bör i möjligaste mån motsvara de som gäller i annan tillståndspliktig verksamhet på finansmarknadsområdet, t.ex. för kreditinstitut (se 15 kap. 1 § LBF) och värdepappersinstitut (se 25 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden). Detta innebär att Finansinspektionen bör kunna förelägga företaget att inom viss tid begränsa verksamheten i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen. Finansinspektionen bör också kunna utfärda ett förbud mot att verkställa ett beslut eller utfärda en anmärkning. Finansinspektionen bör återkalla företagets tillstånd om överträdelsen är allvarlig. Om det är tillräckligt bör det räcka att företaget meddelas en varning. Finansinspektionen bör också ha möjlighet att

avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om företaget gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder som bedöms som tillräckliga.

Liksom på andra områden får Finansinspektionen alltså ett batteri med åtgärder ur vilket inspektionen kan välja det slags ingripande som framstår som mest ändamålsenligt i det enskilda fallet. Förslaget omfattar alla överträdelser av bestämmelser som reglerar verksamheten med konsumentkrediter utom de fall som är hänförliga till styrelseledamots eller verkställande direktörs brister och som regleras särskilt (se avsnitt 6.15).

Förslaget om Finansinspektionens ingripandemöjligheter enligt den nya lagen sammanfaller inte med de befogenheter till ingripanden som Konsumentverket har enligt KkrL. Det tydliggörs i både den nya lagen och i KkrL att Finansinspektionens kompetens inte omfattar KkrL. Regeringen ser därför inget behov av att, såsom *Konsumentverket* önskar, i den nya lagen uttryckligen ange att Finansinspektionen inte får ingripa när en näringsidkare åsidosätter sina skyldigheter enligt KkrL och överträdelsen avser bestämmelser som faller inom Konsumentverkets tillsynsområde.

6.15 Ingripande när personer i ledande ställning inte uppfyller kvalifikationskraven

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska återkalla företagets tillstånd om någon som ingår styrelsen i ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter, eller är dess verkställande direktör, inte uppfyller de krav på tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen eller inte i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Återkallelse får dock bara ske om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av Finansinspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Inspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag ska gälla till dess verksamheten utsetts en ny styrelseledamot eller verkställande direktör. Det som föreskrivs om verkställande direktör ska också gälla för en ställföreträdare eller ersättare för verkställande direktör.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: På samma sätt som gäller kreditinstitut bör Finansinspektionen ha möjlighet att återkalla tillståndet för ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter om en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre uppfyller de krav som ställs på kompetens, anseende eller lämplighet (15 kap. 2 § LBF). En förutsättning bör vara att Finansinspektionen har beslutat att anmärka

att personen inte uppfyller kraven, och att personen i fråga trots detta finns kvar på sin post efter det att en av inspektionen bestämd tid på högst tre månader har gått.

I stället för att återkalla tillståndet bör Finansinspektionen kunna besluta att personen inte längre får inneha sin post och förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag bör gälla fram till dess att företaget har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör. Denna möjlighet bör utnyttjas t.ex. när det finns brister i ledningen i ett för övrigt välskött och sunt företag men där företaget självt inte förmår att ändra situationen.

6.16 Återkallelse av tillstånd av andra skäl än misskötsamhet

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska återkalla tillståndet för ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter om företaget

1. har fått tillståndet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

2. inte inom ett år från det tillstånd beviljades har börjat driva sådan verksamhet som tillståndet avser,

3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser,

4. har förklarat sig avstå från tillståndet,

5. har överlätit hela sin verksamhet, eller

6. försatts i konkurs eller om beslut fattats om att företaget ska gå i tvångslikvidation.

I fall som avses i 1–3 får inspektionen i stället, om det är tillräckligt, meddela varning.

Om Konsumentverket har fattat beslut om att förelägga ett företag att upphöra med att lämna krediter och beslutet har vunnit laga kraft, får Finansinspektionen återkalla tillståndet för företaget.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Konsumentverket* anser att ett tillstånd bör upphöra automatiskt om verket förelagt ett företag att upphöra med kreditgivningsverksamheten. I likhet med detta framför *Finansinspektionen* att en ny obligatorisk återkallelsegrund bör införas i den föreslagna nya lagen med innebörd att inspektionen ska återkalla tillståndet för ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter om Konsumentverket fattat ett beslut om att företaget ska upphöra med att lämna krediter. *Risicum Capital AB* anser att man ska undvika risken för dubbelbestraffning genom att det ska framgå att felaktigheter som Konsumentverket påpekar inte ska leda till ingripanden från Finansinspektionen och tvärtom.

Skälen för regeringens förslag: På senare tid har det i vissa lagar på finansmarknadsområdet, i enlighet med EU-rättsliga krav, förts in en bestämmelse om återkallelse av tillstånd när företaget har fått tillståndet

genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat otillbörligt sätt (se t.ex. 25 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden, 8 kap. 11 § lagen om betaltjänster och 14 kap. 4 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder). Motsvarande bör gälla även för företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter. För att återkallelse ska komma i fråga på denna grund ska de oriktiga uppgifterna ha varit av sådan art att det kan befaras att de har påverkat beslutet att bevilja företaget tillstånd. Bestämmelsen bör inte vara tillämplig i de fall då oriktiga eller felaktiga uppgifter visserligen har lämnats i ett ansökningsärende men dessa uppgifter inte har varit relevanta för beslutet att bevilja tillstånd. Sådana uppgifter kan avse rena felskrivningar som inte materiellt påverkar beslutet att bevilja eller inte bevilja tillstånd.

Liksom på finansmarknadsområdet i övrigt bör ett tillstånd återkallas om tillståndet att driva viss verksamhet med konsumentkrediter inte har utnyttjats under viss tid eller företaget har förklarat sig avstå från tillståndet. Tillståndet bör återkallas om verksamheten inte har påbörjats inom ett år eller inte har drivits under en sammanhängande period om sex månader (jfr t.ex. 15 kap. 3 § första stycket 2, 3 och 5 LBF). Om det i ett enskilt fall framstår som motiverat att ge företaget ytterligare en chans att komma igång med verksamheten, är det rimligt att Finansinspektionen i stället för att återkalla tillståndet kan meddela varning.

Till följd av EU-rättsliga krav har det beträffande kreditinstitut och försäkringsföretag införts bestämmelser om att ett tillstånd ska återkallas när företaget har försatts i konkurs eller beslut om tvångslikvidation har fattats (se t.ex. 15 kap. 3 § första stycket 6 LBF och prop. 2005/06:37 s. 43 f.). En motsvarande bestämmelse har även införts i lagen om betaltjänster (8 kap. 11 §). På nämnda områden finns det också bestämmelser om att tillståndet ska återkallas om verksamheten har överlåtits till annan (se t.ex. 15 kap. 3 § första stycket 4 LBF). Det senare innebär att företaget har tillstånd för en verksamhet som det inte längre tillhandahåller. Det är lämpligt att motsvarande bestämmelser om återkallelse av tillstånd som rör dessa situationer finns även i den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

I samband med att ett tillstånd återkallas är en samordning mellan Finansinspektionen och Konsumentverket önskvärd. Regeringen anser dock att det vore en alltför långtgående åtgärd att införa en obligatorisk återkallelsegrund eller rent av låta tillståndet upphöra automatiskt, som *Konsumentverket* och *Finansinspektionen* föreslår, när beslut fattats av Konsumentverket om att ett företag ska upphöra med kreditgivningsverksamheten. Det skulle kunna innebära en otydlighet när det gäller myndigheternas ansvarsområden och medföra risk för dubbelbestraffning på sätt som *Risicum Capital AB* framför. En annan sak är att myndigheterna i sitt samarbete kan påtala fel eller brister som upptäckts i den egna tillsynen för bedömning om ett självständigt tillsynsärende bör initieras hos den andra myndigheten. Regeringen anser därför att en lämpligare ordning bör vara att Finansinspektionen får återkalla tillståndet efter en självständig prövning.

6.17 Avveckling av verksamheten

Regeringens förslag: Om tillståndet att driva kreditgivning till konsumenter återkallas, får Finansinspektionen besluta om hur avvecklingen av verksamheten enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter ska ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: I övriga lagar på finansmarknadsområdet finns bestämmelser om att Finansinspektionen i samband med återkallelse av tillstånd får besluta om hur avvecklingen av verksamheten ska ske eller förbjuda fortsatt verksamhet (se t.ex. 15 kap. 4 § LBF, 8 kap. 12 § lagen om betaltjänster och 25 kap. 6 § lagen om värdepappersmarknaden). Anvisningar om hur rörelsen bör avvecklas kan alltså ges i samband med beslutet om återkallelse. Motsvarande bestämmelser bör tas in i den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Ett förbud mot fortsatt verksamhet enligt den nya lagen bör kunna förenas med vite i enlighet med det förslag som lämnas i avsnitt 6.22.

6.18 Sanktionsavgift

Regeringens förslag: Om ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter fått en varning eller en anmärkning, får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en sanktionsavgift. Avgiften tillfaller staten. Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av verksamhetens omsättning det närmast föregående räkenskapsåret.

Om överträdelsen har skett under verksamhetens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

För ett företag som även driver annan verksamhet än den tillståndspliktiga enligt denna lag ska omsättningen avse endast verksamheten med konsumentkrediter.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: En anmärkning eller varning vid en regelöverträdelse är ofta inte en tillräcklig sanktion. För att det ska vara kännbart för den som har överträtt de regler som gäller för verksamheten bör en anmärkning eller varning få förenas med en ekonomisk sanktion. Bestämmelser om sanktionsavgifter avseende finansiella företag som på grund av regelöverträdelser har fått anmärkning eller varning finns i

övriga lagar på finansmarknadsområdet som gäller tillståndspliktig verksamhet (se t.ex. 15 kap. 7–9 §§ LBF, 25 kap. 8–10 §§ lagen om värdepappersmarknaden, 16 kap. 14 och 15 §§ försäkringsrörelselagen [2010:2043]). Enligt dessa lagar kan sanktionsavgiften uppgå till högst 50 miljoner kronor. Motsvarande bestämmelser om sanktionsavgift bör tas in i den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Det saknas anledning att avvika från de avgiftsnivåer som gäller enligt nämnda lagar, särskilt som det vid påförandet av avgiften bör tas hänsyn till företagets omsättning. En sanktionsavgift bör därför kunna bestämmas till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor. Avgiften bör dock inte få överstiga tio procent av verksamhetens omsättning det närmast föregående räkenskapsåret. Om överträdelsen har skett under verksamhetens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen saknas eller är bristfälliga, bör omsättningen få uppskattas. Eftersom ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter kan tänkas driva även annan typ av verksamhet bör omsättningen i sådana fall endast avse verksamheten med konsumentkrediter.

I likhet med vad som gäller på andra områden bör det i den nya lagen anges att det vid sanktionsavgiftens bestämmande ska tas särskild hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått.

6.19 Förseningsavgift

Regeringens förslag: Om ett företag inte i tid lämnar de upplysningar som det är skyldigt att lämna enligt föreskrifter som Finansinspektionen har meddelat med stöd av lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter, får inspektionen besluta att företaget ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor. Avgiften tillfaller staten.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: Finansinspektionen har i allmänhet en möjlighet att besluta om förseningsavgift om ett finansiellt företag underlåter att lämna uppgifter i enlighet med de föreskrifter som Finansinspektionen har meddelat. Ett system med förseningsavgifter blir administrativt mer lätthanterligt för Finansinspektionen än att regelmässigt tillgripa vitesföreläggande (jfr prop. 2002/03:139 s. 388). Informationen som ska lämnas kan t.ex. avse uppgifter om löpande verksamhet eller dokumentation av kreditprövning och kreditbeslut. I den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter bör bestämmelsen utformas på motsvarande sätt som i andra lagar på finansmarknadsområdet. Förseningsavgift bör få uppgå till högst 100 000 kronor. Avgiften bör tillfalla staten.

6.20 Betalning av sanktionsavgift eller förseningsavgift

Regeringens förslag: Sanktionsavgift eller förseningsavgift ska betalas inom trettio dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift får verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser, om avgiften inte har betalats inom den tid som angetts i beslutet.

Om sanktionsavgift eller förseningsavgift inte betalas i tid, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning.

En sanktionsavgift eller förseningsavgift faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet att ta ut avgiften vann laga kraft.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: Beträffande verkställighet av ett beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift bör motsvarande regler gälla enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter som för verkställighet enligt LBF (15 kap. 11–14 §§) och lagen om betaltjänster (8 kap. 18–20 §§). En sanktionsavgift eller förseningsavgift ska således betalas inom trettio dagar efter det att beslutet vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet. Om betalning inte sker inom föreskriven tid, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Finansinspektionens beslut får då verkställas utan föregående dom eller utslag.

En avgift som har beslutats bör falla bort om verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet att ta ut avgiften vunnit laga kraft.

6.21 Ingripanden mot den som saknar tillstånd

Regeringens förslag: Om någon driver verksamhet med konsumentkrediter utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Inspektionen får besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske. Om det är osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* efterlyser en förklaring om i vilken mån kreditavtalet berörs av ett föreläggande om att upphöra med verksamheten.

Skälen för regeringens förslag: Tillståndskrav för en verksamhet i syfte att upprätthålla ett gott konsumentskydd förutsätter att det också finns möjligheter att stoppa bedrivandet av verksamhet som är tillståndspliktig men där tillstånd inte sökts eller erhållits. Detta innebär att

Finansinspektionen, i likhet med vad som gäller enligt andra lagar på finansmarknadsområdet, bör ges befogenhet att förelägga den som driver viss verksamhet med konsumentkrediter utan att vara berättigad till det att upphöra med det och att avveckla verksamheten (jfr t.ex. 15 kap. 18 § LBF). En motsvarande bestämmelse är lämplig även i den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter med anledning av att företagets verksamhet gäller konsumentkrediter. Finansinspektionen bör också ha möjlighet att begära in upplysningar om verksamheten i syfte att bedöma om den är tillståndspliktig. I samband med Finansinspektionens beslut om upphörande av verksamheten kan inspektionen också besluta om hur avvecklingen av verksamheten bör gå till.

Ett ingripande i form av ett avvecklingsbeslut får stora konsekvenser inte bara för det berörda företaget utan också för dess kunder och andra. Finansinspektionens anvisningar om hur företaget bör avvecklas bör därför ges med hänsyn till de individuella förhållanden hos det företag som beslutet avser. Med anledning av *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitets* önskemål om klargörande av i vilken mån kreditavtalet berörs av ett avvecklingsbeslut, hänvisar regeringen till att Finansinspektionens anvisningar om avveckling av verksamheten som sådan även är avsedda att ta hänsyn till konsumenterna och till kreditavtalens avveckling.

6.22 Vite

Regeringens förslag: Om Finansinspektionen meddelar föreläggande eller förbud enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter, får inspektionen förena föreläggandet eller förbudet med vite.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att Finansinspektionens förelägganden ska vara effektiva på motsvarande sätt som i andra lagar på finansmarknadsområdet bör ett föreläggande eller ett förbud av Finansinspektionen enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter få förenas med vite (jfr t.ex. 15 kap. 20 § LBF). Denna möjlighet bör finnas för att Finansinspektionens förelägganden ska vara effektiva. Finansinspektionen får, i enlighet med allmänna regler, ansöka vid förvaltningsrätt om att ett beslutat vite ska dömas ut (se lagen [1985:206] om viten).

6.23 Avgifter till Finansinspektionen

Regeringens förslag: Företag som driver verksamhet med konsumentkrediter ska bekosta inspektionens verksamhet med årliga avgifter. Finansinspektionen får också ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar. Regeringen får meddela föreskrifter om avgifterna.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: Finansinspektionens verksamhet finansieras dels via anslag på statsbudgeten, dels via avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar. Generellt gäller att de företag som står under tillsyn betalar avgifter till inspektionen enligt förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet. Dessa avgifter ska vara proportionella mot de kostnader som inspektionen har för tillsynen över respektive företagskategori. Finansinspektionen får inte behålla avgifterna utan de ska redovisas mot inkomsttitel på statsbudgeten. Finansinspektionen tar även ut avgifter för prövningen av olika typer av ärenden. Sådana avgifter regleras i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen. Dessa avgifter får Finansinspektionen behålla.

På motsvarande sätt som gäller för andra finansiella verksamheter bör företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter vara skyldiga att med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt den nya lagen bör också få tas ut. Det ska påpekas att de flesta företag som kommer att omfattas av den nya lagen redan i dag får betala avgifter för att bekosta Finansinspektionens verksamhet i form av den tillsyn som bedrivs enligt AnmL (13 § AnmL).

Regeringen bör få meddela föreskrifter om avgifterna.

6.24 Överklagande

Regeringens förslag: Finansinspektionens beslut enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Ett beslut att förelägga någon att lämna upplysningar för att kunna bedöma om en viss verksamhet är tillståndspliktig får dock inte överklagas.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: Allmänt inom finansmarknadsområdet gäller att de beslut som Finansinspektionen meddelar får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, med krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Motsvarande bör gälla även enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. I likhet med vad som gäller enligt t.ex. 17 kap. 1 § LBF bör överklaganderätten dock inte omfatta ett föreläggande om att lämna upplysningar om viss verksamhet för att Finansinspektionen ska kunna bedöma om verksamheten i fråga är tillståndspliktig enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Vidare bör Finansinspektionen få bestämma att beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

6.25 Sekretess vid ägarprövning

Regeringens förslag: Sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende hos statlig myndighet om innehav av aktier eller andelar i ett företag som driver verksamhet med konsumentkrediter.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om sekretess för uppgifter i samband med ägarprövning finns i 30 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende hos statlig myndighet om innehav av aktier eller andelar bl.a. i vissa angivna typer av finansiella företag. Redan i dag sker, för de företag som omfattas av AnmL, en prövning av ägares lämplighet i samband med att en anmälan kommer in till Finansinspektionen (9 § AnmL). Sekretess gäller för de uppgifter som då lämnas i enlighet med och under de förutsättningar som anges i 30 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen om övervakning och kontroll enligt AnmL.

I den föreslagna nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter utformas ägarprövningen på samma sätt som i övrig tillståndspliktig verksamhet på finansmarknadsområdet. Eftersom det är fråga om samma typ av uppgifter i ärenden om ägarprövning enligt de olika lagarna på finansmarknadsområdet, bör även sekretessbestämmelserna vara desamma. Samma skäl som gör sig gällande i fråga om t.ex. ägare i bank eller värdepappersbolag gör sig gällande även i fråga om ägare i företag som driver verksamhet enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Det kan röra sig om integritetskänslig information, t.ex. avses Finansinspektionen kunna få tillgång till uppgifter från belastningsregistret (se avsnitt 6.6). Offentlighets- och sekretesslagen bör därför kompletteras så att sekretessen i 30 kap. 5 § omfattar även uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i ärenden som rör innehav i företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter.

Av 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen framgår att sekretess gäller i Finansinspektionens verksamhet med tillståndsgivning och tillsyn bl.a. med avseende på bank- och kreditväsendet. Sekretessen gäller för uppgifter om affärs- och driftförhållanden hos den som inspektionens verksamhet avser och för uppgifter om ekonomiska eller personliga förhållanden för någon som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med denne. Sekretessbestämmelsen i fråga blir tillämplig även med avseende på företag som driver verksamhet med konsumentkrediter.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter ska träda i kraft den 1 juli 2014. En fysisk eller juridisk person som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande lämnar eller förmedlar konsumentkrediter enligt 7 kap. 1 § andra stycket 2 lagen om bank- och finansieringsrörelse såsom annan finansiell verksamhet enligt lagen om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet, får fortsätta att driva verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 januari 2015 eller, om ansökan om tillstånd kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

Sanktionsavgift får tas ut endast för överträdelser som har skett efter ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian anges tiden för ikraftträdande till den 1 januari 2014 och att verksamhet får fortsätta att drivas enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2014.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att erinra mot det. *Finansinspektionen* påpekar att ett tidigt ikraftträdandedatum kan medföra problem för inspektionen att färdigställa föreskrifter innan ansökningar enligt övergångsbestämmelserna måste ha kommit in. Det krävs i regel minst 6 - 9 månader för att få fram föreskrifter. *Finansbolagens Förening* föreslår en särbehandling av finansiella institut som redan är verksamma vid lagens ikraftträdande.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att de föreslagna lagändringarna träder i kraft så snart det kan ske. Det bedöms möjligt med ett ikraftträdande den 1 juli 2014. Detta bör också kunna ge Finansinspektionen tillräckligt med tid för att utarbeta föreskrifter.

För att minska den administrativa bördan under en period i samband med ikraftträdandet av den nya lagen för företag och Finansinspektionen bör en övergångsperiod på sex månader medges. Perioden medger också tid för avveckling av de verksamheter som inte får drivas vidare.

En övergångsbestämmelse bör således införas för fysiska och juridiska personer som vid lagens ikraftträdande driver viss verksamhet med konsumentkrediter såsom annan finansiell verksamhet enligt AnmL. Verksamheten får drivas vidare till den 1 januari 2015 utan att tillstånd erhållits enligt den nya lagen. Om ansökan om tillstånd har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, får verksamheten drivas vidare till dess att ansökan har prövats slutligt. *Finansbolagens Förening* föreslår att finansiella institut som med stöd av AnmL bedriver bl.a. kreditverksamhet bör behandlas i särskild ordning och gör därvid en jämförelse med hur institut som reglerades enligt äldre lagstiftning hanterades vid införandet av LBF. Regeringen finner dock inte skäl för ytterligare särlösningar utöver den anpassningsperiod på sex månader som föreslås.

Från och med den 1 januari 2015 får fysiska personer eller andra juridiska personer än aktiebolag och ekonomiska föreningar inte driva viss verksamhet med konsumentkrediter som är tillståndspliktig enligt den nya lagen. Dessutom bör det i en övergångsbestämmelse till den nya lagen anges att en sanktionsavgift enligt lagen endast får tas ut för överträdelser som har skett efter ikraftträdandet.

8 Konsekvenser av förslagen

Inledning

En översyn har gjorts över finansiella institut som tillhandahåller konsumentkrediter, särskilt snabblån. Statistiken visar att ett stort antal personer har haft svårt att betala tillbaka snabblånen. Syftet med översynen har varit att utreda hur skuldsättningsproblemen kan minskas och konsumentskyddet stärkas genom

- tillståndsplikt för de berörda företagen, innefattande tillsyn från Finansinspektionens sida och lämplig näringsrättslig reglering i övrigt, samt

- skärpta krav avseende kreditprövning, t.ex. i form av ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter, och dokumentationsplikt beträffande kreditbeslut.

Under arbetet med framtagandet av departementspromemorian har samverkansmöten hållits med Finansinspektionen, Svenska Bankförbundet, Kronofogdemyndigheten (KFM), Konsumentverket, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och Finanspolisen.

Problembeskrivning och målsättning

Snabblån utmärks av att vara kortfristiga lån om relativt låga belopp som utbetalas snabbt. Kännetecknande för dessa är dels att marknadsföringen av lånen ofta är aggressiv, dels att krediterna i regel är förenade med en hög effektiv ränta. Statistik från KFM visar att ett stort antal personer har haft svårt att betala tillbaka lånen, vilket i många fall har lett till ett utslag med betalningsföreläggande. Med tanke på antalet betalningsförelägganden och det faktum att det har blivit lättare att låna pengar har också risken för att individer och familjer drabbas av överskuldsättning ökat (se avsnitt 4). Kreditinstitut, dvs. banker och kreditmarknadsföretag, regleras i rörelsehänseende i huvudsak i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF). Såväl bank- som finansieringsrörelse är tillståndspliktiga verksamheter som står under Finansinspektionens tillsyn. Någon tillståndsplikt gäller emellertid inte för de finansiella företag som ägnar sig åt kreditgivning eller förmedling av krediter till konsumenter utan att ta mot återbetalningspliktiga medel från allmänheten, däribland snabblån. För sådan verksamhet gäller i stället anmälningsplikt enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet (AnmL). Finansinspektionen har ifrågasatt denna ordning och har bl.a. anfört att den ger en "falsk kvalitetsmärkning" av registrerade företag. Denna risk bedöms vara störst för de företag som riktar sig till konsumenter och detta utgör således en brist i konsumentskyddet, se Finansinspektionens rapport Tillsyn och registrering den 7 april 2011.

Har alternativa lösningar övervägts?

Utgångspunkten för översynen är Finansinspektionens rapport Tillsyn och registrering. Rapporten utgjorde en redovisning av ett uppdrag att utreda systemet med registrering av vissa finansiella företag. Bakgrunden

var bl.a. den kritik som Finansinspektionen själv hade framfört mot registreringsförfarandet.

När det gäller företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter föreslår Finansinspektionen att de ska söka särskilt tillstånd och omfattas av en ny definition av konsumentkreditrörelse. En ny företagsform, konsumentkreditföretag, bör skapas enligt Finansinspektionen för de företag som driver sådan rörelse. Slutsatsen i lagstiftningsärendet är i denna del en annan än den Finansinspektionen föreslår (se avsnitt 6.3). Det är bättre att de företag som avser att driva sådan verksamhet omfattas av en ny lag med liknande innehåll som LBF än att införa en ny företagsform inom ramen för LBF. Såsom Finansinspektionen själv påpekar kan det snarare bli en förvirrande faktor att det skapas ytterligare en företagsform, som dessutom ska anpassas till LBF:s regelsystem. Bedömningen är därför att det är enklare för tillämpningen att reglera denna verksamhet i en skraddarsydd lag som anpassas till behovet, samtidigt som de nämnda företagen kan fortsätta såsom finansiella institut utifrån definitionen i LBF (se avsnitt 6.3).

Effekten av om någon reglering inte kommer till stånd är att de problem som nu finns beträffande snabblånen kommer att kvarstå (se avsnitt 4).

Vilka berörs av regleringen?

Det förslag som lämnas i detta lagstiftningsärende berör främst näringsidkare som lämnar eller förmedlar konsumentkrediter och de konsumenter, som tar upp krediter hos dessa näringsidkare. Beträffande näringsidkarna kan för det första konstateras att förslagen innebär att de privatpersoner som i dag ägnar sig åt sådan verksamhet måste starta aktieföretag eller en ekonomisk förening och därefter ansöka om tillstånd för att få fortsätta med verksamheten. Det är svårt att uppskatta hur många företag som påverkas av den föreslagna regleringen. Det har inte med säkerhet kunnat kartläggas hur många fysiska och juridiska personer som för närvarande ägnar sig åt verksamhet med konsumentkrediter utan att ha tillstånd enligt LBF eller omfattas av undantaget från tillståndsplikt enligt LBF. Enligt Finansinspektionens ovan nämnda rapport från 2011 rör det sig om cirka 80 företag och sex privatpersoner som ägnar sig åt annan finansiell verksamhet i form av att lämna konsumentkrediter. Det är dock osäkert om alla dessa är snabblåneföretag. Enligt Konsumentverket och KFM rör det sig om 30–40 företag som ägnar sig åt att lämna konsumentkrediter i form av snabblånen. Vissa uppgifter tyder på att den totala omsättningen hos de tio största snabblåneföretagen uppgår till omkring 130 miljoner kronor. Vidare kan det finnas företag som dels erbjuder krediter till andra näringsidkare, dels erbjuder konsumentkrediter. För dessa företag innebär förslaget att de måste upphöra med verksamheten avseende konsumentkrediter, såvida de inte ansöker om tillstånd för den delen av verksamheten. Visserligen skulle det kunna hävdas att företag som i första hand erbjuder krediter till näringsidkare och endast i begränsad omfattning erbjuder krediter till konsumenter bör undantas från tillståndsplikt. På grund av att det kan uppkomma gränsdragningsproblem om hur t.ex. begränsad omfattning ska definieras görs emellertid bedömningen att alla företag, med vissa

undantag, som driver verksamhet med konsumentkrediter ska ansöka om tillstånd (se avsnitt 6.4).

För de konsumenter som upptar konsumentkrediter innebär regleringen ett förbättrat konsumentskydd. Konsumenterna kan förlita sig på att de aktörer som erbjuder sådana krediter uppfyller vissa krav. Risken för överskuldssättning torde också kunna minskas, genom att Finansinspektionen bl.a. löpande kan utöva tillsyn över branschen och kontrollera eventuella systemorienterade risker som kan uppstå genom verksamheterna.

De föreslagna reglerna bedöms medföra mer arbete för Finansinspektionen, särskilt under en övergångsperiod då företagen ska ansöka om tillstånd. Förslagen kommer vidare kräva ökat tillsynsarbete av Finansinspektionen. Dock anför Finansinspektionen att man redan i dag avsätter relativt mycket resurser åt de här företagen. Det innebär att det merarbete för att ta in dessa företag under tillsyn i enlighet med förslagen beräknas kunna rymmas inom befintliga resurser, särskilt mot bakgrund att Finansinspektionen själv bedömer att alla de verksamheter som i dag föreslås omfattas av tillstånd inte kommer att ta steget att driva tillståndspliktig verksamhet. När ett företag är under full tillsyn ökar Finansinspektionens ansvar att ingripa mot eventuella problem i företaget. Enligt Finansinspektionens ovan nämnda rapport från 2011 gjorde Finansinspektionen bedömningen att man under 2010 i genomsnitt ägnade 16 timmar åt varje registrerat företag och 50 timmar per tillsynsobjekt. Variationerna var dock stora och större företag (såsom banker och bostadsinstitut) kräver givetvis fler arbetstimmar. Denna ökade tidsåtgång bör till viss del kunna kompenseras av en minskad tidsåtgång för ägar- och ledningsprövningar, då den årliga prövningen avskaffas. Tidsåtgången torde även kunna kompenseras av att Finansinspektionen under 2010 ägnade 746 timmar åt att hantera klagomål på företag som inte var under tillsyn.

När det gäller KFM och handläggning av t.ex. betalningsanmärkningar, väntas en positiv påverkan genom att antalet ärenden förväntas minska med anledning av den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Någon uppskattning låter sig dock inte göras.

Domstolarna kan komma att beröras av ökad måltillströmning i och med att krav på tillstånd införs och i samband med det en mer utvecklad näringsrättslig reglering för verksamheten jämfört med dagens regler i AnmL. Finansinspektionen har dock uppskattat situationen så att inte alla av de som är verksamma i dag förväntas ansöka om tillstånd, därtill uppfattas tillståndsprocessen mer som en dialog med krav på kompletteringar än som en process med avslag följt av överklaganden. Själva tillståndsförfarandet väntas således inte i sig medföra några större ärendemängder för domstolarna. Med den näringsrättsliga regleringen följer ingripande- och sanktionsmöjligheter för Finansinspektionen på ett helt annat sätt än i dag. I den delen kan det tänkas att mindre skötsamma företag under en övergångsperiod blir föremål för åtgärder från Finansinspektionen. Enligt uppgift från Finansinspektionen är det dock inte så vanligt förekommande att beslut om ingripanden och sanktioner överklagas av finansiella företag. Det saknas anledning att förvänta sig en annan utveckling i fråga om nu aktuella företag. *Rikspolisstyrelsen* pekar på att eftersom förslaget är att verksamhet enligt lagen ska

omfattas av rapporteringsplikt vid misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism kan det leda till en ökning av antalet penningtvättsrapporter, även om konsumentkrediter inte är ett område som i regel förknippas med sådan verksamhet.

Kostnadsmässiga konsekvenser m.m.

Enligt Finansinspektionens rapport från 2011 var det fråga om ca 80 företag och sex fysiska personer som skulle komma att omfattas av kravet på tillstånd. För de som driver verksamheten som fysiska personer i dag kommer således kostnaderna för att driva verksamheten vidare vara minst 50 000 kronor i aktiekapital om den drivs i aktiebolagsform. Däremot uppkommer inte någon sådan kostnad om verksamheten drivs i form av en ekonomisk förening. Till detta kommer registreringsavgifter hos Bolagsverket, vilka i dagsläget är 1 900–2 200 kronor för aktiebolag och 1 100–1 400 kronor för ekonomisk förening. I sammanhanget kan också noteras lättnader beträffande revisorskravet för små aktiebolag, se 9 kap. 1 § 1 andra och tredje styckena ABL. Totalt skulle sex fysiska personer komma att beröras av denna förändring. För de som driver verksamheten som juridiska personer i dag innebär regleringen vissa merkostnader, särskilt i det första skedet då man måste se till att uppfylla de krav som ställs för att få tillstånd. Kostnaden för att ta fram en fullständig ansökan är av engångskaraktär och är svår att bedöma eftersom den kommer att skilja sig mycket åt mellan olika sökanden. Finansinspektionen har i en beslutspromemoria från 2011, (förslag till föreskrifter och allmänna råd om institut för elektroniska pengar och registrerade utgivare – motivering samt behovs- och konsekvensanalys, FI Dnr 11-3549, 2011-07-08), där kraven på företag överensstämmer till stor del med förslagen i denna lagrådsremiss, gjort bedömningen att det kan krävas 300 arbetstimmar för att utforma, införa och dokumentera företagets rutiner samt ägarprövning, vilket uppskattningsvis motsvarar en engångskostnad på 150 000–200 000 kronor. Det bör återigen noteras att kostnad och arbetstimmar är beroende av företagets storlek. Till detta kommer kostnader för att ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen samt en årlig avgift. Exakt hur stora dessa avgifter kommer att bli är inte fastställt. För att få en uppfattning om dessa avgifter kan man jämföra med de avgifter som i dagsläget tas ut för att anmäla registrering av ett finansiellt institut. Finansinspektionen tar då ut en avgift på 11 000 kronor för fysiska personer och 24 000 kronor för juridiska personer samt en årlig avgift på för närvarande 2 000 kronor för fysiska personer och 10 000 kronor för juridiska personer. Ett ansökningsförfarande för att få tillstånd tar mer av Finansinspektionens resurser i anspråk och kostnaderna för detta torde bli högre än för ett enkelt anmälningsförfarande. För att ansöka om tillstånd för att driva bank- och finansieringsrörelse tar Finansinspektionen i dag ut en avgift på 270 000 kronor samt en årlig tillsynsavgift. För prövning av en ansökan om tillstånd för att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster tas en motsvarande avgift på 155 000 kronor ut samt en årlig avgift. I övrigt kan förslagen antas medföra marginella kostnader för berörda företag i syfte att kunna efterleva den föreslagna nya lagens krav på t.ex. dokumentation av kreditbeslut.

Angående de av Finansinspektionen föreslagna åtgärderna i rapporten från 2011 som gäller företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter föreslår inspektionen att dessa företag ska ansöka om särskilt tillstånd och omfattas av en ny definition av konsumentkreditrörelse i LBF. Förslaget i lagrådsremissen innebär att de företag som lämnar eller förmedlar konsumentkrediter i stället ska omfattas av en ny lag med liknande innehåll som LBF. Vad gäller kostnadsmässig påverkan på företagen bör dessa förslag ge i stort sett samma resultat.

Riksbanken, Finansinspektionen och Domstolsverket har i sina remissvar påtalat resursfrågan och framhåller att Finansinspektionen bör ges tillräckliga resurser för det arbete som lagstiftningen kan medföra. Finansinspektionen tvivlar på att dess befintliga resurser är tillräckliga för att kunna ta in de berörda företagen under tillsyn i och med den nya lagen och vill därför återkomma med en mer precis uppskattning av resurserna. Eventuella ekonomiska konsekvenser för Finansinspektionen med anledning av förslagen ska finansieras inom befintliga ramar. Avgifter som Finansinspektionen tar ut för prövning av ansökningar och anmälningar ska täcka inspektionens kostnader för den verksamheten. *Kammarrätten i Stockholm* och *Förvaltningsrätten i Stockholm* påtalar förslagens konsekvenser för domstolarna och framhåller att domstolarna tillförs de medel som krävs för att hantera en eventuell måltillströmning.

Även beträffande domstolar och andra berörda myndigheter gör regeringen bedömningen att eventuella ekonomiska konsekvenser ska rymmas inom befintliga ramar.

Regleringens överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Förslagen i denna promemoria bedöms inte komma i konflikt med Sveriges åtaganden till följd av EU-medlemskapet. I kreditinstitutsdirektivet⁴ definieras kreditinstitut som ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalningsbara medel och att bevilja krediter för egen räkning. Det direktivet förbjuder inte att företag, som inte är kreditinstitut, ställs under tillsyn. Snarare överensstämmer direktivet med lagrådsremissens inriktning, nämligen att med utgångspunkt från behovet av en väl fungerande kreditförsörjning finns det skäl att reglera alla företag som lämnar kredit. Konsumentskyddsaspekter, risk för penningtvätt samt konkurrensaspekter talar också för att den nämnda verksamheten ska regleras och ställas under tillsyn. Några negativa effekter på utländska aktörer som verkar på den svenska marknaden i förhållande till de svenska förutsat-
te inte.

Om ikraftträdandet och behovet av informationsinsatser

Lagändringarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt, vilket borde vara genomförbart till den 1 juli 2014. Äldre bestämmelser föreslås fortsatt vara tillämpliga på befintliga verksamheter under en

⁴ Se Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 1, Celex 32006L0048).

övergångsperiod, se avsnitt 7. Några andra särskilda hänsyn till tidpunkten för ikraftträdandet behövs inte.

Något behov av speciella informationsinsatser finns inte eftersom förslagen verkar för ökat konsumentskydd och de verksamheter som berörs till stor del är kända. Därtill kommer att media har uppmärksammat frågan, vilket kommer att leda till att många konsumenter och verksamheter nås av informationen på ett övergripande plan.

Företagens arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga och villkor i övrigt

Det är alltså i dagsläget omkring ett 80-tal företag som ägnar sig åt verksamhet med konsumentkrediter utan tillstånd från Finansinspektionen. Storleken på dessa verksamheter varierar från att utövas av en enskild fysisk person till större företag med gränsöverskridande verksamhet. Utifrån ett konkurrensperspektiv samt ett konsumentskyddsperspektiv är det rimligt att företag som ägnar sig åt likartad verksamhet har samma förutsättningar och omfattas av samma regler. De nämnda företagen kommer därför att vara tvungna att leva upp till ett antal av de krav som redan gäller för banker och kreditmarknadsföretag. Såsom Finansinspektionen påpekar i sin rapport, Finansinspektionens rapport Tillsyn och registrering, 7 april 2011 s. 26, måste en avvägning göras mellan värdet av låga inträdesbarriärer och den utsatthet som konsumenterna många gånger befinner sig i när de fattar beslut om att ta en kredit. Verksamhet som grundar sig på bristande kontroll och osund kreditgivning gynnar knappast konsumenterna.

Att verksamheten regleras och att hanteringen med krediter skärps kommer förhoppningsvis leda till att ett mindre antal personer jämfört med i dag erbjuds krediter som inte står i proportion till deras återbetalningsförmåga. Detta kan å andra sidan leda till att några får sämre möjligheter att ta upp krediter.

Med hänsyn till att antalet företag som bedriver denna typ av verksamhet är förhållandevis litet torde kreditmarknaden i allmänhet påverkas i relativt liten utsträckning. Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv är det dock viktigt att inte någon kreditprodukt som erbjuds på marknaden bidrar mer än andra till att personer blir överskuldssatta. Utöver att komma tillrätta med osunda verksamheter kan också förtroendet för den finansiella marknaden förbättras genom förslagen.

Den föreslagna regleringen kan få betydelse för viljan att driva och starta denna typ av verksamhet eftersom tröskeln för att ägna sig åt sådan verksamhet kommer att bli högre än tidigare. Det får anses sannolikt att de nya kraven i viss mån kommer att medföra konsekvenser för några av företagen i form av ökat administrativt arbete och kostnader för företagen i samband med förändringar i verksamheten samt ansökning om tillstånd hos Finansinspektionen.

9 Författningskommentarer

9.1 Förslaget till lag om viss verksamhet med konsumentkrediter

Lagens tillämpningsområde

1 §

Förslaget behandlas i avsnitten 6.3 och 6.4.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde.

Begreppet konsument har samma innebörd som i konsumentkreditlagen (2010:1846), dvs. fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet.

Det framgår att lagen endast reglerar de företag som driver tillståndspliktig verksamhet med konsumentkrediter. Efter påpekande från *Finansbolagens Förening* har paragrafen förtydligats genom ett *andra* stycke i vilket det uttryckligen anges att lagen inte gäller för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter med tillstånd enligt andra författningar (jfr även 5 § och författningskommentaren till den paragrafen). Företag som faller utanför lagens tillämpningsområde enligt 5 § regleras i tillämpliga bestämmelser i t.ex. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, förkortad LBF. Ett förtydligande i lagen avseende vilka paragrafer som gäller för tillståndspliktig och icke tillståndspliktig verksamhet som *Datainspektionen* föreslår bedöms därmed vara behövligt. Paragrafen innehåller vidare en närmare bestämning av vad som avses med ”viss verksamhet med konsumentkrediter”. Med konsumentkrediter avses detsamma som i 7 kap. 1 § andra stycket 2 LBF.

2 §

Förslaget behandlas i avsnittet 6.5

I paragrafen finns en upplysning om att lagen gäller även utländska företags motsvarande verksamhet i Sverige och att även lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. är tillämplig. Utländska företag som inte är undantagna från tillståndsplikt enligt 5 § ska i enlighet med 8 § endast kunna driva verksamhet enligt den nya lagen genom att öppna en filial i Sverige. Om ett utländskt företag driver verksamhet här utan tillstånd när sådant krävs, kan Finansinspektionen i enlighet med 25 § förelägga företaget att upphöra med verksamheten.

Åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

3 §

Paragrafen innehåller en upplysning om att det i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns bestämmelser med förpliktelser för den som driver viss verksamhet med konsumentkrediter, se även avsnitt 9.5. En motsvarande bestämmelse finns i 4 § lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet, förkortad AnmL.

Tillståndsplikt

4 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.4.

Av paragrafen framgår att det krävs tillstånd av Finansinspektionen för att driva viss verksamhet med konsumentkrediter.

Det är endast svenska aktieföretag eller svenska ekonomiska föreningar eller motsvarande utländska företag som kan få tillstånd. Motsvarande krav finns i 3 kap. 1 § LBF samt 2 kap. 1 § lagen (2010:751) om betaltjänster.

Fysiska personer kommer inte i fortsättningen att kunna driva utlåningsverksamhet eller förmedling till konsumenter i den form som avses i lagen.

Tillståndsplikten enligt lagen omfattar verksamhet med att enbart lämna eller förmedla konsumentkrediter, liksom verksamhet som innebär att både lämna och förmedla sådana krediter.

Undantag från tillståndsplikt

5 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.4.

I paragrafen anges vilka verksamheter som är undantagna från tillståndsplikt enligt lagen.

Undantaget i *första stycket 2* innebär att verksamheter, särskilt inom handeln, inte behöver söka tillstånd enligt denna lag för verksamhet som utgör anstånd med betalning, såsom kontokortskredit och avbetalningsköp. *Svensk Handel* efterfrågar en större tydlighet när det gäller undantag från tillståndsplikt för handelsföretag som inom ramen för sin verksamhet erbjuder konsumentkrediter. Utöver det som anförts i avsnitt 6.4 när det gäller dessa företags kreditgivning får det, som *Svensk Handel* också är inne på, ankomma på Finansinspektionen att i den tillståndsgivande verksamheten närmare klargöra vilka företag som är tillståndspliktiga. Undantaget i *punkten 4* innebär att bl.a. ideella verksamheter såsom hjälporganisationer och kyrkliga samfund, under angivna förutsättningar, kan lämna konsumentkrediter utan att omfattas av kravet på tillstånd.

Förutsättningar för tillstånd

6 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.5.

I paragrafen anges förutsättningarna för att få tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter. Begreppet kvalificerat innehav har samma betydelse som i 1 kap. 5 § 14 LBF.

Paragrafen är utformad efter förebild av 3 kap. 2 § LBF, 3 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och 2 kap. 6 § lagen om betaltjänster.

7 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.6.

Paragrafen anger vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av lämpligheten hos den som har eller kan förväntas

komma att få ett kvalificerat innehav i ett företag som ansökt om att få driva viss verksamhet med konsumentkrediter.

Vid bedömningen ska innehavarens anseende beaktas. Med anseende avses här detsamma som vid motsvarande ägarprövning i andra finansiella företag. I förarbetena till den lagstiftning som avser ägarprövning i andra finansiella företag anförs att det vid bedömningen av en persons anseende kan vägas in t.ex. huruvida personen har dömts för ekonomiska brott (se t.ex. prop. 2008/09:155 s. 87). Dessutom anförs att begreppet anseende bör kunna tolkas vidare och även avse en bedömning av personens laglydighet, erfarenhet och omdöme i övrigt. Enligt paragrafen ska det dessutom beaktas om det finns skäl att anta att innehavaren kommer att motverka att viss verksamhet med konsumentkrediter drivs i enlighet med gällande regler, och om innehavet har samband med eller kan öka risken för penningtvätt eller vissa angivna brott enligt lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall. Bedömningen av om det föreligger nära förbindelser ska också motsvara den bedömning som gäller för andra finansiella företag, t.ex. enligt LBF.

Paragrafen är utformad efter förebild av 3 kap. 2 § andra och fjärde styckena LBF och 2 kap. 7 § lagen om betaltjänster.

8 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.5.

Paragrafen anger de förutsättningar som gäller för att ett utländskt företag ska kunna få tillstånd att driva verksamhet med konsumentkrediter genom filial i Sverige. Liknande bestämmelser finns i 4 kap. 4 § LBF och 4 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden.

För verksamhet genom filial i Sverige gäller även lagen om utländska filialer m.m. (se 2 § denna lag och författningskommentaren till den paragrafen).

9 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.5.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för ett svenskt företag att etablera filial i utlandet.

Det bör observeras att bestämmelsen enbart anger vad som gäller enligt svensk rätt. Den utländska tillsynsmyndigheten kan ställa upp ytterligare krav. Bestämmelsen har utformats efter förebild av 5 kap. 5 § LBF.

Prövning av ägares lämplighet

10 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.6.

Av paragrafen framgår att samma regler för ägarprövning ska gälla för viss verksamhet med konsumentkrediter som för kreditinstitut. Motsvarande bestämmelse finns i 2 kap. 8 § lagen om betaltjänster.

Godkännande av bolagsordning eller stadgar

11 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.7.

Paragrafen innehåller bestämmelser om godkännande av bolagsordning eller stadgar – eller ändringar i dessa – för företag som ansöker om tillstånd enligt lagen eller som har fått sådant tillstånd.

Ett företags bolagsordning eller stadgar ska godkännas av Finansinspektionen i samband med att ett företag beviljas tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter. Av bestämmelsen framgår också att Finansinspektionen måste godkänna en ändring av bolagsordningen eller stadgarna om företaget beslutar om ändring i bolagsordningen eller stadgarna sedan tillstånd beviljats.

Paragrafen utformas efter förebild av 3 kap. 3 och 4 §§ LBF samt 3 kap. 3 och 4 §§ lagen om värdepappersmarknaden.

Prövning av ansökan

12 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.8.

Paragrafen innehåller krav på att Finansinspektionens ska meddela beslut i frågor om tillstånd eller godkännande av bolagsordning eller stadgar inom viss tid.

Finansinspektionen ska meddela beslut inom tre månader från den dag då en fullständig ansökan kom in och ansökningsavgiften betalades. Tiden räknas från den dag då båda dessa förutsättningar uppfylldes. Föreskrifter om avgiftsuttag kommer att finnas i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen.

En liknande bestämmelse finns i 2 kap. 9 § lagen om betaltjänster. Till skillnad från den bestämmelsen finns i denna paragraf ingen regel om att ett tillstånd ska anses beviljat om beslut inte meddelats inom rätt tid.

I 35 § 1 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om det som en ansökan om tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter ska innehålla.

Sundhet

13 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.5.

Paragrafen innehåller det grundläggande kravet om sundhet i verksamheten.

Kravet på sundhet innebär bl.a. att rörelsen ska organiseras och drivas på ett sådant sätt att företagets struktur och ställning kan överblickas. Det är inte möjligt att uttömmande ange vilka krav bestämmelsen ställer på de företag som driver verksamhet enligt lagen. Den bedömningen får göras med utgångspunkt från syftet med paragrafen att företagen upprätthåller en sådan kvalitetsnivå i sin rörelse att förtroendet för marknaden kan upprätthållas. Bland de områden som berörs är företagets uppträdande i förhållande till sina kunder.

Paragrafen är delvis utformad efter förebild av 6 kap. 4 § LBF.

I 35 § 2 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur kravet på sundhet kan uppfyllas.

Tystnadsplikt

14 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.10.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt för uppgifter om enskildas förhållanden till företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter.

Bestämmelsen hindrar endast obehörigt uppgiftslämnande. Den som lämnar ut uppgifter på grund av en skyldighet enligt lag anses inte handla obehörigt. Ett närliggande exempel är uppgiftslämnande på begäran av Finansinspektionen enligt 18–20 §§. Ett annat exempel är utbyte av uppgifter för kreditupplysningsändamål i enlighet med kreditupplysningslagen (1973:1173).

Paragrafen är utformad efter förebild av 1 kap. 10 § LBF. För en redogörelse över obehörighetsbegreppet enligt den lagen, se prop. 2002/03:139 s. 478 f.

Uppdragsavtal

15 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.11.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppdragsavtal.

Anmälningsplikten enligt *första stycket* avser det uppdragsavtal som företaget slutit med uppdragstagaren. Ett uppdragsavtal får inte medföra ytterligare operativa risker. Av *andra stycket* framgår att sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten enbart får utföras av en uppdragstagare om uppdragsverksamheten uppfyller vissa krav. En operativ funktion ska anses vara av väsentlig betydelse om ett fel eller en brist vid utförandet av funktionen allvarligt försämrar företagets finansiella resultat eller möjligheter att uppfylla villkoren för sitt verksamhetstillstånd eller andra skyldigheter enligt lagen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 6 kap. 7 § LBF, 8 kap. 14 § lagen om värdepappersmarknaden samt 3 kap. 28 § lagen om betaltjänster.

Register

16 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.9.

Paragrafen ställer krav på att Finansinspektionen ska föra ett register över företag som driver viss kreditgivning till konsumenter. En liknande bestämmelse finns i 8 kap. 5 § lagen om betaltjänster.

Tillsynen och dess omfattning

17 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.12.

Paragrafen behandlar Finansinspektionens tillsyn över företag som driver verksamhet enligt lagen.

Som framgår har Finansinspektionen tillsyn över att ett företags rörelse drivs enligt förevarande lag, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, företagets bolagsordning eller stadgar samt interna

instruktioner, som har sin grund i de författningar som reglerar företagets verksamhet. Till författningar som reglerar företagets verksamhet hör bl.a. de associationsrättsliga bestämmelserna och, bestämmelser som syftar till att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism (jfr 3 §). Med författningar avses även EU-förordningar.

Motsvarande bestämmelser finns i bl.a. 13 kap. 2 § andra och tredje styckena LBF, 23 kap. 1 § första och andra styckena lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 1 § andra stycket lagen om betaltjänster. Som framgår av 2 § denna lag omfattar tillsynen även utländska företag som driver verksamhet genom filial i Sverige.

Av *andra stycket* framgår att Finansinspektionens tillsyn över företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter inte omfattar att företagen följer konsumentkreditlagen.

Upplysningar från och undersökningar hos ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter

18 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.13.

Paragrafen reglerar företagens skyldighet att lämna uppgifter till Finansinspektionen och inspektionens rätt att göra undersökningar hos företagen.

Av *första stycket* följer att Finansinspektionen har rätt att t.ex. ta in rapporter eller att begära att företagen informerar inspektionen om andra omständigheter avseende verksamheten. Av *andra stycket* framgår att Finansinspektionen får genomföra en undersökning hos ett företag när inspektionen anser att det är nödvändigt. Bestämmelsen innebär att Finansinspektionen genom en undersökning på plats kan inspektera alla aspekter av företagets verksamhet som inspektionen har tillsyn över. Som regel är det dock fråga om att ta del av handlingar och studera rutiner på plats, i stället för att först begära in dem till inspektionen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 13 kap. 3 och 4 §§ LBF. Motsvarande bestämmelser finns även i 23 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 2 och 3 §§ lagen om betaltjänster. Som framgår av 2 § denna lag omfattar bestämmelsen även utländska företag som driver sin verksamhet genom filial i Sverige.

I 35 § 3 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka upplysningar som företagen ska lämna till Finansinspektionen i enlighet med förevarande paragraf.

Upplysningar från och undersökningar hos andra företag

19 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.13.

Av paragrafen framgår att företag som ingår i samma koncern som ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter är skyldiga att lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär.

Paragrafen är utformad efter förebild av 13 kap. 5 § LBF.

I 35 § 3 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka upplysningar som företag ska lämna till Finansinspektionen i enlighet med förevarande paragraf.

20 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.13.

Av paragrafen framgår att Finansinspektionen kan göra undersökningar hos eller inhämta uppgifter från andra företag till vilka ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter lagt ut delar av sin verksamhet. I båda fallen gäller att det ska behövas för tillsynen över företaget som driver viss verksamhet med konsumentkrediter, dvs. det måste röra sig om ett företag som har fått i uppdrag att utföra funktioner som är relevanta för hur den tillståndspliktiga rörelsen drivs.

Motsvarande möjlighet till platsundersökning hos uppdragstagare finns i 13 kap. 6 § LBF, 23 kap. 4 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 3 § andra stycket 3 lagen om betaltjänster. I förarbetena till bestämmelsen i lagen om värdepappersmarknaden anges att Finansinspektionen genom en undersökning på plats kan inspektera alla aspekter av företagets verksamhet som inspektionen har tillsyn över, och att det som regel främst torde vara fråga om att ta del av handlingar och studera rutiner på plats (prop. 2006/07:115 s. 630). Vidare anges att rätten att utföra platsundersökningar endast avser ett företags kontorslokaler och liknande och inte inspektioner i privatbostäder. De övervägandena bör vara vägledande även vid tillämpningen av den förevarande bestämmelsen. Av 2 § denna lag framgår att bestämmelsen även omfattar utländska företag som driver sin verksamhet genom filial i Sverige.

Ingripanden mot företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter

21 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.14.

Paragrafen reglerar Finansinspektionens skyldighet att ingripa mot företag som åsidosätter sina skyldigheter. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 15 kap. 1 § LBF. Motsvarande bestämmelser finns även i andra lagar på finansmarknadsområdet, se t.ex. 25 kap. 1 och 2 §§ lagen om värdepappersmarknaden och 14 kap. 1 och 2 §§ lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. För att undvika tolknings- och tillämpningsproblem anser regeringen att förevarande paragraf inte bör omdisponeras eller ges en annan lydelse som *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* föreslår.

Av *första stycket* framgår att ingripande ska ske om ett företag inte driver sin rörelse enligt de regler som gäller för verksamheten. De regler som anges är desamma som ligger till grund för Finansinspektionens tillsyn enligt 17 §.

Valet mellan de olika typerna av ingripanden som finns att tillgå enligt *andra* och *tredje styckena* avgörs i första hand av hur allvarlig överträdelsen är. Föreläggande är det enda som kan användas för att se till att företaget vidtar åtgärder för att rätta till brister i verksamheten.

Anmärkning är avsett att användas vid mindre allvarliga överträdelse och där det inte finns något att åtgärda. Föreläggande och anmärkning bör inte komma i fråga för samma överträdelse. Vid allvarliga överträdelse ska i stället tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Enligt *fjärde stycket* kan Finansinspektionen avstå från ingripande i vissa fall. Bestämmelsen kan t.ex. bli tillämplig om Konsumentverket redan har ingripit mot företaget med stöd av bestämmelser i konsumentkreditlagen.

22 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.15.

Paragrafen behandlar Finansinspektionens skyldighet att ingripa i de fall då en person i styrelsen eller den verkställande direktören inte uppfyller lämplighetskraven.

I *första stycket* behandlas en särskild grund för återkallelse av tillstånd, nämligen att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte uppfyller de krav om tillräcklig insikt, erfarenhet och lämplighet som ställs i 6 § 4 denna lag.

Möjligheten att, enligt *andra stycket*, som ett alternativ till återkallelse av tillståndet besluta att en person inte längre får vara styrelseledamot eller verkställande direktör ska kunna användas i de fall då det finns brister i ledningen i ett annars väl fungerande företag och företaget inte förmår ändra på situationen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 2 § LBF, 25 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 10 § lagen om betaltjänster.

23 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.16.

I paragrafen anges situationer då Finansinspektionen ska återkalla tillståndet för ett företag.

Första stycket 1 avser inte uppgifter av typen rena felskrivningar som inte materiellt påverkar beslutet att bevilja eller inte bevilja tillstånd.

En återkallelse av tillståndet hindrar inte en likvidator eller konkursförvaltare att fortsätta verksamheten i syfte att avveckla den i samlad ordning (se prop. 2005/06:37 s. 43 f.). Finansinspektionen får dock besluta om hur avvecklingen av verksamheten ska ske, (se 24 §). I vissa fall har Finansinspektionen möjlighet att i stället för återkallelse av tillståndet meddela företaget en varning. Detta framgår av *andra stycket*.

Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 3 § LBF. Motsvarande rätt för Finansinspektionen finns i 8 kap. 11 § lagen om betaltjänster. Som framgår av 2 § omfattar bestämmelsen även utländska företag som driver verksamhet genom filial i Sverige.

Av *tredje stycket* framgår att Finansinspektionen ges möjlighet att återkalla tillståndet om Konsumentverket förelagt företaget att upphöra med verksamheten på grund av bristande kreditprövning enligt 51 § konsumentkreditlagen och föreläggandet vunnit laga kraft. Finansinspektionen måste utföra en självständig prövning av tillståndet och därefter bedöma om det ska återkallas.

24 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.17.

Paragrafen behandlar Finansinspektionens befogenheter i anslutning till ett beslut om återkallelse av tillstånd.

Finansinspektionens beslut får, om det förekommer flera olika verksamheter i företaget, endast avse den som rör konsumentkrediter. Paragrafen har utformats efter förebild av 15 kap. 4 § LBF. Motsvarande rätt för Finansinspektionen finns i bl.a. 25 kap. 6 § lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 12 § lagen om betaltjänster.

Ingripande mot den som saknar tillstånd

25 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.21.

I paragrafen regleras Finansinspektionens skyldighet att ingripa mot den som driver verksamhet som är tillståndspliktig enligt lagen utan att ha sådant tillstånd.

Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 18 § första och andra styckena LBF. Som framgår av 2 § denna lag omfattar bestämmelsen även utländska företag som driver verksamhet genom filial i Sverige.

Sanktionsavgift

26 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.18.

I paragrafen regleras Finansinspektionens rätt att besluta om sanktionsavgift.

Finansinspektionen får besluta att en anmärkning eller varning ska kombineras med en sanktionsavgift. En förutsättning för att en sanktionsavgift ska kunna meddelas är alltså att Finansinspektionen har meddelat en anmärkning eller varning. Det är inte möjligt att kombinera förelägganden och förbud med sanktionsavgift. I dessa fall bör i stället vite användas.

Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 7 § LBF, 25 kap. 8 § lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 14 § lagen om betaltjänster. Det är enbart en språklig skillnad att straffavgift benämns som sanktionsavgift i förevarande lag.

27 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.18.

Paragrafen behandlar sanktionsavgiftens storlek.

Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 8 § första och andra styckena LBF, 25 kap. 9 § första och andra styckena lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 15 § första till tredje styckena lagen om betaltjänster.

28 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.18.

Paragrafen behandlar vilka omständigheter som särskilt ska beaktas när sanktionsavgiftens storlek bestäms.

Vid fastställande av sanktionsavgiftens storlek i det spann som gäller enligt 27 §, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som har föranlett anmärkningen eller varningen samt hur länge överträdelsen har pågått. I enlighet med lagens syfte att förstärka konsumentskyddet bör allvarlighet i första hand bedömas utifrån det bristande konsumentskydd som överträdelsen kan anses ha bidragit till. Redan i valet av sanktion ligger en bedömning av hur allvarlig överträdelsen är. Sanktionsavgiftens storlek ska i detta sammanhang ses som ett sätt att ytterligare gradera anmärkningen eller varningen. Bestämmelsen utesluter inte att även andra omständigheter än allvarligheten av överträdelsen och hur länge den har pågått beaktas när avgiftens storlek bestäms. I mildrande riktning bör kunna beaktas exempelvis om företaget snabbt upphör med överträdelsen sedan den påtalats av Finansinspektionen och om företaget samarbetar väl med inspektionen under utredningen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 § LBF, 25 kap. 10 § lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 16 § lagen om betaltjänster.

Förseningsavgift

29 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.19.

Paragrafen behandlar Finansinspektionens möjlighet att besluta om förseningsavgift. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 10 § LBF, 25 kap. 11 § lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 17 § lagen om betaltjänster.

Verkställighet av sanktionsavgift och förseningsavgift

30–32 §§

Förslagen behandlas i avsnitt 6.20.

I paragraferna finns bestämmelser som avser verkställighet av sanktionsavgift och förseningsavgift.

Bestämmelserna motsvarar vad som gäller på finansmarknadsområdet i övrigt (se t.ex. 15 kap. 11–14 §§ LBF, 25 kap. 25–28 §§ lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 18–20 §§ lagen om betaltjänster). En avgift ska betalas inom 30 dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet (30 §). Om avgiften inte betalas i tid ska Finansinspektionen lämna den för indrivning. Av 3 kap. 1 § första stycket 6 utsökningsbalken följer att en förvaltningsmyndighets beslut får verkställas om det finns en särskild föreskrift om detta. En sådan föreskrift finns i 31 §. Efter påpekande från *Kronofogdemyndigheten* har det i paragrafen förtydligats att processen ska ske med tillämpning av utsökningsbalkens bestämmelser.

Om inte verkställighet har skett inom fem år från det att beslutet att ta ut avgiften vunnit laga kraft faller avgiften bort, dvs. fordran på särskild avgift preskriberas (32 §). Med anledning av *Kronofogdemyndighetens* påpekande om huruvida det är preskription som avses, konstaterar regeringen att bestämmelsen ska förstås som att det är fråga om preskription. *Kronofogdemyndigheten* framför även att formuleringen ”i den utsträckning verkställighet inte har skett” är otydlig och ger utrymme för

olika tolkningar. Med verkställighet avses faktiska verkställighetsåtgärder. Preskriptionen är absolut. Det betyder att fullgörande inte kan krävas efter det att fem år har gått sedan beslutet vann laga kraft, även om verkställighet har skett under femårsperioden avseende en del av sanktionsavgiften. Det som preskriberas är den del av avgiften som ännu inte drivits in.

Vite

33 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.22.

Paragrafen reglerar Finansinspektionens möjlighet att förena ett föreläggande eller förbud med vite.

Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 20 § LBF. Motsvarande rätt för Finansinspektionen finns i 25 kap. 29 § lagen om värdepappersmarknaden och 8 kap. 25 § lagen om betaltjänster.

Avgifter till Finansinspektionen

34 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.23.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sådana avgifter som Finansinspektionen får ta ut med anledning av sin verksamhet enligt lagen.

Bestämmelsen omfattar såväl avgifter av engångskaraktär som årliga avgifter. I 35 § 4 bemyndigas regeringen, eller den myndighet, regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om avgifterna. Föreskrifter om avgiftsuttag kommer att finnas i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen samt i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet.

Paragrafen är delvis utformad efter förebild av 13 kap. 16 § LBF, 8 kap. 7 § lagen om betaltjänster och 14 § lagen (2012:735) med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning.

Bemyndiganden

35 §

Förslaget behandlas i avsnitten 6.3 och 6.5.

I paragrafen anges vilka föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela.

Paragrafen är utformad efter förebild av 16 kap. 1 § LBF och 8 kap. 27 § lagen om betaltjänster.

Överklagande

36 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.24.

Paragrafen reglerar vad som gäller i fråga om överklagande av beslut och om Finansinspektionens möjligheter att bestämma att vissa beslut ska gälla omedelbart.

Paragrafen är utformad efter förebild av 17 kap. 1 § LBF, 21 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet, 12 § AnmL och 8 kap. 26 § lagen om betaltjänster.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslaget behandlas i avsnitt 7.

Av *punkten 2* framgår att redan pågående verksamheter som lämnar eller förmedlar konsumentkredit enligt 7 kap. 1 § andra stycket 2 LBF får fortsätta att drivas enligt nuvarande bestämmelser under en övergångsperiod utan krav på tillstånd eller, om ansökan om tillstånd till Finansinspektionen har kommit in inom denna tid, tills dess att ansökan har prövats slutligt. Fysiska personer och andra juridiska personer än sådana som anges i 4 § denna lag, måste upphöra med här avsedd verksamhet till konsumenter, eller ombilda verksamheten, antingen i samband med lagens ikraftträdande eller senast vid övergångsperiodens slut.

9.2 Förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

5 a §

Paragrafen behandlar undantag från tystnadsplikt beträffande uppgifter som utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Genom ändringarna i *första stycket* kommer företag som driver verksamhet enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter att för kreditupplysningsändamål kunna utväxla uppgifter om krediter, betalningsförsummelser och kreditmissbruk på samma villkor som bl.a. kreditinstitut och värdepappersbolag.

Av *andra stycket* följer att även utländska företag som driver verksamhet med konsumentkrediter i Sverige enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter har samma möjlighet som svenska företag att utväxla uppgifter.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

3 §

Paragrafen innehåller en uppräknning av lagar som reglerar utländska företags rätt att driva verksamhet i Sverige.

Ändringen innebär att uppräknningen även inkluderar den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter, i vilken det i 2 § finns en hänvisning till lagen om utländska filialer. Av den nya *punkten 13* framgår att det i 2 och 8 §§ lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter finns särskilda bestämmelser om rätt för utländska företag att driva verksamhet i Sverige, jfr avsnitt 6.5.

9.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1006) om anmälningsskyldighet avseende viss finansiell verksamhet

Enligt *Kammarrätten i Stockholm* bör den hänvisning till 7 kap. 1 § andra stycket 2 LBF som finns i 1 § 2 denna lag utgå, om lagen inte längre ska gälla för företag som driver verksamhet enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Regeringen konstaterar att hänvisningen inte kan utgå med hänsyn till att samtliga verksamheter i LBF som hänvisningen avser inte omfattas av den nya lagen. Inlåningsföretagen och pantbankerna omfattas exempelvis inte och de måste följaktligen även framdeles regleras genom hänvisningen.

2 §

Paragrafen reglerar anmälningsskyldighet avseende verksamhet med valutaväxling eller annan finansiell verksamhet.

Ändringen i *första stycket* innebär att företag som driver verksamhet med konsumentkrediter enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter inte längre är anmälningsskyldiga enligt förevarande lag.

Efter synpunkter från *Finansinspektionen* har det undantag som i promemorians förslag finns i en ny punkt 3 i stället införts i *punkten 1* genom en hänvisning till 1 kap. 2 § 20 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Enligt *Sveriges advokatsamfund* bör det i paragrafen införas ett undantag för att tydliggöra att företag som omfattas av 2 kap. 2 § och 3 § 2–7 LBF inte omfattas av anmälningsskyldigheten. Ett grundläggande syfte med lagen om anmälningsskyldighet avseende viss finansiell verksamhet är att fånga upp företag som driver finansiell verksamhet så att de kan omfattas av reglering som finns för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. De företag som enligt *punkten 1* är undantagna från anmälningsskyldigheten är därför sådana som yrkesmässigt ägnar sig åt finansiell verksamhet men som direkt på grund av bestämmelse i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism omfattas av skyldigheterna enligt den lagen. Vissa av verksamheterna omfattas för övrigt av de lagrum i LBF som samfundet vill att undantaget ska utvidgas till (bl.a. utgivning av elektroniska pengar, tillhandahållande av betaltjänster och värdepappersrörelse). Beträffande övriga av de verksamheter som ingår i de av samfundet angivna lagrummen saknas underlag för att i det här lagstiftningsärendet överväga en eventuell utvidgning av undantaget av anmälningsskyldigheten.

9.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

1 kap. 2 §

Paragrafen innehåller en uppräkningslista över de olika verksamheter som omfattas av lagen.

Av den nya *punkten 20* framgår att lagen är tillämplig även på verksamhet med konsumentkrediter enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

1 kap. 4 §

Paragrafen reglerar vilka verksamheter i utländska företag med filial i Sverige som omfattas av lagen.

Ändringen innebär att även utländska juridiska personers filialer i Sverige som tillhandahåller verksamhet med konsumentkrediter enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter omfattas av lagen.

2 kap. 4 §

Av paragrafen framgår vilka utomstående som en verksamhetsutövare får förlita sig på för att utföra åtgärder för att uppnå grundläggande kundkännedom (se prop. 2008/09:70 s. 188).

Av den hänvisning till 1 kap. 2 § 20 som införs följer att bestämmelserna är tillämpliga på företag som driver verksamhet enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

2 kap. 5 §

Paragrafen innehåller undantag från skyldigheten att vidta åtgärder för att uppnå grundläggande kundkännedom (se prop. 2008/09:70, s 189 ff.).

Av den hänvisning till 1 kap. 2 § 20 som införs följer att undantaget är tillämpligt också på företag som driver verksamhet enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

2 kap. 12 §

Paragrafen innehåller krav på att verksamhetsutövare ska tillämpa bestämmelserna i förevarande kapitel även beträffande filialer och dotterföretag i länder utanför EES (se prop. 2008/09 s 195 f.).

Av den hänvisning till 1 kap. 2 § 20 som införs följer att företag som driver verksamhet enligt den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter ska tillämpa bestämmelserna om kundkännedom och bevarande av handlingar även beträffande filialer och majoritetsägda dotterföretag i länder utanför EES, om inte lagen i det landet förbjuder detta.

3 kap. 7 §

Paragrafen innehåller krav på att en verksamhetsutövare ska ha ett system för att besvara förfrågningar (se prop. 2008/09:70 s. 199).

Av den hänvisning till 1 kap. 2 § 20 som införs följer att skyldigheten att ha ett sådant system gäller också för företag som driver verksamhet enligt den nya lagen om vis verksamhet med konsumentkrediter.

9.6 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

30 kap. 5 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.25.

Paragrafen reglerar sekretess för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i ett ärende hos statlig myndighet om innehav av aktier eller andelar.

Ändringen i *första stycket 3* innebär att sekretessregleringen vid ägarprövning i företag som driver verksamhet enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter blir densamma som för övriga typer av finansiella företag som nämns i paragrafen.

9.7 Förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)

49 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.12.

Paragrafen reglerar omfattningen av Konsumentverkets tillsyn.

Tillägget till *första stycket* innebär att undantaget från Konsumentverkets tillsyn inte blir tillämpligt på verksamheter som står under tillsyn av Finansinspektionen enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Konsumentverket behåller således tillsynen över efterlevnaden av konsumentkreditlagen när det gäller företag som driver sådan verksamhet.

Bilaga 1 Sammanfattning av Finansinspektionens rapport Tillsyn och registrering 2011

Finansinspektionen har fått i uppdrag av regeringen att utreda systemet med registrering av vissa finansiella företag. Bakgrunden är bland annat den kritik som Finansinspektionen själv har framfört mot registreringsförfarandet. Finansinspektionen har pekat på att ett system med registrering utan möjlighet till tillsyn och ingripande riskerar att skapa en falsk kvalitetsmärkning av registrerade företag. Denna risk är störst för de företag som riktar sig till konsumenter och detta utgör således en brist i konsumentskyddet. När det gäller företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter föreslår Finansinspektionen att de ska söka särskilt tillstånd och omfattas av en ny definition av konsumentkreditrörelse. En ny företagsform, konsumentkreditföretag, bör enligt Finansinspektionen skapas för de företag som bedriver sådan rörelse. För konsumentkreditföretag ska enklare rörelser regleras som innefattar allmänna krav på sundhet m.m., men inte särskilda kapitalkrav. Förslagen innebär att Finansinspektionen får tydliga möjligheter till ingripande och kan återkalla tillståndet för företag som inte sköter sig. Finansinspektionen anser sammantaget att förslagen bör leda till ett klart förbättrat konsumentskydd.

En särskild reglering av konsumentkreditrörelse

I lagen om bank- och finansieringsrörelse införs en ny definition av konsumentkreditrörelse som omfattar verksamhet som inriktar sig på kreditgivning till konsumenter. Med konsument avses samma definition som i 2 § konsumentkreditlagen (2010:1846). En ny företagsform, konsumentkreditföretag, föreslås för företag som bedriver konsumentkreditrörelse.

Bedrivandet av verksamhet omfattande inlåning och kreditgivning m.m. har olika skyddsändamål. Kreditmarknadsföretag omfattas i dagsläget i stor utsträckning av samma regler som gäller för banker avseende kapitaltäckning m.m. Dessa regelverk är relativt betungande och har som ändamål att säkerställa att företagen har tillräckligt med eget kapital för de risker som verksamheten medför. Kreditgivning innebär att medel lånas ut till konsumenten och det finns av den anledningen begränsat behov av kapitalkrav och tillsyn över kapitalvärdesskyddet. När det gäller verksamheter som enbart omfattar kreditgivning till konsumenter bör därför särskilda regler gälla, jämfört med verksamheter som även omfattar inlåning.

Konsumentkreditföretagen bör enligt Finansinspektionen omfattas av en begränsad del av de regler som gäller för banker och kreditmarknadsföretag.

En potentiell nackdel med förslaget är den ytterligare förvirring som kan uppstå av ytterligare en företagsform, men den övervägs enligt Finansinspektionens mening av behovet av särskilda och enklare rörelser regler, bland annat för att inte i alltför hög grad begränsa konkurrensen och möjligheten för nya företag att träda in på marknaden.

Bilaga 2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om viss verksamhet med konsumentkrediter

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om viss verksamhet med konsumentkrediter som andra företag än finansiella institut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse får driva.

2 § Denna lag gäller även för utländska företags verksamhet i Sverige. För verksamhet genom filial gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Definitioner

3 § I denna lag avses med viss verksamhet med konsumentkrediter: yrkesmässig verksamhet som består i att lämna sådana konsumentkrediter som avses i 7 kap. 1 § andra stycket 2 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Med kvalificerat innehav avses detsamma som i 1 kap. 5 § 14 lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Tillståndsplikt

4 § För att driva viss verksamhet med konsumentkrediter krävs tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges endast till ett svenskt aktiebolag, en svensk ekonomisk förening eller motsvarande utländskt företag.

Undantag från tillståndsplikt

5 § Tillstånd enligt denna lag behövs inte för

1. företag som har tillstånd enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. företag som inte omfattas av tillståndsplikt enligt 2 kap. 2 § eller 3 § 2–7 lagen om bank- och finansieringsrörelse,

3. statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter, eller för

4. juridiska personer som driver verksamhet med konsumentkrediter i mindre omfattning utan vinstsyfte.

Undantagen enligt första stycket 1–3 gäller även för motsvarande utländska företag och utländska statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter.

Förutsättningar för tillstånd

6 § Tillstånd till viss verksamhet med konsumentkrediter ska ges ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening, om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen i företaget, och

4. den som ska ingå i företagets styrelse, eller vara verkställande direktör eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

7 § Vid bedömningen enligt 6 § 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att företagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt som avses i 1 kap. 5 § 6 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

b) brott enligt 2 § 2, 3 § eller 4 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, såvitt avser brott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

8 § Ett utländskt företag får ges tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter från filial i Sverige. Tillstånd ska ges om

1. företaget driver motsvarande verksamhet i det land där det har sitt säte,

2. företaget står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet i det land där det har sitt säte och den myndigheten har tillåtit att företaget etablerar sig i Sverige, och

3. det finns skäl att anta att verksamheten här i landet kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

9 § Ett svenskt företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i ett annat land. Ett sådant tillstånd ska ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas enligt bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Prövning av ägares lämplighet

10 § Det som anges om ägarprövning i kreditinstitut i 14 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse ska tillämpas även för viss verksamhet med konsumentkrediter.

Godkännande av bolagsordning eller stadgar

11 § Företagets bolagsordning eller stadgar ska godkännas i samband med att det får tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter.

Ett företag som beslutat att ändra sin bolagsordning eller sina stadgar ska ansöka om godkännande av ändringen. Ändringen ska godkännas om bolagsordningen eller stadgarna överensstämmer med denna lag och andra författningar av betydelse för verksamheten samt i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av verksamheten.

Ett beslut om ändring av bolagsordning eller stadgar får inte registreras innan det har godkänts.

Prövning av ansökan

12 § Finansinspektionen ska meddela beslut i fråga om tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter inom tre månader från den dag då en fullständig ansökan har kommit in till Finansinspektionen och ansökningsavgiften har betalats. Detsamma gäller i fråga om godkännande av bolagsordning eller stadgar.

Sundhet

13 § Ett företag som driver verksamhet enligt denna lag ska driva rörelsen på ett sätt som är sunt.

Dokumentation

14 § Ett företags handläggning av ett kreditärende ska dokumenteras.

Tystnadsplikt

15 § Enskildas förhållanden till ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter får inte obehörigen röjas.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser om att det som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Uppdragsavtal

16 § Ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter får uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller vissa operativa funktioner som ingår i denna verksamhet. Företaget ska anmäla sådana uppdragsavtal till Finansinspektionen.

Uppdrag åt någon annan att utföra sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten får bara ges om företaget ansvarar för att

1. verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och

2. uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på verksamhetens internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att företaget följer de regler som gäller för den.

Register

17 § Finansinspektionen ska föra ett register över företag som har tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter.

Tillsynen och dess omfattning

18 § Finansinspektionen har tillsyn över företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter. Tillsynen omfattar att företaget uppfyller krav på en sund verksamhet och drivs enligt

1. denna lag,
2. andra författningar som reglerar verksamheten,
3. företagets bolagsordning eller stadgar, och
4. företagets interna instruktioner, som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten.

Upplysningar från och undersökningar hos ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter

19 § Företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär.

Finansinspektionen får, när det är nödvändigt, genomföra en undersökning hos ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter.

Upplysningar från och undersökningar hos andra företag

20 § Om ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ingår i en koncern, ska de övriga företagen i koncernen lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över företaget.

21 § Om det behövs för tillsynen, får Finansinspektionen genomföra en undersökning hos den som fått i uppdrag att utföra visst arbete eller vissa funktioner åt företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter.

Ett sådant företag ska också lämna inspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter.

Ingripanden mot företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter

22 § Om ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, bolagsordning, stadgar eller interna

instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att inom viss tid begränsa verksamheten, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma tillrätta med situationen, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning.

Om överträdelsen är allvarlig ska företagets tillstånd återkallas, eller om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om företaget gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot företaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

23 § Om någon som ingår i styrelsen i ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter, eller är dess verkställande direktör, inte uppfyller de krav som anges i 6 § 4, ska Finansinspektionen återkalla företagets tillstånd. Återkallelse får ske om inspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Inspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess verksamheten utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Det som föreskrivs om verkställande direktör i första och andra styckena gäller också en ställföreträdare eller ersättare för verkställande direktör.

24 § Finansinspektionen ska återkalla tillståndet för ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter om företaget

1. fått tillståndet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

2. inte inom ett år från det tillstånd beviljades har börjat driva sådan verksamhet som tillståndet avser,

3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser,

4. har förklarat sig avstå från tillståndet,

5. har överlåtut hela sin verksamhet, eller

6. försatts i konkurs eller om beslut fattats om att aktiebolaget eller den ekonomiska föreningen ska träda i tvångslikvidation.

I fall som avses i första stycket 1–3 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

25 § Om tillståndet återkallas får Finansinspektionen besluta om hur avvecklingen av verksamheten enligt denna lag ska ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Ingripande mot den som saknar tillstånd

26 § Om någon driver viss verksamhet med konsumentkrediter som avses i denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Inspektionen får besluta hur utvecklingen av verksamheten ska ske.

Finansinspektionen får förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig på viss verksamhet.

Sanktionsavgift

27 § Om ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter har fått anmärkning eller varning enligt 20 §, får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en sanktionsavgift.

Avgiften tillfaller staten.

28 § Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av företagets omsättning det närmast föregående räkenskapsåret.

Om överträdelsen har skett under företagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

För ett företag som även driver annan verksamhet än den tillståndspliktiga enligt denna lag, ska omsättningen enligt första stycket avse endast verksamheten med konsumentkrediter.

29 § När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

Förseningsavgift

30 § Om ett företag inte i tid lämnar de upplysningar som det är skyldigt att göra enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 34 § 2 får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet av sanktionsavgift och förseningsavgift

31 § Sanktionsavgiften eller förseningsavgiften ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

32 § Finansinspektionens beslut att påföra sanktionsavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 29 §.

Om sanktionsavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga

fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

33 § En sanktionsavgift eller förseningsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Vite

34 § Om Finansinspektionen meddelar föreläggande eller förbud enligt denna lag, får inspektionen förena föreläggandet med vite.

Avgifter till Finansinspektionen

35 § Företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ska bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt denna lag med årliga avgifter.

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag.

Bemyndiganden

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilket innehåll en ansökan om att få driva viss verksamhet med konsumentkrediter ska innehålla,

2. vilka upplysningar ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet,

3. hur ett kreditärende enligt 14 § ska dokumenteras och redovisas, och

4. sådana avgifter som avses i 35 §.

Överklagande

37 § Finansinspektionens beslut enligt 26 § andra stycket får inte överklagas.

Finansinspektionens beslut i övrigt enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

2. En fysisk eller juridisk person som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande lämnar konsumentkrediter enligt 7 kap. 1 § andra stycket 2 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse såsom annan finansiell verksamhet enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt för viss finansiell verksamhet, får fortsätta att driva verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2014 utan krav på tillstånd eller, om ansökan om tillstånd till Finansinspektionen har kommit in inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

3. Sanktionsavgift enligt 27 § får tas ut endast för överträdelser som har skett efter ikraftträdandet.

Bilaga 3. Återremitterat förslag till lag om viss verksamhet med konsumentkrediter

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om viss verksamhet med konsumentkrediter som andra företag än finansiella institut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse får driva.

2 § Denna lag gäller även för utländska företags verksamhet i Sverige. För verksamhet genom filial gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Definitioner

3 § I denna lag avses med viss verksamhet med konsumentkrediter: yrkesmässig verksamhet som består i att lämna *eller förmedla* sådana konsumentkrediter som avses i 7 kap. 1 § andra stycket 2 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Med kvalificerat innehav avses detsamma som i 1 kap. 5 § 14 lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Tillståndsplikt

4 § För att driva viss verksamhet med konsumentkrediter krävs tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges endast till ett svenskt aktiebolag, en svensk ekonomisk förening eller motsvarande utländskt företag.

Undantag från tillståndsplikt

5 § Tillstånd enligt denna lag behövs inte för

1. företag som har tillstånd enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. företag som inte omfattas av tillståndsplikt enligt 2 kap. 2 § eller 3 § 2–7 lagen om bank- och finansieringsrörelse,

3. statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter, eller för

4. juridiska personer som driver verksamhet med konsumentkrediter i mindre omfattning utan vinstsyfte.

Undantagen enligt första stycket 1–3 gäller även för motsvarande utländska företag och utländska statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter.

Förutsättningar för tillstånd

6 § Tillstånd till viss verksamhet med konsumentkrediter ska ges ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening, om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen i företaget, och

4. den som ska ingå i företagets styrelse, eller vara verkställande direktör eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

7 § Vid bedömningen enligt 6 § 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att företagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt som avses i 1 kap. 5 § 6 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

b) brott enligt 2 § 2, 3 § eller 4 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, såvitt avser brott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

8 § Ett utländskt företag får ges tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter från filial i Sverige. Tillstånd ska ges om

1. företaget driver motsvarande verksamhet i det land där det har sitt säte,

2. företaget står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet i det land där det har sitt säte och den myndigheten har tillåtit att företaget etablerar sig i Sverige, och

3. det finns skäl att anta att verksamheten här i landet kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

9 § Ett svenskt företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i ett annat land. Ett sådant tillstånd ska ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas enligt bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Prövning av ägares lämplighet

10 § Det som anges om ägarprövning i kreditinstitut i 14 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse ska tillämpas även för viss verksamhet med konsumentkrediter.

Godkännande av bolagsordning eller stadgar

11 § Företagets bolagsordning eller stadgar ska godkännas i samband med att det får tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter.

Ett företag som beslutat att ändra sin bolagsordning eller sina stadgar ska ansöka om godkännande av ändringen. Ändringen ska godkännas om bolagsordningen eller stadgarna överensstämmer med denna lag och andra författningar av betydelse för verksamheten samt i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av verksamheten.

Ett beslut om ändring av bolagsordning eller stadgar får inte registreras innan det har godkänts.

Prövning av ansökan

12 § Finansinspektionen ska meddela beslut i fråga om tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter inom tre månader från den dag då en fullständig ansökan har kommit in till Finansinspektionen och ansökningsavgiften har betalats. Detsamma gäller i fråga om godkännande av bolagsordning eller stadgar.

Sundhet

13 § Ett företag som driver verksamhet enligt denna lag ska driva rörelsen på ett sätt som är sunt.

Dokumentation

14 § Ett företags handläggning av ett kreditärende ska dokumenteras.

Tystnadsplikt

15 § Enskildas förhållanden till ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter får inte obehörigen röjas.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser om att det som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Uppdragsavtal

16 § Ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter får uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller vissa operativa funktioner som ingår i denna verksamhet. Företaget ska anmäla sådana uppdragsavtal till Finansinspektionen.

Uppdrag åt någon annan att utföra sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten får bara ges om företaget ansvarar för att

1. verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och

2. uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på verksamhetens internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att företaget följer de regler som gäller för den.

Register

17 § Finansinspektionen ska föra ett register över företag som har tillstånd att driva viss verksamhet med konsumentkrediter.

Tillsynen och dess omfattning

18 § Finansinspektionen har tillsyn över företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter. Tillsynen omfattar att företaget uppfyller krav på en sund verksamhet och drivs enligt

1. denna lag,
2. andra författningar som reglerar verksamheten,
3. företagets bolagsordning eller stadgar, och
4. företagets interna instruktioner, som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten.

Upplysningar från och undersökningar hos ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter

19 § Företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär.

Finansinspektionen får, när det är nödvändigt, genomföra en undersökning hos ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter.

Upplysningar från och undersökningar hos andra företag

20 § Om ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ingår i en koncern, ska de övriga företagen i koncernen lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över företaget.

21 § Om det behövs för tillsynen, får Finansinspektionen genomföra en undersökning hos den som fått i uppdrag att utföra visst arbete eller vissa funktioner åt företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter.

Ett sådant företag ska också lämna inspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter.

Ingripanden mot företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter

22 § Om ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, bolagsordning, stadgar eller interna

instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att inom viss tid begränsa verksamheten, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma tillrätta med situationen, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning.

Om överträdelsen är allvarlig ska företagets tillstånd återkallas, eller om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om företaget gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot företaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

23 § Om någon som ingår i styrelsen i ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter, eller är dess verkställande direktör, inte uppfyller de krav som anges i 6 § 4, ska Finansinspektionen återkalla företagets tillstånd. Återkallelse får ske om inspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Inspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess verksamheten utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Det som föreskrivs om verkställande direktör i första och andra styckena gäller också en ställföreträdare eller ersättare för verkställande direktör.

24 § Finansinspektionen ska återkalla tillståndet för ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter om företaget

1. fått tillståndet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

2. inte inom ett år från det tillstånd beviljades har börjat driva sådan verksamhet som tillståndet avser,

3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser,

4. har förklarat sig avstå från tillståndet,

5. har överlåtut hela sin verksamhet, eller

6. örsatts i konkurs eller om beslut fattats om att aktiebolaget eller den ekonomiska föreningen ska träda i tvångslikvidation.

I fall som avses i första stycket 1–3 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

25 § Om tillståndet återkallas får Finansinspektionen besluta om hur avvecklingen av verksamheten enligt denna lag ska ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Ingripande mot den som saknar tillstånd

26 § Om någon driver viss verksamhet med konsumentkrediter som avses i denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Inspektionen får besluta hur utvecklingen av verksamheten ska ske.

Finansinspektionen får förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig på viss verksamhet.

Sanktionsavgift

27 § Om ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter har fått anmärkning eller varning enligt 20 §, får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en sanktionsavgift.

Avgiften tillfaller staten.

28 § Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av företagets omsättning det närmast föregående räkenskapsåret.

Om överträdelsen har skett under företagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

För ett företag som även driver annan verksamhet än den tillståndspliktiga enligt denna lag, ska omsättningen enligt första stycket avse endast verksamheten med konsumentkrediter.

29 § När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

Förseningsavgift

30 § Om ett företag inte i tid lämnar de upplysningar som det är skyldigt att göra enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 34 § 2 får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet av sanktionsavgift och förseningsavgift

31 § Sanktionsavgiften eller förseningsavgiften ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

32 § Finansinspektionens beslut att påföra sanktionsavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 29 §.

Om sanktionsavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket ska Finansinspektionen lämna den obetalda

avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

33 § En sanktionsavgift eller förseningsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Vite

34 § Om Finansinspektionen meddelar föreläggande eller förbud enligt denna lag, får inspektionen förena föreläggandet med vite.

Avgifter till Finansinspektionen

35 § Företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ska bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt denna lag med årliga avgifter.

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag.

Bemyndiganden

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilket innehåll en ansökan om att få driva viss verksamhet med konsumentkrediter ska innehålla,
2. vilka upplysningar ett företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet,
3. hur ett kreditärende enligt 14 § ska dokumenteras och redovisas, och
4. sådana avgifter som avses i 35 §.

Överklagande

37 § Finansinspektionens beslut enligt 26 § andra stycket får inte överklagas.

Finansinspektionens beslut i övrigt enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft *den 1 juli 2014*.

2. En fysisk eller juridisk person som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande lämnar eller förmedlar sådana konsumentkrediter som avses i 7 kap. 1 § andra stycket 2 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse såsom annan finansiell verksamhet enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt för viss finansiell verksamhet, får fortsätta att driva verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 januari 2015 utan krav på tillstånd eller, om ansökan om tillstånd till

Finansinspektionen har kommit in inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

3. Sanktionsavgift enligt 27 § får tas ut endast för överträdelser som har skett efter ikraftträdande

Bilaga 4 Förteckning över remissinstanserna

Remisser har skickats till Sveriges riksbank, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Datainspektionen, Konsumentverket, Kommerskollegium, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, Konkurrensverket, Regelrådet, Ferratum Sweden AB, Mobillån, Folkia AS Norge/Filial Sverige, Meddelandelån Sverige AB, Riscum Capital AB, Finansbolagens Förening, Företagarförbundet, Företagarna, Konsumenternas Bank- och Finansbyrå, Konsumenternas Försäkringsbyrå, Konsumentvägledarnas förening, Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst, Sveriges Konsumenter, Näringslivets regelnämnd, Riksförbundet insolvens, Småföretagarnas Riksförbund, Svensk Distanshandel, Svensk Handel, Svensk Inkasso, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv, UC AB, Sveriges advokatsamfund, Svensk Försäkring, Allmänna reklamationsnämnden, Näringslivets delegation för Marknadsrätt, Sveriges Marknadsförbund, Sveriges Kommuner och Landsting.

Yttrande har också inkommit från advokaterna Dan Hanqvist, Roschier Advokatbyrå AB, och Mattias Lampe, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB.

Bilaga 5 Undersökning av skuldsättning i Örebro län

Det är tre grupper som har analyserats och jämförts med varandra. Grupperna har alla bestått av individer som varit folkbokförda i Örebro län under 2010 och vid den tidpunkten var 18 år eller äldre. Uppgifter har inhämtats från Statistiska centralbyrån och KFM. Grupp A består av individer som fanns i KFM:s register gällande ansökningar om betalningsföreläggande beträffande obetalda snabblån, och som inkommit under år 2011 (totalt 343 individer). Grupp B består av 661 individer för vilka ansökningar till KFM om betalningsföreläggande hade inkommit under år 2011, oavsett vilken typ av skuld som var källan till ansökan. Totalt bestod grupp B av 12 565 individer men av dessa valdes 661 individer ut genom ett slumpmässigt urval. Grupp C består av samtliga invånare – totalt 223 668 individer – i Örebro län. Analysen visar att 5,6 procent av alla individer i Örebro län har en betalningsanmärkning, oavsett vilken typ av skuld som är källan till skulden. 0,15 procent av alla individer i Örebro har en skuld som är förknippad med en snabblåneskuld. Av alla individer som har betalningsanmärkning utgör snabblåneskulden totalt 2,7 procent, vilket stämmer väl överens med det värde som KFM har räknat ut för riket i allmänhet.

Ålder och kön

Av statistiken framgår att det är betydligt fler individer i åldern 20–34 år som har snabblåneskulder än andra skulder eller i förhållande till populationen som helhet. I grupp A utmärker sig särskilt åldersgruppen 20–24 år. I åldersgrupperna 20–24, 35–39 samt 40–44 år dominerar kvinnor bland de som har snabblåneskulder. I åldersgruppen 25–29 år däremot männen i klar majoritet när det gäller snabblåneskulder. För andra skulder är i regel männen i majoritet, oavsett ålder. Att det är unga människor som har snabblåneskulder bekräftas även av annan statistik från KFM. Den visar att 30,6 procent av antalet inkomna ansökningar om obetalda snabblån i Örebro län första halvåret 2011 rörde individer i åldern 26–35 år. Vidare framgår att unga människors procentuella andel av antalet ansökningar om betalningsföreläggande ökat under första halvåret 2012 i förhållande till första halvåret 2011. Att det är fråga om unga konsumenter, som torde vara de mest oerfarna är anmärkningsvärt. Det är i sig bekymmersamt eftersom en betalningsanmärkning i detta skede i livet kan få stora konsekvenser för dessa personers ekonomiska framtid.

Familjeställning/civilstånd

De som har snabblåneskulder är i högre utsträckning ogifta än de som har andra skulder. 60 procent av individerna i grupp A är ogifta i jämförelse med grupp B där det är 49 procent som är ogifta. I populationen som helhet (grupp C) är 39 procent ogifta. Vidare kan konstateras att det är sex gånger så vanligt att ensamstående mammor med barn under 18 år har en snabblåneskuld än fäder i samma situation.

Beträffande andra skulder är det cirka sju gånger så vanligt att ensamstående mammor med barn under 18 år har en skuld registrerad hos KFM än fäder i samma situation. I populationen som helhet är det fyra gånger så vanligt med mammor som är ensamstående med barn än fäder i samma situation. Andelen i grupp A som har barn (1–5 barn) i åldern 0–3 år är 13 procent. Motsvarande siffra i grupp B är 12 procent vilket kan jämföras med populationen som helhet, nio procent i grupp C. Att det är så många som har en snabblåneskuld som har ansvar för barn och är yngre än populationen som helhet, får anses anmärkningsvärt.

I grupp A är det 7,8 procent av individerna som har ansvar för barn i åldern 4–6 år (1–3 barn). I grupp B är det 8,8 procent och i populationen som helhet, 6,8 procent. I grupp A är det 14,3 procent av individerna som har ansvar för barn i åldern 7–10 år (1–4 barn). I grupp B är det 12,9 procent och i populationen som helhet 8,4 procent. I grupp A är det 13,4 procent av individerna som har barn i åldern 11–15 år (1–5 barn). I grupp B är siffran 14,5 procent och i populationen som helhet 10,8 procent. I grupp A är det 10,2 procent av individerna som har barn i åldern 16–17 år. I grupp B är den siffran 8,9 procent och populationen som helhet, 6,5 procent. Här kan noteras att har individen barn i skolåldern, ökar risken för att bli skuldsatt. Den bilden bekräftas även av annan forskning som visar att många familjer har svårt att klara den vardagliga ekonomin. De som har en sms-skuld har ofta andra skulder såsom hyresskulder, postorderskulder och telefoniskulder.

Utländsk bakgrund

21 procent av de som har en snabblåneskuld har utländsk bakgrund. 22 procent av de som var registrerade för en annan skuld har utländsk bakgrund. Totalt har 15,3 procent av invånarna i Örebro län utländsk bakgrund. Antalet personer som har snabblåneskulder eller andra skulder och har utländsk bakgrund är något fler än populationen som helhet. Av statistiken framgår vidare att cirka 95 procent i såväl grupp A som grupp C är svenska medborgare. I grupp B är andelen svenska medborgare 91,5 procent.

Utbildning

Majoriteten av de kvinnor och män som är registrerade för en snabblåneskuld har högst gymnasial utbildning (62,1 procent). Det gäller i princip även för andra typer av skulder (54,7 procent). Endast sju procent av individerna i grupp A har eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra i grupp B är nio procent. I populationen i sin helhet har 21,1 procent eftergymnasial utbildning. Det fanns endast en manlig individ med forskarutbildning som har en snabblåneskuld, vilket kan jämföras med tre män när det gäller andra skulder. Inga kvinnor fanns registrerade hos KFM i den kategorin. I populationen som helhet hade 46,8 procent högst gymnasial utbildning. 995 individer i populationen som helhet hade forskarutbildning.

I grupp A var 18 procent av individerna gymnasiebehöriga, i grupp B 22,2 procent och i populationen som helhet 11,2 procent. För de individer som inte var gymnasiebehöriga (för att de slutat skolan tidigare än efter 9 års skolgång) var antalet individer i grupp A 6,1 procent, grupp

B 7,2 procent och i populationen som helhet 13,51 procent. 86 procent av de som var registrerade för en snabblåneskuld var inte heller studerande. Beträffande andra skulder var den siffran 90 procent. Av statistiken finns det skäl att anta att risken för skuldsättning ökar med lägre utbildning. Den bilden bekräftas av annan forskning som visar att det finns ett tydligt samband mellan risk för ekonomiska problem/överskuldsättning och bristfälliga kunskaper i privatekonomi och bristfälligt stöd i ekonomiska frågor från föräldrar.

Inkomster

Av statistiken kan noteras att 20,7 procent av de som hade en snabblåneskuld hade 0 kronor i kontant bruttolön. Motsvarande siffra för de som var registrerade för en annan skuld var 40,4 procent. Bland populationen som helhet var det 36,2 procent som saknade kontant bruttolön. I grupp A hade 20,9 procent av individerna en inkomst om 1–99 999 kronor. Motsvarande siffra i grupp B var 18 procent och för populationen i sin helhet 14,2 procent. I grupp A hade 14,2 procent av individerna en inkomst om 100 000–199 999 kronor. Motsvarande siffra i grupp B var 11,2 procent och för populationen i sin helhet 9,6 procent. I grupp A hade 27,1 procent av individerna en inkomst om 200 000–299 999 kronor. Motsvarande siffra i grupp B var 18,7 procent och för populationen i sin helhet 18,3 procent. I grupp A hade 13,7 procent av individerna en inkomst om 300 000–399 999 kronor. Motsvarande siffra i grupp B var 8,6 procent och för populationen i sin helhet 14,2 procent.

Av statistiken kan man således dra den slutsatsen att flertalet av individerna som tagit en snabblånekredit torde ha haft återbetalningsförmåga att betala tillbaka krediten. Å andra sidan är det så många som 20 procent av de som hade en snabblåneskuld som hade 0 kronor i kontant bruttolön. Huruvida de hade någon återbetalningsförmåga måste vara mycket tveksamt. Visserligen avser underlaget för denna studie inkomstuppgifter för 2010 och ansökan om betalningsföreläggande till KFM 2011, vilket kan innebära att återbetalningsförmågan kan ha varit högre då krediten togs. Å andra sidan grundas ofta kreditupplysningsuppgifter på taxerade inkomster året/åren innan den aktuella krediten tas, vilket talar för att återbetalningsförmågan kan ha varit svag vid kreditens beviljande.

Det bör vidare noteras att inom grupp A var det 95 procent fler kvinnor än män som hade 0 kronor i kontant bruttolön. Vidare var kvinnorna i klar majoritet, 150 procent fler kvinnor än män, när den kontanta bruttolönen uppgick till 100 000–199 999 kronor. Det gällde även kontant bruttolön om 200 000–299 999 kronor, där det var 11,36 procent fler kvinnor än män. Däremot var det 61,7 procent färre kvinnor än män när det gäller bruttolöner om 300 000 till 399 999 kronor. Att kvinnorna är i majoritet beträffande snabblåneskulder i vissa inkomst kategorier bekräftas även av statistiken i övrigt. När det gäller disponibel inkomst har kvinnor i denna inkomst kategori i större utsträckning än män en snabblåneskuld, 66 procent fler kvinnor än män. Den skillnaden finns inte mellan kvinnor och män när det gäller andra skulder.

Av de som är registrerade för en snabblåneskuld är det 11,6 procent som har eller har erhållit försörjningsstöd. Motsvarande siffra för grupp

B är 23,4 procent och för populationen som helhet 5,2 procent. När det gäller personer som har eller har erhållit socialbidrag och har en snabblåneskuld är kvinnorna i klar majoritet. I den kategorin är det 107,6 procent fler kvinnor än män.

Inkomster från förvärvsarbete

Av de som har en snabblåneskuld är det 68 procent som förvärvsarbetar. Bland de med andra skulder förvärvsarbetar 51 procent. Bland populationen i sin helhet är det 57 procent som förvärvsarbetar. Av de som hade antingen en snabblåneskuld eller en annan skuld var det 23 procent som var eller hade varit arbetslösa i minst en dag och högst 365 dagar. Det kan jämföras med populationen i sin helhet 10,5 procent. Huvuddelen av de som är föremål för en ansökan om betalningsföreläggande är således inte arbetslösa, men de är dock fler än genomsnittet.

När det gäller inkomst föranledd av arbetslöshet utmärker sig dock antalet individer i grupp A, 13,12 procent. Motsvarande siffra för grupp B är åtta procent och populationen som helhet 5,48 procent. Individerna i grupp A kan således ha svårt att få en kredit på annat sätt än att ta en snabblånekredit på grund av sin arbetslöshet. Det bekräftas av andra uppgifter i statistiken. 15,4 procent av de som hade en snabblåneskuld respektive 11,5 procent av de som hade andra skulder hade fått sjuk- eller arbetsskadeersättning. För populationen i sin helhet var den siffran sju procent. 15,45 procent av de som hade en snabblåneskuld hade inkomst föranledd av en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Motsvarande siffra för grupp B var 12,4 procent och för populationen som helhet 6,1 procent. 8,45 procent av de som hade en snabblåneskuld hade sjukersättning eller aktivitetsersättning. Motsvarande siffra i grupp B var 14,8 procent och i populationen i sin helhet, 7,3 procent. Av de som hade en snabblåneskuld var det dock endast 5,9 procent som hade inkomst av åldersrelaterad pension. Motsvarande siffra för grupp B var 10,6 procent och 28,6 procent för populationen i sin helhet.

Inkomst av kapital

Det är en högre proportion (88,35 procent) av de som hade en snabblåneskuld som har en negativ inkomst av kapital. Det kan jämföras med 66,7 procent av de som var registrerade för en annan skuld och 51,6 procent av populationen i sin helhet. Bland de som hade inkomst av kapital, 1–24 999 kronor, utgjorde endast 1,46 procent av individerna utav personer från grupp A. Motsvarande siffror för grupp B var 4,24 procent och för populationen i sin helhet 26 procent.